

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Jiří Bělecký

SOFTWAREOVÉ PIRÁTSTVÍ

(Software piracy)

Diplomová práce

Vedoucí práce: JUDr. Irena Holcová

Katedra: Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva
soutěžního

Datum vypracování: 16.1.2014

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených a řádně citovaných. Zároveň prohlašuji, že tato práce nebyla použita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Rakovníku dne

Podpis

.....

.....

Děkuji tímto vedoucí mé práce JUDr. Ireně Holcové za její ochotu, vstřícnost a cenné připomínky při tvorbě této práce.

Obsah

1	Úvod	1
2	Počítačový program a software	4
2.1	Pojmy - počítačový program, software, databáze	4
2.2	Prameny právní úpravy	6
2.3	Počítačový program jako dílo autorské	7
2.4	Vznik práva autorského	11
2.5	Počítačový program a hmotný substrát, na němž je program zachycen	11
2.6	Vyjádření počítačového programu	14
2.7	Autor a spoluautor	16
2.8	Dílo zaměstnanecké a dílo kolektivní	18
2.9	Obsah autorského práva	19
2.9.1	Výlučná osobnostní práva	20
2.9.2	Výlučná majetková práva	21
2.10	Technické prostředky ochrany práv	35
3	Piráství	38
3.1	Pojem piráství	38
3.2	Softwarové piráství	41
3.3	Příčiny piráství a další faktory jej ovlivňující	45
3.4	Důsledky piráství	50
3.4.1	Důsledky piráství projevující se na úrovni nositelů autorských práv	50
3.4.2	Důsledky piráství projevující se na celospolečenské úrovni	53
3.4.3	Důsledky piráství projevující se na úrovni spotřebitelů	55
3.5	Vybrané prostředky digitálního softwarového piráství	56
3.5.1	Peer-to-peer sítě	56
3.5.2	One-click hosting služby a linking	59
3.5.3	Stahování a sdílení z pohledu autorského práva	59
3.6	Warez scéna	61
3.7	Příbuzné formy protiprávního jednání	65
3.7.1	Phishing jako metoda sociálního inženýrství	65
3.7.2	Hacking	68
3.7.3	Spamming	71
3.7.4	Cybersquatting	73
4	Právní ochrana počítačového programu	76

4.1	Autorskoprávní ochrana.....	76
4.2	Občanskoprávní ochrana	78
4.2.1	Odpovědnost za škodu.....	79
4.2.2	Bezdůvodné obohacení.....	81
4.3	Trestněprávní ochrana	82
4.4	Správně-právní ochrana	96
4.4.1	Odpovědnost za přestupek.	97
4.4.2	Odpovědnost za správní delikt právnické a fyzické podnikající osoby.....	99
5	Odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti	101
5.1	Odpovědnost poskytovatele služby za obsah přenášených informací dle § 3 zákona 480/2004 Sb. (a čl. 12 směrnice 2000/31/ES)	103
5.2	Odpovědnost poskytovatele služby za obsah automaticky dočasně meziukládaných informací dle § 4 zák. 480/2004 Sb. (a čl. 13 směrnice 2000/31/ES)	103
5.3	Odpovědnost poskytovatele služby za ukládání obsahu informací poskytovaných uživatelem dle § 5 zák. 480/2004 Sb. (a čl. 14 směrnice 2000/31/ES)	104
5.4	Vyloučení obecné povinnosti dohledu dle § 6 zák. 480/2004 Sb (a čl. 15 směrnice 2000/31/ES)	106
6	Závěr a shrnutí	109
7	Conclusion and summary	110
8	Použitá literatura.....	111
9	Seznam použitých zkratk.....	114
10	Klíčová slova / keywords	114

1 Úvod

Nové formy reprodukce a distribuce autorsky chráněných děl, jdoucí ruku v ruce s širokou dostupností osobních počítačů, nebývalým rozmachem (širokopásmového) připojení k internetu, jakož i se stále se rozšiřující technologickou gramotností společnosti, mají za následek nejen vznik nových, popř. efektivnějších způsobů exploatace těchto nehmotných statků, zároveň však vyvolávají nové výzvy v oblasti právní úpravy. Služby typu iTunes, Hulu, Netflix, Steam a jim podobné jsou typickým příkladem až pohádkového úspěchu spojeného se schopností adaptovat se na nově vznikající podmínky. Zatímco pravidelné finanční reporty spojené s těmito službami dokáží vykouzlit úsměv na tváři nejednoho autora, s obdobnou pravidelností zveřejňované zprávy protipirátských organizací, proklamující multimiliardové škody, ztráty nespočtu pracovních míst a daňových příjmů, naopak mnoho nadšení nevyvolávají. Tyto zájmové skupiny, stále hlasitěji volající po účinnější právní regulaci v oblasti duševního vlastnictví, poukazují totiž na řadu negativních efektů, které s sebou pokrok na poli informačních technologií přináší. Masová dostupnost hardwarového vybavení, jehož prostřednictvím je možné vytvářet rozmnoženiny autorskoprávně chráněných děl, srovnatelná technická kvalita takových rozmnoženin s originálem, jakož i minimální finanční náklady nezbytné k jejich pořízení poskytují živnou půdu pro porušování autorskoprávních norem. Digitální formy distribuce, umožňující „pouhým kliknutím myši“ téměř instantní rozšíření díla na jakékoliv místo na světě, potenciál autorskoprávní delikvence o to více umocňují. Díky internetu, který svým způsobem boří hranice mezi státy, pirátství dostává skutečně globální a masový charakter, přičemž s ním spojená digitalizace vytváří řadu problémů kriminalisticko-technického charakteru. Jde zejména o značnou obtížnost (mnohdy snad i nemožnost) detekovat, důkazně prokázat, jakož i adekvátním způsobem zareagovat na taková protiprávní jednání. Omezený dosah národních jurisdikcí daný geografickými hranicemi jednotlivých států problém dále prohlubuje, ať už tím, že klade zvýšené nároky na efektivní přeshraniční spolupráci dohledových orgánů, nebo pouhopouhou nejednotností právních úprav.

Přestože výše uvedené vsutku může do určité míry racionalizovat obavy těch, kteří participují na tvorbě autorským právem chráněných děl, sporné zůstává, zda-li jde o důvody dostatečně ospravedlňující novou vlnu regulace v oblasti (mezinárodního) autorského práva. Jestliže cílem právní úpravy v této oblasti je nastolení rovnovážných vztahů mezi materiální a morální stimulací tvůrců na straně jedné a vhodným prostředím pro přístup k výsledkům tvůrčí

činnosti na straně druhé¹, pak zcela legitimní otázkou je, zda-li skutečně k narušení takové rovnováhy došlo, případně též jakými prostředky takové narušení kompenzovat. Odpovědi ze strany nositelů práv až na výjimky byly, jsou a nejspíše i nadále budou vyznívající ve prospěch akutní potřeby nových protekcionistických opatření na poli autorského práva. Oproti tomu názory širší veřejnosti již tak jednoznačně vyznívat nebudou. Se stejnou mírou skepse, s jakou někteří autoři nahlízejí na již zmíněný technologický rozvoj, totiž může nezávislý pozorovatel nahlížet na snahy lobyistických skupin prosadit do textu právních norem řadu dodatečných, svým charakterem zpravidla represivních, opatření. Kromě již tradičních návrhů na zpřísnění trestů stávajících lze v této souvislosti zmínit zejména snahy o zavádění trestů zcela nových, tendence směřující k přenášení odpovědnosti na třetí subjekty, případně též lobby za implementaci více či méně zjevných forem cenzury. Společným cílem navrhovaných opatření, jež se s železnou pravidelností objevují jak na národních, tak i nadnárodních úrovních, je rozšíření represivního potenciálu autorského práva a zefektivnění možností kontroly nad užitím chráněných děl.

Řada socio-ekonomických změn ve společnosti, jichž jsme svědky a jejichž příčinu lze spatřovat právě v rozmachu na poli IT, nejen že redefinuje způsoby chování a interakce mezi lidmi, ale též výrazným způsobem ovlivňuje dosud zaběhlé modely tvorby a šíření informací, znalostí a kulturní produkce vůbec. Benkler² v této souvislosti uvádí, že zvýšená aktivita na poli práva s nimi spojená je projevem boje – boje nad tím, jakou podobu bude mít společnost vzešlá z technických vymožeností 21. století a její nově se formující sociální a ekonomické návyky, jakou podobu budou mít informační technologie samotné, a neposlední řadě i boje o to, do jaké míry a v jakém rozsahu dojde k redistribuci peněz a moci oproti dosavadnímu stavu. Zároveň si všímá i toho, že „právo se snaží omezovat některé z těch nejzákladnějších technických vlastností počítačových sítí, jakož i vymýtit některé z těch nejhlubších stimulů a praktik ke sdílení a kooperaci mezi lidmi“, tedy dalšího vážného negativa, které s sebou právní regulace přináší a které zejména mladší generace mnohdy nemohou přenést přes srdce. Vývoj právní úpravy autorského práva, stále silněji adoptující pro-korporátní zájmy na úkor „řadových“ spotřebitelů, totiž mnohdy kontraproduktivně přizívuje povědomí o společenské akceptaci pirátství, přičemž s ohledem na některé nově vznikající politická uskupení již nejsou ojedinělé ani „extremistické“ projevy, opovrhující autorským právem vůbec.

---

¹ ŠVESTKA, J. – DVOŘÁK, J. – KOLEKTIV. *Občanské právo hmotné, svazek III.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN: 978-80-7357-466-6. str. 159

² Benkler, Y. *The Wealth of Networks – How social production transforms markets and freedom.* Yale University Press, 2006. ISBN: 978-0-300-11056-2. str. 385

V této souvislosti zaznamenal jsem řadu často se opakujících otázek, které v podstatě nepřímo ovlivnily výběr tématu mé diplomové práce: Jsou navrhovaná a přijímaná řešení v oblasti (mezinárodního) autorského práva skutečně v souladu s jeho původními cíli, nebo se právní normy pomalu ale jistě stávají pouhým prostředkem k udržení tržního postavení stále sílicího copyrightového průmyslu? Do jaké míry majetkové zájmy relativně úzké skupiny osob mohou převažovat nad zájmy na ochraně soukromí, na přístupu ke vzdělání, informacím či ke kulturnímu bohatství vůbec? Je skutečně namístě akceptovat rétoriku vymezující piráty jako nemorální, sobecké a právo nerespektující zloděje nehmotných statků a nositele práv bez dalšího označovat za poškozené či oběti? Je skutečně uváděný masový charakter pirátství indikátorem potřeby posílit právní regulaci, nebo naopak jde o projev určitého posunu ve společenském nazírání na autorskoprávní normy, jenž by naopak mělo být reflektováno prostřednictvím deregulace a tomu odpovídající změnou dosud zaběhlých obchodních modelů? Do jaké míry autorské právo, které by mělo kreativitu podporovat, ji naopak přiškrcuje a dusí? Odpovědi, ačkoliv mohou být některými zainteresovanými osobami proklamovány za zjevné, totiž zdá se, vyžadují o něco hlubší zamyšlení. Není totiž možné omezit se na zjednodušující závěry, nahlízející na problematiku buď pouze zorným úhlem ekonomických analýz, nebo naopak pohledem moderních „geeků“ vzývajících kyberprostor za svou modlu, prostor svobody který není ze své podstaty hoden sebemenší právní regulace.

Cílem mé práce však není na výše naznačené otázky odpovědět. Na následujících řádcích se spíše pokusím setřídit a popsat základní aspekty danou problematiku charakterizující, a to v kontextu právního řádu České republiky (dále jen ČR). Práce je rozdělena do čtyř tematických okruhů. Prvou oblast mého zájmu (kapitola druhá) tvoří popis samotné autorskoprávní ochrany počítačového programu dle autorského zákona. Ve druhé tematické oblasti (kapitola třetí) se zabývám samotným fenoménem (softwarového) pirátství, jeho možnými příčinami a důsledky, jakož i některými protiprávními jednáními, které se softwarovým pirátstvím souvisejí, resp. jsou mu blízké. Třetí obsahový pilíř (kapitola čtvrtá) tvoří charakteristika základních typů právní odpovědnosti, souvisejících se softwarovým pirátstvím. Konečně čtvrtou oblastí mého zájmu (kapitola pátá) tvoří nástin zejména sekundární právní odpovědnosti poskytovatelů služeb informační společnosti.

2 Počítačový program a software

2.1 Pojmy - počítačový program, software, databáze

Platné právní předpisy, zejména pak samotný AutZ, s pojmem „počítačový program“ pracují³, avšak o samotnou jeho definici se nepokoušejí. Určitým vodítkem při jeho interpretaci může být bod 7 odůvodnění směrnice 2009/24/ES, dle něhož se počítačovým programem pro účely této směrnice rozumí *„programy v jakékoliv formě, včetně těch, které jsou součástí technického vybavení (hardware). Tento výraz zahrnuje rovněž přípravné koncepční práce vedoucí k vytvoření počítačového programu za podmínky, že povaha těchto prací v pozdější etapě umožní vytvoření počítačového programu.“* Bod 10 odůvodnění zmíněné směrnice 2009/24/ES mj. dále uvádí, že *„počítačový program je určen ke komunikaci a spolupráci s ostatními prvky počítačového systému a s uživateli“*. V odborné literatuře se lze setkat s řadou definic. Dle jedné definice⁴ se tak počítačovým programem rozumí *„soustava příkazů, které jsou schopny řídit činnost počítače za účelem dosažení konkrétního výsledku“*. Dle jiné definice⁵ je počítačový program *„soubor instrukcí vyjádřených formou textu, kódů, schémat, nebo jiným způsobem, na jejichž základě samočinný počítač plní určitý úkol nebo dosahuje určitého výsledku.“* Dle ČSN ISO 2382 je počítačový program *„posloupnost instrukcí, jejichž vykonání realizuje algoritmus.“* Zmíněný legislativní přístup, opomíjející výslovnou definici v textu zákona, nepochybně má své výhody. Nejen že umožňuje čelit přílišné rigiditě právní úpravy ve vztahu k technologickému pokroku, ale poskytuje i široký prostor pro následný judikatorní, popř. doktrinální výklad, které tak mohou s dostatečnou mírou flexibility reagovat na moderní trendy v oblasti IT a konkrétní okolnosti případu. S ohledem na technologický pokrok se přeci jen jakýkoliv pokus o definici snadno může státi obsolentním. Na druhé straně to byly nepochybně zájmy na zachování právní jistoty v (autorsko)právních vztazích, které vedly některé zahraniční právní úpravy k pojetí odlišnému, totiž k výslovnému zakotvení definice pojmu počítačový program přímo do textu právního předpisu. Tak lze zmínit např. právní úpravu copyrightového práva USA⁶, či obdobný přístup slovenského⁷, jihokorejského⁸ či japonského⁹ zákonodárce.

³ Pojem „počítačový program“ se vyskytuje též např. v § 53 odst. 8 písm. d) ObčZ 1964, § 3 odst. 2 písm. c) zák. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, § 26a odst. 1 písm. b) zák. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů atd...

⁴ CHALOUPKOVÁ, H. – HOLÝ, P. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související*. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-586-5. str. 102

⁵ viz TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 39

⁶ Title 17 of the united stated code, § 101 - „A computer program is a set of statements or instructions to be used directly or indirectly in a computer in order to bring about a certain result“

Ostatně i WIPO ve svých modelových ustanoveních ochrany počítačového programu z r. 1978 tíhlo k explicitní definici¹⁰.

Pojem software, ačkoliv mnohdy s pojmem počítačový program používán promiscue, je termínem širším. Jde o obecné označení programového vybavení počítače, významový opak pojmu hardware jakožto fyzického, resp. technického vybavení počítače. V odborné literatuře není ojedinělé setkat se s tvrzením, že software může být složen z několika různých součástí, jako jsou např. uživatelské příručky¹¹. V tomto smyslu by tedy bylo možné na software nahlížet jako na věc hromadnou. Nutno podotknout, že sám ve své práci se tohoto terminologického rozlišování striktně nedržím a pojmu software na následujících řádcích užívám spíše jakožto významového ekvivalentu k pojmu počítačový program.

Z technického hlediska lze rozlišovat:

- a) systémový software, tedy skupinu programů zahrnující operační systémy, programovací jazyky, kompilátory, ovladače (drivery) jednotlivých komponent a jiné programy, které napomáhají řádnému běhu počítače a které vytvářejí základ pro běh dílčích aplikací;
- b) aplikační software, tedy programy umožňující uživateli vykonat jednu či více jím požadovaných úloh. Půjde např. o obchodní, kancelářský, grafický či vzdělávací software, databázové systémy, příp. též software typu počítačových her.

Od pojmu počítačový program je třeba též odlišovat pojem *databáze*, kterým se rozumí soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, a to bez ohledu na formu jejich vyjádření¹². Předpokladem k tomu, aby pořizovateli databáze příslušela zvláštní práva k databázi uvedená v § 90 AutZ je navíc skutečnost, že pořízení, ověření nebo předvedení obsahu databáze představuje kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad, a to bez ohledu na to, zda databáze nebo její obsah jsou předmětem autorskoprávní ochrany. Počítačový program je ve vztahu k

---

⁷ § 5 odst. 8 zákona 618/2003 Zz., o autorském práve a právech súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) - „Počítačový program je súbor príkazov a inštrukcií použitých priamo alebo nepriamo v počítači. Príkazy a inštrukcie môžu byť napísané alebo vyjadrené v zdrojovom kóde alebo v strojovom kóde. Neoddeliteľnou súčasťou počítačového programu je aj podkladový materiál potrebný na jeho prípravu

⁸ Computer Programs Protection Act. Act No. 3920. Dec. 31. 1986. - The term “programs” means creative works expressed as a series of instructions and commands used directly or indirectly in an apparatus having data processing capacity such as a computer, etc. (hereinafter referred to as “computer”) for the purpose of obtaining a certain result.

⁹ Japanese Copyright Law article 2(1)(xbis) - “Program” means an expression of combined instructions given to a computer so as to make it function and obtain a certain result

¹⁰ Model provisions on the protection of computer software, WIPO, Ženeva 1978 - „A set of instructions capable, when incorporated in a machine readable medium, of causing a machine having information processing capabilities to indicate, perform or achieve a particular function or result..“

¹¹ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 39, dále pak postarší judikáty Obvodního soudu pro Prahu 1: 14C 4/82, 14C 5/82, 14C 6/82

¹² § 88 AutZ

databázi typickým prostředkem pro její zpřístupnění (v elektronické podobě), příp. pro ono systematické nebo metodické uspořádání jejích jednotlivých prvků, chráněn je však samostatně¹³.

2.2 Prameny právní úpravy

Mezi nejvýznamnější prameny práva vztahující se k počítačovým programům (resp. softwaru) lze zařadit:

Mezinárodní smlouvy ve smyslu ust. čl. 10 Ústavy, zejm:

- Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (1886) ve svém Pařížském znění¹⁴;
- Všeobecná úmluva o autorském právu (1952) ve svém Pařížském znění¹⁵;
- Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví¹⁶ (1994 - „Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights“ - dohoda „TRIPS“);
- Smlouva WIPO o právu autorském¹⁷ (1996 - „World Intellectual Property Organization Copyright Treaty“ - „WCT“).

Evropské právo, zejm:

- směrnice Rady 2009/24/ES o právní ochraně počítačových programů (dále jen směrnice 2009/24/ES);
- směrnice Rady 2006/115/ES o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem;
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví (dále jen směrnice 2004/48/ES);
- směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (dále jen směrnice 2001/29/ES);
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES o určitých aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodního styku v rámci vnitřního trhu (dále jen směrnice 2000/31/ES).

Zákony, mezi nimiž jsou nejvýznamnější zejm.:

- zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon);

---

¹³ srov. bod 23 odůvodnění směrnice 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází, který výslovně stanoví, že „termín „databáze“ nelze použít pro počítačové programy používané při pořizování nebo provozu databáze“ a že „tyto programy jsou chráněny směrnicí Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů“

¹⁴ vyhl. č. 133/1980 Sb., ve znění vyhl. č. 19/1985 Sb.

¹⁵ vyhl. č. 134/1980 Sb.

¹⁶ sdělení MZV č. 191/1995 Sb.

¹⁷ sdělení MZV č. 33/2002 Sb. m. s.

- dílčí ustanovení zákona 40/1964 Sb., tzn. občanského zákoníku (dále jen ObčZ 1964), resp. s účinností od 1.1.2014 zákona č. 89/2012 Sb., tzn. „nového“ občanského zákoníku (dále jen NOZ);
- dílčí ustanovení zákona 513/191991 Sb., tzn. obchodního zákoníku;
- dílčí ustanovení zákona 40/2009 Sb., tzn. trestního zákoníku;
- dílčí ustanovení zákona 200/1990 Sb., tzn. zákona o přestupcích;
- zákon 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti - dále jen zák. 480/2004).

2.3 Počítačový program jako dílo autorské

Ustanovení § 2 odst. 1 AutZ uvádí, že „*předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam...*“ Pojmovým znakem autorského díla je tedy vedle skutečnosti, že dílo je výsledkem tvůrčí činnosti autora, současně naplnění podmínky jedinečnosti díla a podmínky vyjádření díla v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě. Podmínka jedinečnosti díla vyjadřuje požadavek na vynaložení určitého stupně tvůrčí individuality autora, přičemž v teorii se v této souvislosti hovoří o jedinečnosti statistické a z ní vyplývající nemožnosti vzniku dvou totožných děl¹⁸. Podmínka vyjádření díla v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě pak vyžaduje, aby dílo bylo vůbec způsobilé „být vnímáno“ osobou, resp. osobami odlišnými od autora. Objektivně vnímatelnou podobou je jakákoliv podoba lidskými smysly seznatelná, přičemž pro odstranění nejasností zákon výslovně zmiňuje podobu elektronickou. Není však rozhodné, jde-li o vyjádření trvalé nebo pouze dočasné. Může tak jít např. o zachycení díla výtvarného na hmotném substrátu, jehož vnímatelnost je možná prostřednictvím zrakových či hmatových vjemů, může jít též o zpěv, resp. jiné zvukové vyjádření díla hudebního, a to bez jeho materiálního zachycení, bude-li objektivně vnímatelné prostřednictvím vjemů sluchových.

Dle § 2 odst. 2 AutZ se „*za dílo považuje též počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvorem... Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu k ochraně se neuplatňují...*“. „Tradiční“ autorskoprávní požadavek jedinečnosti díla byl vlivem mezinárodního a evropského práva v souvislosti s autorskoprávní

¹⁸ Chaloupková, H. - Holý, P. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související*, 3. vydání, Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 3-4

úpravou počítačových programů modifikován *kritériem pôvodnosti*. Původnost (originalita) je oproti jedinečnosti (individualitě) autorskoprávně slabším prvkem¹⁹, který klade nižší nároky na objem vynaložené tvůrčí činnosti. Původnost je chápána ve *smyslu vlastního duševního výtvoru autora*. Kritéria uplatňovaná při zjišťování, zda počítačový program je nebo není původním dílem, by neměla obsahovat kvalitativní hodnocení nebo posuzování estetických vlastností programu²⁰. Kromě již zmiňovaného požadavku původnosti jsou jakákoliv jiná kritéria pro způsobilost počítačového programu být předmětem autorskoprávní ochrany irelevantní. Vědecký, umělecký či ekonomický přínos programu je tedy nerozhodný. Stejně tak by měl být irelevantní i samotný účel, za kterým byl počítačový program vytvořen. Platí zde hodnotová neutralita autorskoprávního ochranného systému²¹. Vzhledem ke skutečnosti, že počítačové programy jsou více než způsobilé stát se užitečnými nástroji k páčání řady forem kybernetické kriminality, nebude však nereálné představit si situaci, kdy program bude vytvořen pouze a jen za účelem umožnění, resp. usnadnění páčání protiprávní činnosti. Příkladem by mohl být software umožňující překonat bezpečnostní opatření a následně tak získat neoprávněný přístup k počítačovému systému, v daném případě tedy umožňující jednání naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu Neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací dle § 230 TrZ. Takový „zjevně zločinný“ program nejspíš z formálního hlediska předmětem autorského práva bude, avšak výkon jednotlivých autorských práv k takto závadnému dílu by bylo možné nepřiznat, ať už s odkazem na jeho rozpor s dobrými mravy (viz § 3 odst. 1 spolu s § 39 ObčZ 1964, resp. § 2 odst. 3 ve spojení s § 580, příp. § 588 NOZ), nebo pro rozpor s obecnou soukromoprávní zásadou „Nemo turpitudinem suam allegare potest“, tedy zásadou, že nikdo nemůže mít prospěch ze zneužití práva, porušení práva, resp. z nejednání v dobré víře²², jež je nově výslovně legislativně vyjádřena v § 8 NOZ ve spojení s již zmíněným ust. § 580, resp. § 588 NOZ.

Z hlediska objemu vynaložené tvůrčí činnosti lze rozlišovat:

- a) *počítačový program jako autorské dílo pravé*, naplňuje-li všechny znaky autorského díla ve smyslu ust. § 2 odst. 1 AutZ, zejm. pak podmínku jedinečnosti. V praxi se takové programy vyskytují spíše ojediněle²³;

¹⁹ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 35

²⁰ bod 8 odůvodnění směrnice 2009/24/ES

²¹ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 25

²² ŠVESTKA, J. – DVOŘÁK, J. – KOLEKTIV. *Občanské právo hmotné, svazek III*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN: 978-80-7357-466-6. str. 48

²³ KŘÍŽ, J. – HOLCOVÁ, I. – KORDAČ, J. – KŘEŠŤANOVÁ, V. *Autorský zákon: Komentář a předpisy související*. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2005. ISBN: 80-7201-546-X. str. 53

- b) *počítačový program jako tzv. kvazidílo*²⁴ ve smyslu ust. § 2 odst. 2 AutZ, naplňuje-li alespoň požadavek původnosti. Citované ustanovení uměle, prostřednictvím právní fikce, rozšiřuje předmět autorského práva i na díla, která sice nejsou jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora, ale která jsou, jak již bylo uvedeno, původní v tom smyslu, že jsou autorovým duševním výtvořem;
- c) *počítačový program, který nesplňuje ani znaky autorského díla, ani požadavek původnosti*, a který tak vůbec není předmětem autorského práva. Půjde např. o různé triviální programy typu „Hello world“, nebo naopak programy rutinního charakteru.

Naplňuje-li tedy počítačový program pojmové znaky autorského díla alespoň na úrovni tvůrčí původnosti, je mu poskytována ochrana dle AutZ, přičemž z hlediska způsobu, resp. rozsahu právní ochrany je počítačový program, včetně přípravných koncepčních materiálů, chráněn obdobně *jako dílo literární*²⁶, přičemž s ohledem na čl. 10 odst. 1 dohody TRIPS se právní ochrana poskytuje počítačovým programům vyjádřeným jak ve formě zdrojového, tak i strojového kódu (viz dále kapitola 2.6). Předmětem ochrany naopak nejsou myšlenky a postupy, na nichž je založen jakýkoliv prvek počítačového programu, a to včetně těch, které jsou podkladem pro jeho propojení s jiným programem²⁷. Autorskoprávní ochrana se nevztahuje ani na myšlenky a zásady, na nichž je založena logika, algoritmy a programovací jazyky. Chráněno je pouze vyjádření těchto myšlenek a zásad.²⁸ V praxi tak může existovat řada relativně stejných, na sobě nezávislých počítačových programů, přičemž každý bude chráněn AutZ samostatně. Dílem dle AutZ navíc není ani námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě²⁹.

Dle § 2 odst. 3 AutZ se právní ochrana vztahuje nejen na počítačový program jako celek, ale též na jeho *části*, naplňují-li alespoň požadavek původnosti³⁰. Autorské právo se vztahuje nejen na program dokončený, ale též na jeho jednotlivá *vývojová stádia*, a to opět za předpokladu, že naplňují alespoň požadavek původnosti. Pokud povaha přípravných *koncepčních prací* umožní v pozdější etapě vytvoření počítačového programu, budou požívat ochrany i tyto materiály³¹. Předmětem práva autorského je konečně i *název díla* (titulová ochrana) a *jména postav*, jsou-li

²⁴ ŠVESTKA, J. – DVOŘÁK, J. – KOLEKTIV. *Občanské právo hmotné, svazek III.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN: 978-80-7357-466-6. str. 215

²⁶ § 65 odst. 1 AutZ

²⁷ § 65 odst. 2 AutZ

²⁸ bod 11 odůvodnění směrnice 2009/24/ES

²⁹ § 2 odst. 6 AutZ

³⁰ § 2 odst. 3 AutZ, viz též rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 16. července 2009, Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening - věc C-5/08

³¹ § 65 odst. 1 AutZ, viz též bod 36 odůvodnění rozsudku Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 22. prosince 2010, Bezpečnostní softwarová asociace - Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvo kultury - věc C-393/09

jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora. I na název díla, má-li být předmětem ochrany AutZ, jsou tedy kladeny určité kvalitativní požadavky a lze tak dovodit, že obecné, generické názvy typu „Hudební přehrávač“, „Česko-anglický slovník“, „Překladač“ nebo „Fakturace“ zmíněné požadavky naplnit nemohou. Právní ochrana samotných postav uměleckých děl (a nikoliv pouze jejich jmen), resp. jejich ztvárnění, je možná za předpokladu, budou-li tyto postavy, resp. jejich ztvárnění, naplňovat požadavek umělecké jedinečnosti, který postava získává zpravidla až svou vizualizací zejména prostřednictvím ilustrace či animace, případně též zasazením do jedinečně ztvárněného příběhu³². Tato skutečnost bude mít z hlediska softwaru význam zejm. pro videoherní průmysl a autory počítačových her.

Ve smyslu ustanovení § 2 odst. 4 AutZ jsou předmětem práva autorského také tzv. díla odvozená, tedy díla vzniklá tvůrčím zpracováním díla jiného (původního), případně též překlady děl do jiných jazyků. *Překladem* počítačového programu typicky bude jeho překlad do jiného programovacího jazyka, *zpracováním* by pak byla např. úprava grafického uživatelského rozhraní, přidání dodatečných funkcí atd.... Vedle díla původního v takových případech vzniká dílo nové, odvozené, které je samostatným předmětem autorskoprávní ochrany. To ovšem pouze za předpokladu, že bude naplňovat pojmové znaky díla výše naznačené, tzn. v případě počítačových programů požadavek původnosti spolu s vyjádřením díla v objektivně vnímatelné podobě. Předmětem ochrany proto nebudou např. překlady triviálního, resp. rutinního charakteru, typicky vykonávané prostřednictvím elektronických prostředků. Dle výslovné dikce AutZ zpracováním, resp. překladem, není dotčeno právo autora původního díla³³. Vzhledem k tomu, že každý autor má právo na nedotknutelnost svého díla, zejména právo udělit svolení k jakékoliv změně nebo jinému zásahu do svého díla³⁴, bude možné hovořit o *oprávněném* zpracování (resp. překladu) pouze v případě, že autor původního díla k takové činnosti poskytl svůj *souhlas*, samozřejmě s dovětkem „*nestanoví-li zákon jinak*“. Souhlas původního autora bude navíc zapotřebí i k jakémukoliv dalšímu nakládání s nově vzniklým dílem, protože každé takové nakládání je ve své podstatě i nakládáním s dílem prvotním³⁵. V případě, že by souhlas udělen nebyl, neměla by tato skutečnost sama o sobě nic měnit na vzniku autorského práva k dílu nově vytvořenému. Bylo by však možné dovozovat odpovědnost takto protiprávně jednajícího zpracovatele či překladatele za neoprávněný zásah do práva autorského (viz § 40 AutZ, § 270 TrZ).

³² TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 46

³³ § 2 odst. 4 AutZ

³⁴ § 11 odst. 3 AutZ

³⁵ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 53,54

2.4 Vznik práva autorského

Vznik samotného díla je aktem tvůrčí povahy, resp. v případě počítačových programů aktem vlastní duševní činnosti autora, jde o objektivní skutečnost, která nastává ve chvíli, kdy bylo dílo vyjádřeno v podobě lidskými smysly seznatelné. AutZ nevyžaduje ke vzniku díla provedení právního jednání či splnění jakékoliv formální podmínky, jako je registrace díla či jeho autora u příslušné autority, osvědčení, zaplacení poplatku atd... Uplatňuje se zásada neformálnosti vzniku díla a s ním i neformálnosti vzniku autorského práva k němu. Okamžik vzniku díla se shoduje s okamžikem vzniku autorského práva k onomu dílu, což je legislativně vyjádřeno v § 9 odst. 1 AutZ. Dle zmíněného ustanovení právo autorské k dílu vzniká okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě. Nezáleží již na tom, zda-li dílo bude skutečně třetími osobami vnímáno, zda-li ono objektivní vyjádření je trvalé či dočasné, není ani na škodu, bude-li dílo vnímatelné pouze omezeným okruhem osob. Z výše uvedeného mj. též vyplývá, že pro autorskoprávní ochranu je z hlediska českého práva irelevantní připojení či nepřipojení tzv. doložky autorského práva, obvykle se skládající ze značky ©, označení nositele autorského práva a uvedení roku prvního oprávněného uveřejnění díla (tj. zveřejnění díla ve smyslu § 4 AutZ). Její připojení, resp. vyznačení na autorském díle může však mít význam v zemích, jejichž vnitrostátní právní předpisy připojení takové doložky vyžadují jako podmínku pro vznik autorskoprávní ochrany. Z čl. III Všeobecné úmluvy o autorském právu totiž vyplývá, že každý smluvní stát, který podle svého vnitřního zákonodárství vyžaduje jako podmínku ochrany práv autorů splnění formálních náležitostí, musí pokládat tyto požadavky za splněné, jestliže od prvního uveřejnění díla budou všechny jeho rozmnoženiny oprávněně opatřeny takovou doložkou autorského práva.

2.5 Počítačový program a hmotný substrát, na němž je program zachycen

Počítačový program jakožto nehmotný výsledek duševní činnosti autora je nutno odlišovat od fyzického média, resp. hmotného substrátu, na kterém je program zaznamenán. Zpravidla půjde o disky typu CD, DVD, HDD, SSD, může jít též o papír v případě písemného záznamu zdrojového kódu, do budoucna však nejsou vyloučeny ani poněkud „exotičtější“ nosiče, jako třeba biologické materiály typu DNA³⁶. Autorský zákon pak v závislosti na míře původnosti rozlišuje fyzická média, na nichž jsou díla vyjádřena, na „originály“ a „rozmnoženiny“.

---

³⁶viz např. *Čínští vědci uložili data do DNA bakterií. Vydrží v nich 1000 let a nelze je napadnout* [online], poslední aktualizace 28.1.2011 [cit. 1.9.2013], PCTuning. Dostupné z WWW:

Z teoretického hlediska vznik a následná existence autorského díla sama o sobě není závislá na jeho pevném a trvalém zachycení na fyzickém médiu. Z § 9 odst. 1 AutZ vyplývá, že ke vzniku autorského díla postačí vyjádření díla v „objektivně vnímatelné podobě“³⁷, což je nutno vykládat ve spojitosti s již zmíněným ust. § 2 odst. 1 AutZ, podle něhož může být objektivně vnímatelnou podobou mj. i podoba elektronická, ať už vyjádřena trvale či dočasně. Tak např. při improvizovaném hudebním vystoupení sama skutečnost, že ono hudební dílo nebylo a případně ani nebude zachyceno na datovém nosiči nic nemění na skutečnosti, že dílo již bylo vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě (v daném případě prostřednictvím zvukových vln vnímatelných sluchovými vjemy). S ohledem na specifickou povahu a charakter počítačových programů si však lze jen stěží představit situaci, kdy by vnímatelnost těchto děl byla možná bez jejich materiální fixace. Tak tomu bude i v případě, kdy je počítačový program pouze zobrazován bez předchozí instalace, resp. bez uložení na pevném disku (HDD), jelikož i v takových případech se z technického hlediska vytváří jeho kopie alespoň na úrovni operační paměti (RAM), byť pouze dočasná.

I přes naznačenou existenční závislost počítačového programu na fyzickém médiu, jakož i přes skutečnost, že ekonomická hodnota fyzických médií ve vztahu k počítačovému programu bývá mnohdy spíše podřadná, jde z právního hlediska o dva odlišné předměty práva. Zatímco počítačovému programu je poskytována ochrana primárně prostřednictvím speciálních ustanovení práva autorského, samotnému fyzickému médiu se poskytuje ochrana prostřednictvím obecných norem občanskoprávních. Tuto skutečnost podtrhovalo i znění § 118 ObčZ 1964, dle kterého *předmětem občanskoprávních vztahů mohou být pouze věci, a pokud to jejich povaha připouští, tak i práva a jiné majetkové hodnoty* (příčemž samostatnou kategorií tvoří byty a nebytové prostory). Hmotný substrát, na němž je dílo zachyceno, bude zpravidla věcí v právním smyslu, a to jak dle ObčZ 1964, tak i dle NOZ. Otázkou pak bude, zda-li autorské dílo samotné je vůbec možné chápat jako předmět občanskoprávních poměrů, a v případě pod jakou kategorií jej podřadit. Autoři komentáře k ObčZ 1964³⁸ se přiklání k názoru, že předmětem občanskoprávních vztahů mohou být i nehmotné statky, a to včetně výsledků tvořivé duševní činnosti. Dále se však již nezabývají následnou podřaditelností autorského díla pod konkrétní kategorii výše naznačenou. Ze systematiky jejich výkladu by snad bylo možné dovodit, že nepodřazují-li nehmotné statky přímo pod „jiné majetkové hodnoty“, pak je chápou jako samostatnou kategorii, v zákoně výslovně neuvedenou. Mezi právními teoretiky se však lze

---

<<http://pctuning.tyden.cz/component/content/article/1-aktualni-zpravy/19981-cinsti-vedci-ulozili-data-do-dna-bakterii-vydrzi-v-nich-1000-let-a-nelze-je-napadnout> >

³⁷ § 9 odst. 1 AutZ

³⁸ ŠVESTKA, J. - HULMÁK, M. - ŠKÁROVÁ, M. - SPÁČIL, J. - kol. *Občanský zákoník, komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN: 9788074001086, str. 643

setkat i s názory odlišnými, dle kterých autorské dílo není ani věcí, ani právem, ani jinou majetkovou hodnotou, a dle kterých je nutno na něj nahlížet jako na „res extra commercium“³⁹. Tento teoretický problém by mohl pomoci vyřešit NOZ, který opouští dělení předmětů občanskoprávních vztahů na věci, práva a jiné majetkové hodnoty, když ve svém § 489 uvádí, že *věcí v právním smyslu* je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí, přičemž důvodová zpráva ke zmíněnému ustanovení dodává, že věc musí být ovladatelná, pro člověka užitečná a mohou se jí týkat subjektivní majetková práva. Věci § 496 NOZ následně rozlišuje na hmotné a nehmotné. *Hmotnými věcmi* jsou ovladatelné části vnějšího světa, která mají povahu samostatných předmětů, *nehmotnými věcmi* jsou pak práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty. Ve vztahu k autorským dílům a tedy i počítačovým programům však zatím ani v nauce nepanuje jednota, zda jde o věci nehmotné či nikoliv. Měl-li bych vyjádřit svůj názor, spíše bych se přiklonil k názorovému proudu, který autorské dílo za věc v právním smyslu nepokládá, a to s ohledem na koncepci autorského díla jakožto výsledku tvůrčí duševní činnosti autora doplněnou o nemožnost translativního převodu výlučných osobnostních i majetkových autorských práv *inter vivos*.

Právní dichotomie díla a hmotného substrátu je vyjádřena v AutZ zejm. v jeho ustanovení § 9 odst. 2, 3. Ustanovení § 9 odst. 2 AutZ výslovně stanoví, že zničením věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nezaniká autorské právo k dílu. Dle § 9 odst. 3 AutZ se nabytím vlastnického práva (nebo jiného věcného práva) k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nenabývá zároveň oprávnění k výkonu práva dílo užít, ledaže by dohoda stran nebo zvláštní ustanovení zákona stanovily jinak. K tomu, aby nabyvatel datového nosiče získal vedle vlastnického (nebo jiného věcného práva) k tomuto nosiči též oprávnění k výkonu práva užít dílo na něm zaznamenané, je zapotřebí navíc uzavřít samostatnou dohodu o tomto - licenční smlouvu, nevyplývá-li ze zákona jinak⁴⁰. Obdobně pak platí, že samotným uzavřením licenční smlouvy zůstává nedotčeno vlastnické právo nebo jiné věcná práva k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, s výjimkou případů, kdy z dohody stran, resp. zvláštního právního předpisu vyplývá jinak.

Výkon vlastnického práva (nebo jiného věcného práva) vlastníka (nebo jiného oprávněného uživatele) hmotného nosiče může se lehce dostat do rozporu se zájmy a právy autora na nedotknutelnost jeho díla (§ 11 odst. 3 AutZ). Tento konflikt v obecné rovině řeší dispozitivní ustanovení § 9 odst. 4 AutZ, které výslovně zakotvuje, že vlastník či jiný uživatel věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, není povinen tuto věc udržovat, ani ji chránit před zničením.

³⁹ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 130

⁴⁰ srov též rozsudek SDEU ze dne 3. července 2012, UsedSoft GmbH proti Oracle International Corp. - věc C-128/11

Pasivitu při údržbě či ochraně díla tedy nelze přičítat k tíži vlastníka, nebylo-li dohodnuto jinak, resp. nestanoví-li jinak zvláštní zákon. Ačkoliv se zmiňované ustanovení již výslovně nevztahuje na případy aktivního poškozování či ničení fyzických médií, lze snad v případě počítačových programů obecně konstatovat, že takovéto činnosti jen stěží budou samy o sobě zasahovat do autorova práva na nedotknutelnost díla. Výjimku by teoreticky mohly představovat pouze určité formy demonstrativních ničení datových nosičů na veřejnosti.

2.6 Vyjádření počítačového programu

Právní ochrana počítačových programů poskytovaná autorským právem se vztahuje na *vyjádření počítačového programu v jakékoliv formě*⁴¹, která umožňuje program rozmnožit, tedy bez ohledu na to, jde-li o vyjádření prostřednictvím strojového či zdrojového kódu⁴². To ovšem pouze při splnění obecné podmínky vnějšího vyjádření díla, vymezené v § 9 odst. 1 AutZ, tedy za podmínky, že počítačový program byl vyjádřen v objektivně vnímatelné podobě.

Počítačový program může být vyjádřen jak prostřednictvím zdrojového kódu, tak i pomocí kódu strojového. Zdrojový kód je označením zápisu počítačového programu v některém programovacím jazyce⁴³, jako jsou např.: C, C++, Java, PHP, Python, nebo Perl. Zdrojový kód je v podstatě prostý text, zaznamenaný člověkem (programátorem) prostřednictvím alfanumerických či jinak pro člověka čitelných znaků. Schopnost takovému textu porozumět zpravidla vyžaduje odborné znalosti programovacího jazyka, v němž byl počítačový program sepsán. Běžní uživatelé se však do styku se zdrojovým kódem dostanou jen zřídka, jelikož počítačové programy bývají distribuovány pouze ve formě samostatně spustitelných souborů, které zobrazení zdrojového kódu neumožňují. Aby byl zdrojový kód využitelný počítačem, musí být nejprve přeložen (kompilován) do kódu strojového. Strojový kód je posloupnost instrukcí prováděných mikroprocesorem, které jsou zapsány pomocí číselných kódů⁴⁴, tedy prostřednictvím „jedniček a nul“.

Počítačový program může být vnímán též prostřednictvím grafického či textového výstupu na monitoru, který též zprostředkovává i případnou interakci s uživatelem. Tato skutečnost vyvolávala (a stále vyvolává?) pochybnosti, zda-li tzv. grafické uživatelské rozhraní (graphical user interface - GUI), případně tzv. „look and feel“ programu, požívá právní ochrany autorským

⁴¹ § 65 odst. 1 AutZ (příp. čl. 2) směrnice 2009/24/ES

⁴² viz čl. 10 odst. 1 dohody TRIPS, příp. též bod 35 odůvodnění rozsudku Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 22. prosince 2010, Bezpečnostní softwarová asociace - Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvo kultury - věc C-393/09

⁴³ *Zdrojový kód* [online], poslední aktualizace 7.4.2013 [cit. 1.9.2013], Wikipedie. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Zdrojov%C3%BD_k%C3%B3d>

⁴⁴ *Strojový kód* [online], poslední aktualizace 2.8.2013 [cit. 1.9.2013], Wikipedie. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Strojov%C3%BD_k%C3%B3d>

právem. „Rozhraní“ je ta část počítačového programu, která umožňuje vzájemné propojení a interakci jednotlivých prvků programového/technického vybavení s jinými prvky programového/technického vybavení, jakož i s uživatelem, a jehož účelem je umožnit jejich náležité fungování⁴⁵. Grafické uživatelské rozhraní je pak rozhraní, jehož prostřednictvím se počítačový program prezentuje uživateli a prostřednictvím něhož dochází k interakci mezi počítačovým programem a uživatelem. Tato problematika byla částečně řešena SDEU, který ve věci Bezpečnostní softwarová asociace - Svaz softwarové ochrany vs Ministerstvo kultury České republiky⁴⁶ dovedl, že grafické uživatelské rozhraní není formou vyjádření počítačového programu ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 2009/24/ES, a že se na něj v důsledku toho nemůže vztahovat zvláštní autorskoprávní ochrana počítačových programů podle této směrnice. Dle Soudního dvora jde totiž pouze o prvek počítačového programu, jehož prostřednictvím uživatelé využívají funkce tohoto programu. Zároveň však SDEU jedním dechem dodal, že na takové rozhraní se může vztahovat ochrana podle směrnice 2001/29/ES, pokud je toto rozhraní vlastním duševním výtvorem autora. Uvedený judikát tedy minimálně naznačuje možnost autorskoprávní ochrany rozhraní coby samostatného díla, ale nikoli podle 2009/24/ES⁴⁷.

Ve věci SAS Institute Inc. vs World Programming Ltd.⁴⁸ navíc SDEU konstatoval, že funkce počítačového programu, programovací jazyk, ani formát datových souborů nepředstavují formu vyjádření tohoto programu, a v důsledku toho nepožívají autorskoprávní ochrany počítačových programů ve smyslu směrnice 2009/24/ES. Dle stanoviska Soudního dvora by totiž připuštění, že funkce počítačového programu může být předmětem ochrany, ve svých důsledcích umožnilo monopolizaci myšlenek, a to na úkor technického pokroku a průmyslového rozvoje. Pokud jde o programovací jazyk a formát datových souborů, jedná se o pouhé prvky počítačového programu, jejichž prostřednictvím uživatelé využívají některé z funkcí tohoto programu. I v daném případě však Soudní dvůr upozornil na možnost, že by programovací jazyk a formát datových souborů mohly požívat autorskoprávní ochrany jakožto díla dle směrnice 2001/29/ES, pokud jsou vlastním a „jedinečným“ duševním výtvorem autora (obdobně jako u GUI). Toto je však dle našeho pojetí autorského práva z podstaty vyloučeno, a to s ohledem na ust. § 2 odst. 6 AutZ, potažmo § 65 odst. 2 AutZ,

---

⁴⁵ bod 10 a 11 odůvodnění směrnice 2009/24/ES

⁴⁶ rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 22. prosince 2010, Bezpečnostní softwarová asociace - Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvo kultury - věc C-393/09

⁴⁷ viz např. snahy kolektivního správce OOA-s o zpoplatnění GUI coby samostatného autorského díla v počítačových hernách

⁴⁸ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 2. května 2012, SAS Institute Inc. proti World Programming Ltd. - věc C-406/10

Způsob komunikace počítačového programu s uživatelem (grafické uživatelské rozhraní), jakož i struktura a organizace programu (organizace dat, posloupnost příkazů a volba algoritmů vyjádřených ve zdrojovém kódu), jsou v praxi významnými hodnotícími hledisky též při zkoumání požadavku původnosti počítačového programu⁴⁹.

2.7 Autor a spoluautor

Autorem počítačového programu je fyzická osoba, která takovéto dílo vytvořila⁵⁰, tzn. osoba, která svou tvůrčí činností vytvořila dílo naplňující znaky vymezené v § 2 odst. 2 AutZ, a to již od okamžiku vyjádření díla v objektivně vnímatelné podobě. AutZ vychází z pro kontinentální právo typické koncepce materiální pravdy⁵¹, resp. objektivní pravdivosti autorství, dle které může být autorem pouze osoba fyzická, která dílo vlastní tvůrčí činností skutečně vytvořila. S ohledem na skutečnost, že vznik díla není právním jednáním, nýbrž pouhou objektivní skutečností, zákon kromě obecné způsobilosti k právům, již nevyžaduje (plnou) svéprávnost. Autorem tak může být i osoba zbavená, resp. omezená ve schopnosti nabývat vlastními právními jednáními práva a povinnosti, ať už pro nedostatek věku či např. duševní poruchu.

Autor je označován za původní, originární subjekt autorského práva, kterému po celou dobu jeho života náleží jak autorská práva osobnostní zanikající smrtí autora, tak i autorská práva majetková trvající i po smrti autora po dobu zákonem stanovenou. Těchto se autor nemůže vzdát⁵², jiné osobě může pouze poskytnout oprávnění k výkonu práva dílo užít (licenci).

Autorem může být pouze osoba fyzická. Právnická osoba tedy dle pojetí našeho AutZ, na rozdíl od angloamerického copyrightového práva, autorem být nemůže, kontinentální právo vychází z předpokladu, že vůbec není nadána tvůrčí duševní činností⁵³. PO může být pouze odvozeným subjektem práva autorského⁵⁴, vykonávajícím oprávnění k výkonu autorských majetkových práv, a to buď přímo na základě zákona (např. u zaměstnaneckých děl, u počítačových programů vytvořených na objednávku), nebo v případě oprávnění k výkonu práva dílo užít též na základě smluvního ujednání (licence).

---

⁴⁹ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 38

⁵⁰ § 5 odst. 1 AutZ

⁵¹ viz důvodová zpráva k § 5 AutZ

⁵² § 11 odst. 4, § 26 odst. 1 AutZ

⁵³ přestože směrnice 2009/24/ES ve svém čl. 2 odst. 1 umožňuje členským státům svým vnitřním zákonodárstvím označit za autora i PO,

⁵⁴ ŠVESTKA, J. – DVOŘÁK, J. – KOLEKTIV. *Občanské právo hmotné, svazek III*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN: 978-80-7357-466-6. str. 184

AutZ ve svém § 8 pamatuje i na případy spoluautorské činnosti. Ta, s ohledem na vysokou technickou složitost počítačových programů, bude v případě softwarového vývoje pravidlem. V případě spoluautorské činnosti vzniká jediné autorské dílo (dílo spoluautorů), a to na základě společné tvůrčí činnosti dvou nebo vícero spoluautorů. Činnost spoluautorů může být současná i postupná, nemusí jít o činnost plánovanou či koordinovanou, nemusí jít ani o činnost vědomou⁵⁶, musí však probíhat ještě před dokončením díla. Autorské právo k vytvořenému spoluautorskému dílu přísluší všem spoluautorům společně a nerozdílně, přičemž pro vznik autorského práva je nerozhodné, lze-li výsledky tvůrčí činnosti jednotlivých spoluautorů do díla odlišit. Kritériem pro posouzení jednotnosti a nedílnosti díla je, jsou-li příspěvky jednotlivých autorů způsobilé k samostatnému užití, či zda tuto způsobilost má pouze dílo jako celek⁵⁷. Pouze v případě, že jednotlivé příspěvky spoluautorů nejsou způsobilé samostatné existence jakožto autorská díla, lze hovořit o spoluautorském díle, jinak by bylo možné uvažovat např. o dílu souborném⁵⁸. Z právních úkonů (jednání) týkajících se díla spoluautorů jsou oprávněni a povinni všichni spoluautoři společně a nerozdílně⁵⁹. Zákon v této souvislosti stanoví, že podíl jednotlivých spoluautorů na společných výnosech z práva autorského k jejich dílu je úměrný velikosti jejich tvůrčích příspěvků, není-li dohodnuto mezi spoluautory jinak; nelze-li tyto příspěvky rozeznat, jsou podíly na společných výnosech stejné⁶⁰. Konečně je v § 8 odst. 4 AutZ zakotveno, že o nakládání s dílem spoluautorů rozhodují spoluautoři jednomyslně, přičemž domáhat se práva autorského před jeho ohrožením nebo porušením může i jednotlivý spoluautor samostatně. Bránil-li by jednotlivý autor bez vážného důvodu nakládání se spoluautorským dílem, mohli by se ostatní spoluautoři domáhat nahrazení jeho chybějícího projevu vůle soudem. Spoluautorem není osoba, která ke vzniku díla přispěla pouze činností výpomocnou, tzn. poskytnutím pomoci či rady technické, administrativní nebo odborné povahy nebo poskytnutím dokumentačního nebo technického materiálu, anebo kdo pouze dal ke vzniku díla podnět⁶¹.

---

⁵⁶ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 117

⁵⁷ viz důvodová zpráva k § 8 AutZ

⁵⁸ viz § 2 odst. 5 AutZ

⁵⁹ § 8 odst. 3 AutZ

⁶⁰ § 8 odst. 5 AutZ

⁶¹ § 8 odst. 2 AutZ

2.8 Dílo zaměstnanecké a dílo kolektivní

Zaměstnaneckým dílem je dílo, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících mu z pracovněprávního, služebního či obdobného právního vztahu⁶². V případě takto vytvořených děl zákon zavedl zvláštní právní režim spočívající v tom, že autorem díla je sice fyzická osoba, která takovéto dílo vytvořila, autorovi však zůstává v podstatě pouze „holé“ autorství, jelikož veškerá majetková práva k takovému dílu je přímo ze zákona oprávněn vykonávat autorův zaměstnavatel, a to svým jménem, na svůj účet⁶³. Jedná se o právní úpravu dispozitivní, smluvní ujednání mezi autorem a zaměstnavatelem tedy může tento režim vyloučit, resp. stanovit režim odchylný. Zaměstnavatel není nabyvatelem výlučných majetkových práv, je pouze nabyvatelem oprávnění vykonávat výlučná majetková práva namísto autora, zákon i v daném případě tedy důsledně dodržuje zásadu nepřevoditelnosti výlučných majetkových práv *inter vivos*⁶⁴. Zaměstnavatel je tedy přímo ze zákona oprávněn dílo užít, udělit jinému oprávnění k výkonu práva dílo užít, je osobou aktivně legitimovanou k ochraně autorských práv (viz § 41 AutZ). Postoupit oprávnění k výkonu majetkových práv třetí osobě však může zaměstnavatel pouze se souhlasem autora, ledaže se tak děje v souvislosti s prodejem podniku nebo jeho části⁶⁵. Nevykonává-li zaměstnavatel majetková práva k zaměstnaneckému dílu, nebo je vykonává nedostatečně, konstituuje zákon zvláštní autorovo oprávnění domáhat se na zaměstnavateli, aby mu za obvyklých podmínek udělil licenci, ledaže existuje na straně zaměstnavatele závažný důvod k jejímu odmítnutí⁶⁶.

Autorova osobnostní práva k zaměstnaneckému dílu zůstávají nedotčena. Vykonává-li však zaměstnavatel majetková práva k zaměstnaneckému dílu a nebylo-li sjednáno jinak, má se zato, že:

- 1) autor svolil ke *zveřejnění díla*⁶⁷, čímž je modifikováno autorovo výlučné osobnostní *právo rozhodnout o zveřejnění díla* ve smyslu ust. § 11 odst. 1 AutZ;
- 2) autor svolil k *úpravám, zpracování vč. překladu, spojení s jiným dílem, zařazení do díla souborného*⁶⁸, čímž je modifikováno autorovo výlučné osobnostní *právo na nedotknutelnost díla* ve smyslu ust. § 11 odst. 3 AutZ. V případě nehotového díla se navíc má zato, že autor udělil zaměstnavateli *svolení k dokončení* takového díla pro případ, že jeho právní vztah

⁶² § 58 odst. 1 AutZ, viz též § 58 odst. 10

⁶³ § 58 odst. 1 AutZ

⁶⁴ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 558

⁶⁵ § 58 odst. 1 AutZ

⁶⁶ § 58 odst. 3 AutZ

⁶⁷ § 58 odst. 4 AutZ

⁶⁸ § 58 odst. 4 AutZ

k zaměstnavateli skončí dříve, než bude dílo dokončeno, resp. v případech, kdy existují důvodné obavy, že zaměstnanec nedokončí dílo řádně nebo včas v souladu s potřebami zaměstnavatele⁶⁹;

3) autor svolil k tomu, aby „zaměstnavatel“ uváděl zaměstnanecké dílo na veřejnost pod svým jménem⁷⁰, čímž je modifikováno autorovo výlučné osobnostní právo osobovat si autorství ve smyslu ust. § 11 odst. 2 AutZ.

Zánik pracovněprávního, služebního či obdobného vztahu mezi autorem a zaměstnavatelem na právním režimu zaměstnaneckých děl nic nemění⁷¹, dle výslovné zákonné úpravy autor opět nabývá oprávnění k výkonu těchto práv až v souvislosti se smrtí nebo zánikem zaměstnavatele, který byl oprávněn vykonávat majetková práva k zaměstnaneckému dílu a který nemá právního nástupce⁷².

Právní úprava zaměstnaneckých děl se užije i na počítačové programy, které nejsou kolektivními díly a které byly autorem vytvořeny na objednávku⁷³; ustanovení o dílech na objednávku (§ 61 AutZ) se v této souvislosti neužije⁷⁴. Zvláštním případem díla spoluautorského je *dílo kolektivní*, tzn. dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů, které je vytvářeno z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití⁷⁵. Kolektivní díla se považují za díla zaměstnanecká dle § 58 AutZ, i když byla vytvořena na objednávku⁷⁶. V případě počítačového programu, který je dílem kolektivním, užije se přímo § 59 AutZ upravující díla kolektivní, který však ve svém odst. 2 odkazuje zpět na užití právní úpravy děl zaměstnaneckých.

2.9 Obsah autorského práva

Autorské právo je výlučným právem absolutní povahy, jež působí vůči všem (*erga omnes*)⁷⁹. Původním (originárním) subjektem práva autorského je autor, který má přímo ze zákona a v rozsahu v zákoně uvedeném oprávnění s dílem dle své úvahy nakládat, jakož i tomu odpovídající oprávnění vyloučit třetí osoby z výkonu jeho výlučných oprávnění (§ 40 AutZ).

---

⁶⁹ § 58 odst. 5 AutZ

⁷⁰ § 58 odst. 4 AutZ

⁷¹ § 58 odst. 8 AutZ

⁷² § 58 odst. 2 AutZ

⁷³ dílo vytvořené autorem na základě smlouvy o dílo (§ 61 AutZ)

⁷⁴ § 58 odst. 7 AutZ

⁷⁵ § 59 odst. 1 AutZ

⁷⁶ § 59 odst. 2 AutZ

⁷⁹ ŠVESTKA, J. – DVOŘÁK, J. – KOLEKTIV. *Občanské právo hmotné, svazek III.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN: 978-80-7357-466-6. str. 193

Obsahem autorského práva jsou jednak výlučná práva osobnostní a jednak výlučná práva majetková⁸⁰.

2.9.1 Výlučná osobnostní práva

Ustanovení § 11 AutZ obsahuje taxativní výčet výlučných osobnostních práv autora, jimiž jsou:

a) *právo rozhodnout o zveřejnění díla*. Právo rozhodnout o zveřejnění díla je projevem vnitřního postoje autora, jde o skutečnost subjektivní, na rozdíl od samotného *zveřejnění* díla, jež je dáno objektivně jeho prvním oprávněným zpřístupněním veřejnosti, zejm. pak jeho předvedením, vystavením, vydáním, sdělením veřejnosti apod.⁸¹ Prvním oprávněným zveřejněním díla je autorovo osobnostní právo rozhodnout o zveřejnění díla vyčerpáno, případný souhlas s dalším uveřejněním by již byl výrazem výkonu autorova výlučného majetkového práva dílo užít⁸². Dle § 4 odst. 2 AutZ je dílo *vydáno* zahájením oprávněného veřejného rozšiřování rozmnoženin, tzn. s ohledem na dikci ust. § 14 odst. 1 AutZ zahájením oprávněného zpřístupňování díla v hmotné podobě prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k rozmnoženině, vč. samotného nabízení rozmnoženin za tímto účelem⁸³. K pojmu sdělování díla veřejnosti viz dále kapitola 2.9.2.1;

b) *právo osobovat si autorství*, zahrnující též právo autora rozhodnout, zda a jakým způsobem bude jeho autorství uvedeno při zveřejnění díla a při jeho následných užitích (je-li uvedení autorství při takovém užití obvyklé), jakož i implicitně obsažené právo autora bránit se přisvojení si autorství třetími osobami (plagiátory). Do jisté míry příbuznou formou ochrany označení autorství je též legislativně zakotvená nepřímá ochrana autorského práva prostřednictvím zákazu odstraňování či měnění elektronických informací o správě práv k dílu⁸⁴;

c) *právo na nedotknutelnost díla, jež zahrnuje* výlučné autorovo oprávnění udělit svolení ke změně či jiným zásahům do díla, zejm. ke změně v obsahu či vnější formě díla. Svolení autora naopak nebude zapotřebí v případě drobných a podřadných změn, při nichž není zasahováno do „uměleckého pojetí díla“⁸⁵, v případě počítačových programů pak zejm. v souvislosti s jednáním oprávněného uživatele rozmnoženiny počítačového programu dle § 66 odst. 1 AutZ (viz dále kapitola 2.9.2.3). Do práva na zachování nedotknutelnosti díla spadá i zákaz užívání díla způsobem snižujícím jeho hodnotu, jakož i právo autorského

⁸⁰ § 10 AutZ

⁸¹ viz demonstrativní výčet v § 4 odst. 1 AutZ

⁸² TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 147

⁸³ § 14 odst. 1 AutZ

⁸⁴ § 44 odst. 1 písm. a) AutZ

⁸⁵ rozhodnutí Městského soudu v Praze, sp. zn. 13Co 216/90

dohledu, tzn. právo dohlížet nad plněním povinnosti uživatele užívat dílo způsobem nesnižujícím jeho hodnotu (krom v zákoně označených výjimek⁸⁶).

Výlučná osobnostní práva, jak již jejich označení napovídá, jsou spojena výlučně s osobou autora. Dle výslovné dikce ust. § 11 odst. 4 AutZ není autor oprávněn se jich vzdát, tato práva jsou nepřevoditelná, trvají po celou dobu života autora a jeho smrtí zanikají. Případné právní jednání, jímž by se autor svých výlučných osobnostních práv vzdával, resp. je převáděl na jiného, by byl pro rozpor se zákonem absolutně neplatný⁸⁷, což však nevylučuje, aby autor poskytl třetím osobám souhlas s jednáním, které by jinak naplňovala znaky porušení či ohrožení jeho práv osobnostních. Po smrti autora přichází v úvahu pouze pietní ochrana dílčích prvků autorské tvorby, jež je tvořena jednak přímým zákazem osobovat si autorství k dílu třetími osobami, zákazem užití díla způsobem snižujícím jeho hodnotu, jakož i požadavkem na označení autora díla (je-li to obvyklé a zároveň se nejedná o dílo anonymní)⁸⁸. Pietní ochrana přísluší osobám autorovi blízkým⁸⁹.

2.9.2 Výlučná majetková práva

Výlučná majetková práva tvoří skupinu oprávnění, jež umožňují autorovi jednak jeho *dílo užit* a jednak *poskytnout jinému svolení k užití díla* (licenci). Jde zpravidla o práva s hospodářským kontextem, která umožňují autorovi ekonomicky zhodnotit plody jeho duševní činnosti. Obdobně jako u práv osobnostních i v případě výlučných majetkových práv platí, že se jich autor projevem své vůle nemůže vzdát, ani je převést na jiného, příp. s nimi disponovat jiným způsobem, který by měl za následek jejich zcizení - právním následkem takových dispozic by byla absolutní neplatnost takových jednání⁹⁰. *NOZ* Nakládání s majetkovými právy AutZ připouští pouze prostřednictvím práva autora poskytnout oprávnění k výkonu práva dílo užit (licence). Výlučná majetková práva jsou dále právy neocenitelnými⁹¹, nelze postihnout výkonem rozhodnutí (krom pohledávek z těchto práv vzniklých), na rozdíl od práv osobnostních však smrtí autora nezanikají, ale stávají se součástí dědictví⁹². Doba trvání výlučných majetkových práv je zakotvena v § 27 AutZ, dle něhož majetková práva trvají po dobu života autora a následujících 70 let po jeho smrti (není-li AutZ stanoveno jinak), přičemž tato doba počíná plynout od prvního dne roku následujícího po roce, v němž došlo k události rozhodné pro její počítání. V případě děl spoluautorských počítá se doba od smrti spoluautora, který ostatní

---

⁸⁶ § 11 odst. 3 AutZ

⁸⁷ § 588 NOZ

⁸⁸ § 11 odst. 5 AutZ

⁸⁹ § 22 odst. 1 NOZ

⁹⁰ § 588 NOZ

⁹¹ § 18 odst. 5 zák 151/1997 Sb., o oceňování majetku

⁹² § 26 odst. 1, 2 AutZ

spoluautory přežil. Majetková práva k dílu anonymnímu, pseudoanonymnímu a dílu kolektivnímu trvají 70 let od oprávněného zveřejnění díla, ledaže je pravé jméno autora díla anonymního nebo pseudoanonymního obecně známo (nebo se autor takového díla ve lhůtě zmiňovaných 70 let veřejně prohlásil), resp. ledaže jsou spoluautoři díla kolektivního u díla nebo na díle při jeho zpřístupnění veřejnosti jako autoři označeni - v takových případech se doba trvání autorských práv řídí „obecnými“ pravidly obsaženými v § 27 odst. 1 AutZ.

Výlučnými majetkovými právy jsou:

- právo autora *dílo užít* vč. práva autora *poskytnout jinému oprávnění k výkonu práva dílo užít* (licence);
- *jiná majetková práva*, jako např. právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla uměleckého⁹³, právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu, právo na přiměřenou odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla, jež však vzhledem ke své povaze budou zpravidla pro právní režim počítačových programů irelevantní a tak i mimo zájem této práce⁹⁴. Specifickým právem majetkového charakteru, jež by bylo možné vztáhnout i na právní úpravu počítačových programů, je právo autora na přiměřenou dodatečnou odměnu v případech, kdy licenční odměna není stanovena v závislosti na výnosech z využití licence a kdy je její výše tak nízká, že je ve zřejmém nepoměru k zisku z využití licence a k významu díla pro dosažení takového zisku⁹⁵.

2.9.2.1 Právo dílo užít

AutZ výslovně nedefinuje, co se rozumí pod pojmem *právo dílo užít*, obsahuje pouze demonstrativní výčet jednotlivých možných způsobů užití díla.

Autor má právo své dílo užít v podobě původní, jakož i v podobě (tvůrčím způsobem) zpracované či jinak (netvůrčím způsobem) pozměněné, samostatně nebo v souboru, nebo ve spojení s jiným dílem či prvky⁹⁶. Zpracováním díla, jeho pozměněním, spojením s dílem jiným, příp. jeho zařazením do díla souborného původní dílo nezaniká, naopak trvá dále, a to i v případech, kdy k dílu takto nově vzešlému vzniklo samostatné autorské právo třetí osobě. Jelikož AutZ vychází z koncepce, že zásadně ke každému užití díla je zapotřebí souhlas autora, resp. vykonavatele majetkových autorských práv (není-li stanoveno jinak) a jelikož v rámci užití nově vzniklého díla vždy dochází zároveň i k užití díla původního, je k užití zpracovaného, pozměněného, spojeného či zařazeného díla vždy potřeba souhlasu autora díla původního.

⁹³ § 24 AutZ

⁹⁴ § 25 AutZ

⁹⁵ § 2374 odst. 1 NOZ

⁹⁶ § 12 odst. 1 AutZ

Právem dílo užít je dále např.:⁹⁷

- *právo na rozmnožování* díla, tzn. právo zhotovovat dočasné nebo trvalé, přímé nebo nepřímé rozmnoženiny díla nebo jeho části, a to jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě⁹⁸. Za rozmnoženinu díla lze obecně považovat každé zachycení díla do hmotného nosiče schopné objektivně vnímatelného vyjádření díla, bez ohledu na to, zda se toto vnímání uskutečňuje přímo nebo prostřednictvím jakékoliv pomůcky či přístroje⁹⁹. Počítačový program bude možné rozmnožovat zejm. vytvořením jeho fyzických kopií na discích typu CD, DVD, USB, případně též elektronicky zachycených v hardwaru počítače (disky typu HDD a SSD). Rozmnožováním počítačového programu se rozumí i zhotovení tzv. technické rozmnoženiny, tzn. rozmnoženiny, která je nezbytná k instalaci počítačového programu, jeho řádnému zobrazení, provozu či přenosu¹⁰⁰ a která sama o sobě nemá hospodářský význam, jelikož slouží jen jako technický předpoklad pro řádné zpřístupnění díla;
- *právo na rozšiřování* originálu nebo rozmnoženiny díla, tzn. právo zpřístupňování díla v hmotné podobě prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla, včetně jejich nabízení za tímto účelem¹⁰¹. Právo na rozšiřování se tedy vztahuje pouze na ty originály či rozmnoženiny děl, které jsou zachyceny na hmotných předmětech (nosičích) a které jsou způsobilé být předmětem kupní, směnné, darovací apod. smlouvy, přičemž toto právo se realizuje pouze v souvislosti převodem vlastnictví k takovému originálu či rozmnoženině (resp. v souvislosti s nabídkou takového převodu). Rozšiřováním ve smyslu AutZ tak není např. elektronická distribuce počítačových programů prostřednictvím počítačové sítě internet, kdy půjde z právního hlediska o sdělování díla veřejnosti¹⁰², ani jakékoliv jiné dispozice s originálem či rozmnoženinou díla, jež nejsou spojeny s převodem vlastnického práva k němu. Zákon v souvislosti s právem na rozšiřování zakotvuje tzv. *vyčerpání práva na rozšiřování*¹⁰³, tzn. pravidlo, dle kterého prvním prodejem či jiným převodem vlastnického práva k originálu nebo rozmnoženině díla v hmotné podobě je právo autora na rozšiřování ve vztahu k tomuto originálu či rozmnoženině vyčerpáno, a to pro území Evropských společenství a ostatních smluvních stran Dohody o Evropském hospodářském prostoru, pokud byl takový převod vlastnického práva uskutečněn autorem nebo s jeho souhlasem třetí osobou na území členského státu Evropských společenství nebo

⁹⁷ § 12 odst. 4 AutZ

⁹⁸ § 13 odst. 1 AutZ

⁹⁹ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 180

¹⁰⁰ § 66 odst. 2 AutZ

¹⁰¹ § 14 odst. 1 AutZ

¹⁰² § 18 AutZ

¹⁰³ § 14 odst. 2 AutZ

jiné smluvní strany Dohody o Evropském hospodářském prostoru; právo na pronájem a půjčování díla tím zůstává nedotčeno¹⁰⁴. Důsledkem vyčerpání práva je vznik oprávnění nabyvatele příslušného originálu či rozmnoženiny jej dále na třetí osoby převádět, k převodu nabízet, a to nezávisle na souhlasu autora či jiného nositele práv;

- *právo na pronájem* originálu nebo rozmnoženiny díla, tzn. právo na zpřístupňování díla ve hmotné podobě za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu poskytnutím originálu nebo rozmnoženiny díla na dobu určitou¹⁰⁵. Za charakteristické prvky práva na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla je jednak hmotná podoba zpřístupňovaného díla, poskytnutí díla na dobu určitou a prospěch ze zpřístupnění díla získaný. Za pronájem dle AutZ se však nepovažují taková zpřístupnění rozmnoženiny počítačového programu, kde samotný program není podstatným předmětem pronájmu¹⁰⁶. Např. v případě poruchy či poškození mobilního telefonu je běžnou praxí, že si zákazník v souvislosti s opravou přístroje má možnost pronajmout telefon náhradní, přičemž právě software tento telefon obsluhující by bylo možné chápat jako podružný, resp. nikoliv podstatný předmět pronájmu;
- *právo na půjčování* originálu nebo rozmnoženiny díla, tzn. právo na zpřístupňování díla ve hmotné podobě zařízením přístupným veřejnosti nikoliv za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu poskytnutím originálu nebo rozmnoženiny díla na dobu určitou¹⁰⁷. Na rozdíl od práva na pronájem tedy právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla není spojeno s ekvivalentním protiplněním ze strany nabyvatele. Další rozdíl tkví v požadavku zpřístupnění díla „zařízením přístupným veřejnosti“. Pojem zařízením přístupné veřejnosti je nutno vykládat v nejširším smyslu slova, zejm. veškeré prostory přístupné individuálně určenému okruhu osob, ať už se jedná o provozovny podnikatelů či nepodnikatelských subjektů¹⁰⁸. Knihovní zákonná licence podle § 37 AutZ se však nevztahuje na počítačové programy (srov. § 66 odst. 7 AutZ). Jinak i v daném případě platí, že za půjčování dle AutZ se nepovažují taková zpřístupnění rozmnoženiny počítačového programu, kde samotný program není podstatným předmětem půjčování¹⁰⁹;

---

¹⁰⁴ viz též čl. 4 odst. 2 směrnice 2009/24/ES

¹⁰⁵ § 15 odst. 1 AutZ

¹⁰⁶ § 66 odst. 3 AutZ

¹⁰⁷ § 16 odst. 1 AutZ

¹⁰⁸ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 209

¹⁰⁹ § 66 odst. 3 AutZ

- *právo na vystavování* originálu nebo rozmnoženiny díla, tzn. právo na zpřístupňování díla v hmotné podobě umožněním zhlédnutí nebo jiného vnímání originálu nebo rozmnoženiny díla¹¹⁰. V případě počítačových programů však nepůjde o užití běžně se vyskytující;
- *právo na sdělování díla veřejnosti*, tzn. právo na zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově¹¹¹. Právo na sdělování veřejnosti postihuje veškeré sdělování díla v nehmotné podobě, předem neurčeným osobám nepřítomným v místě, ze kterého sdělování vychází¹¹². Zvláštním případem sdělování díla veřejnosti je pak zpřístupňování díla veřejnosti počítačovou nebo obdobnou sítí takovým způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup v místě a v čase dle své volby¹¹³. Jedná se o sdělování díla veřejnosti na vyžádání (tzv. on-demand service), pod které bude spadat snad veškeré sdělování děl veřejnosti prostřednictvím počítačové sítě (internet). Za sdělování díla veřejnosti se naopak nepovažuje pouhé provozování zařízení umožňující nebo zajišťující takové sdělování¹¹⁴. Provozovatelé technické infrastruktury a zprostředkovatelé přenášených dat jsou tak vyjmuti z odpovědnosti za neoprávněné užití děl takto přenášených ve smyslu AutZ. Zvláštní právní úpravu odpovědnosti poskytovatelů služeb informační společnosti za jejich zprostředkovatelské služby obsahuje zák. 480/2004 (viz dále kapitola 5). AutZ v souvislosti se sdělováním díla veřejnosti výslovně zakotvuje, že sdělováním díla ve smyslu ust. § 18 odst. 1, 2 AutZ nedochází k vyčerpání práva autora na sdělování veřejnosti, čímž došlo k transpozici v podstatě doslovného požadavku obsaženého v čl. 3 odst. 3 směrnice 2001/29/ES. Z nedávné judikatury SDEU (UsedSoft GmbH v. Oracle International Corp¹¹⁵) však vyplývá, že právě institut „nevyčerpání práv“ v případě sdělování díla veřejnosti bude nutné vykládat s ohledem na speciální právní úpravu počítačových programů obsaženou v čl. 4 odst. 2) směrnice 2009/24/ES. Soudní dvůr za užití extenzivního výkladu dovedl v konkrétní věci, kdy bylo uživatelské právo k rozmnoženině počítačového programu stažené z internetu do počítače prvního nabyvatele bez časového omezení, že „prvním prodejem rozmnoženiny počítačového programu“ je nejen poskytnutí takové rozmnoženiny na hmotném nosiči (CD, DVD), ale též stažení rozmnoženiny počítačového programu z internetu do počítače prvního nabyvatele¹¹⁶, čímž výrazně modifikoval dosavadní

¹¹⁰ § 17 odst. 1 AutZ

¹¹¹ § 18 odst. 1 AutZ

¹¹² bod 23 odůvodnění směrnice 2001/29/ES

¹¹³ § 18 odst. 2 AutZ

¹¹⁴ § 18 odst. 3 AutZ

¹¹⁵ rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 3. července 2012, UsedSoft GmbH proti Oracle International Corp. - věc C-128/11

¹¹⁶ Při své argumentaci SDEU v bodech 42, 44, 46-8, 57, 58 odůvodnění rozsudku uvedl, že stažení rozmnoženiny počítačového programu a uzavření licenční smlouvy tvoří nedílný celek. Proto mají být tyto dvě transakce za

povědomí o tom, že pravidlo vyčerpání práva je spojeno pouze s prvním převodem vlastnického práva k originálu či rozmnoženině počítačového programu ve hmotné podobě¹¹⁷. Dle SDEU totiž čl. 4 odst. 2 směrnice 2009/24/ES musí být vykládán v tom smyslu, že se právo na rozšiřování rozmnoženiny počítačového programu vyčerpá, pokud nositel autorského práva, který udělil svolení byť i s bezúplatným stažením této rozmnoženiny z internetu na nosič dat, poskytl rovněž – výměnou za zaplacení ceny, která mu má zajistit odměnu odpovídající hospodářské hodnotě rozmnoženiny díla, jehož je vlastníkem – k uvedené rozmnoženině užívací právo bez časového omezení¹¹⁸.

2.9.2.2 Právo udělit jinému oprávnění k výkonu práva dílo užít

Autor má též *právo udělit jinému oprávnění k výkonu práva autorské dílo užít*¹²⁷, a to prostřednictvím dvoustranného či vícestranného právního jednání - licence¹²⁸. Původní právní úprava autorskoprávní smlouvy licenční (a podlicenční) obsažená v ustanoveních § 46 - 57 AutZ byla s účinností k 1.1.2014 zrušena a nahrazena právní úpravou novou, systematicky zařazenou do NOZ, konkrétně do jeho Části čtvrté (Relativní majetková práva), Hlavy II (Závazky z právních jednání), Dílu 2 (Přenechání věci k užití jinímu) a Oddílu 5 (Licence), tedy do ust. § 2358 - 2389 NOZ. Důvodem tohoto postupu byla skutečnost, že úprava práv a povinností z licenčních smluv byla v právním řádu nesystematicky roztržštěná, a to jednak mezi příslušná ustanovení autorského zákona ve vztahu k dílům autorským¹²⁹ a jednak mezi příslušná ustanovení obchodního zákoníku ve vztahu k předmětům průmyslového vlastnictví¹³⁰. Tento nedostatek NOZ s účinností od 1.1.2014 odstraňuje tak, že zakotvuje ve svém § 2358 a násl. obecný smluvní typ - licenci - s tím, že zároveň upravuje dílčí odchylky pro licenci k předmětům chráněným autorským zákonem, pro licenční smlouvu nakladatelskou, jakož i pro práva související s právem autorským a pro právo pořizovatele databáze.

účelem jejich právní kvalifikace přezkoumávány jako celek. „Prodej“ označuje smlouvu, kterou jedna osoba výměnou za zaplacení ceny na jinou osobu převádí svá vlastnická práva k hmotnému či nehmotnému statku, který jí patří. Za těchto podmínek zahrnují předání rozmnoženiny počítačového programu, spolu s uzavřením licenční smlouvy, převod vlastnického práva k rozmnoženině dotčeného programu a tudíž i „první prodej rozmnoženiny počítačového programu“ ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice 2009/24. Z ustanovení čl. 1 odst. 2 směrnice 2009/24 vyplývá, že ochrana podle této směrnice se vztahuje na vyjádření počítačového programu v jakékoli formě a tedy i vůle unijního zákonodárce nahlížet na hmotné i nehmotné rozmnoženiny počítačového programu jako na rovnocenné.

¹¹⁷ § 14 odst. 2 AutZ

¹¹⁸ výrok ad 1) rozsudku Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 3. července 2012, UsedSoft GmbH proti Oracle International Corp. - věc C-128/11

¹²⁷ § 12 odst. 1 AutZ

¹²⁸ úpravu licenční smlouvy dle § 508 a násl. ObchZ nebylo možné před účinností NOZ použít, a to ani podpůrně

¹²⁹ původní ust. § 46 a násl AutZ

¹³⁰ původní ust. § 508 a násl ObchZ

Poskytnutím licenčního oprávnění autorovi jeho právo nezaniká, vzniká mu pouze povinnost strpět zásah do práva dílo užít jinou osobou v rozsahu vyplývajícím ze smlouvy¹³¹. Jak již bylo naznačeno, možnost převodu výlučných autorských práv, a to jak osobnostních, tak i majetkových, je zákonem výslovně vyloučena (princip nezcizitelnosti autorských práv), AutZ ve spojení s relevantními ust. NOZ dává autorovi pouze možnost poskytnout jinému (nabyvateli) prostřednictvím smlouvy (licence) oprávnění k výkonu práva autorské dílo užít, a to v původní nebo zpracované či jinak změněné podobě, ať už určitým způsobem nebo všemi způsoby užití, v rozsahu omezeném či neomezeném, autor však nemůže poskytnout oprávnění k výkonu práva dílo užít způsobem, který v době uzavření smlouvy ještě není znám; k opačnému ujednání by se nepřihlíželo¹³².

Předmětem licenčního ujednání tedy může být jen autorovo výlučné majetkové právo autorské dílo užít, nikoliv jiná práva majetkového, ani osobnostního charakteru. Zatímco autor (resp. poskytovatel) poskytuje nabyvateli svým výslovným projevem vůle oprávnění k výkonu práva dílo užít, nabyvatel se v rámci licence autorovi (resp. poskytovateli) zavazuje poskytnout odměnu, nebylo-li ujednáno jinak¹³³. Autorovo (resp. poskytovatelovo) právo na odměnu za užití díla nemá povahu absolutního majetkového práva, nepůsobí erga omnes (není-li stanoveno jinak¹³⁴), jde o oprávnění relativní povahy vznikající na základě smlouvy a působící inter partes. S neoprávněným užitím díla tak není spojen nárok na autorskou odměnu, AutZ¹³⁵ s ním však spojuje možnost vzniku práva na náhradu škody či na vydání bezdůvodného obohacení¹³⁶. Není-li ujednána výše odměny nebo způsob jejího určení, je smlouva přesto platná, pokud (1) z jednání stran o uzavření smlouvy vyplývá jejich vůle uzavřít úplatnou smlouvu i bez určení výše odměny; v takovém případě nabyvatel poskytovateli zaplatí odměnu ve výši, která je obvyklá v době uzavření smlouvy za obdobných smluvních podmínek a pro takové právo, nebo (2) strany ve smlouvě ujednají, že se licence poskytuje bezúplatně¹³⁷. Bezúplatné licence v oblasti počítačových programů nejsou žádnou výjimkou, typické jsou zejm. pro softwarové produkty distribuované pod freeware¹³⁸ a omezeně též pod shareware¹³⁹ licenčními ujednáními. Není-li

---

¹³¹ § 12 odst. 2 AutZ

¹³² § 2371 a § 2372 NOZ

¹³³ § 2358 NOZ

¹³⁴ § 24, 25 AutZ

¹³⁵ § 40 odst. 4 AutZ

¹³⁶ ŠVESTKA, J. – DVOŘÁK, J. – KOLEKTIV. *Občanské právo hmotné, svazek III.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN: 978-80-7357-466-6. str. 199

¹³⁷ § 2366 odst. 1 AutZ

¹³⁸ Freeware (odvozenina od slov „free“ a „software“) je volně šiřitelný počítačový program, resp. typ softwarové licence, jež umožňuje nabyvateli užívat počítačový program bezplatně či za dobrovolný finanční příspěvek

¹³⁹ Shareware je počítačový program, resp. typ softwarové licence, jež umožňuje počítačový program volně šířit a v omezené míře jej též bezplatně užívat. Shareware má obvykle implementovaná určitá omezení, ať už charakteru

odměna za poskytnutí licence ujednána v závislosti na výnosech z využití licence a je-li tak nízká, že je ve zřejmém nepoměru k zisku z využití licence a k významu předmětu licence pro dosažení takového zisku, má autor právo na přiměřenou dodatečnou odměnu; tohoto práva se nemůže vzdát; výši dodatečné odměny určí soud¹⁴⁰.

Není-li ve smlouvě stanoveno jinak, je nabyvatel povinen licenci využít¹⁴¹ (licence zavazující).

Licence může být poskytnuta buď jako licence výhradní, nebo jako nevýhradní. V případě *výhradní licence* není autor (resp. poskytovatel) oprávněn poskytnout tutéž licenci třetím osobám po dobu trvání výhradní licence, přičemž je zároveň povinen se i sám zdržet výkonu práva dílo užít způsobem, ke kterému výhradní licenci udělil, ledaže byl výslovně ujedнан opak¹⁴². Poskytl-li by poskytovatel za trvání výhradní licence bez písemného souhlasu nabyvatele licenci třetí osobě, licence by nevznikla. Byla-li však nevýhradní licence poskytnuta před poskytnutím výhradní licence, zůstává zachována¹⁴³. V případě *nevýhradní licence* je autor (resp. poskytovatel) i nadále oprávněn k výkonu práva užít dílo způsobem, ke kterému nevýhradní licenci udělil, jakož i k poskytnutí licence třetím osobám; není-li výslovně ujednána licence výhradní, platí, že se jedná o licenci nevýhradní¹⁴⁴.

Bylo-li to výslovně v licenční smlouvě ujednáno, je nabyvatel oprávněn poskytnout podlicenci třetí osobě, tzn. poskytnout třetí osobě část nebo celé oprávnění tvořící součást licence. S písemným souhlasem poskytovatele by mohl nabyvatel postoupit licenci třetí osobě, a to zcela nebo z části¹⁴⁶.

Poskytovatel je povinen poskytnout nabyvateli veškeré podklady a informace potřebné k výkonu licence, a to bez zbytečného odkladu po uzavření smlouvy; je mj. povinen též poskytnout nabyvateli potřebnou součinnost k právní ochraně jeho licence; nabyvatel je oproti tomu povinen zpravit poskytovatele bez zbytečného odkladu o tom, došlo-li k ohrožení či porušení licence¹⁴⁷. Z výše naznačeného vyplývá, že aktivně legitimován při ochraně licence je nabyvatel. Nabyvatel je dále povinen veškeré podklady a sdělení, jichž se mu od poskytovatele dostalo, utajit před třetími osobami, ledaže ze smlouvy nebo z povahy podkladů a sdělení

časového (trialware), funkčního (crippleware) či jiného (např. adware, jež ve své „bezplatné“ podobě zobrazuje reklamní sdělení).

¹⁴⁰ § 2374 odst. 1 a 2 NOZ

¹⁴¹ § 2372 odst. 2 NOZ

¹⁴² § 2360 odst. 1 NOZ

¹⁴³ § 2360 odst. 2 NOZ

¹⁴⁴ § 2361 a 2362 NOZ

¹⁴⁶ § 2364 odst. 1 NOZ, srov. též § 2365 NOZ

¹⁴⁷ § 2367 a 2369 NOZ

vyplývá, že poskytovatel nemá na jejich utajování zájem, přičemž po zániku licence musí poskytnuté podklady vrátit¹⁴⁸.

Bez výslovného smluvního ujednání nesmí nabyvatel upravovat či jinak měnit označení autora; stejně tak je vyžadováno smluvní ujednání k tomu, aby nabyvatel mohl upravit či jinak měnit dílo, jeho název, spojit dílo s jiným dílem nebo zařadit dílo do díla souborného, ledaže se jedná o takovou úpravu nebo změnu, u níž lze spravedlivě očekávat, že by k ní autor vzhledem k okolnostem užití svolil; ani v takovém případě však nabyvatel nesmí dílo nebo jeho název upravit nebo jinak změnit, vyhradil-li si autor svolení a je-li nabyvateli taková výhrada známa¹⁴⁹.

Pouze v případech výhradních licenčních ujednání, resp. též v situacích vyžadujících zapsání licence do příslušného veřejného seznamu, vyžaduje NOZ pro licenční smlouvu obligatorní písemnou formu¹⁵¹; jinak se uplatní obecná soukromoprávní zásada bezformálnosti právních jednání, jež našla své legislativní vyjádření v § 559 NOZ a z níž vyplývá, že licence musí být uzavřena písemně pouze v případech stanovených zákonem, resp. vyžaduje-li to ujednání stran. NOZ dále obsahuje v § 2373 dílčí odchylky vztahující se k obecné právní úpravě uzavírání smluv obsažené v § 1731 NOZ. Jedná se jednak o zakotvení veřejného návrhu na uzavření smlouvy spolu s možností vymezit obsah smlouvy odkazem na licenční podmínky¹⁵⁴, jež vystupuje jako lex specialis ve vztahu k ust. § 1732 NOZ, a jednak o zakotvení neadresné akceptace návrhu na uzavření smlouvy¹⁵⁵, jež vystupuje jako lex specialis ve vztahu k ust. § 570, resp. 1738, 1740 a 1741 NOZ. Právě oba zmíněné instituty jsou zvláště typické pro uzavírání licenčních smluv k hromadně distribuovaným počítačovým programům pouhým „odsouhlasením licenčních podmínek“ v rámci procesu instalace.

*Podstatnými náležitostmi autorskoprávní licenční smlouvy (essentialia negotii) jsou:*¹⁵⁷

- dostatečně určitá individualizace díla,
- projev vůle autora (resp. poskytovatele) poskytnout nabyvateli oprávnění k výkonu práva autorské dílo užít a
- případně též ujednání o odměně (viz výše).

*Pravidelnými obsahovými náležitostmi autorskoprávní licenční smlouvy (naturalia negotii) jsou zejména:*¹⁵⁸

---

¹⁴⁸ § 2367 a 2368 NOZ

¹⁴⁹ § 2375 odst. 1, 2, 3 NOZ

¹⁵¹ § 2358 odst. 2 NOZ

¹⁵⁴ § 2373 odst. 1 NOZ

¹⁵⁵ § 2373 odst. 2, 3 NOZ

¹⁵⁷ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 478

- *určení způsobu užití díla* ve smyslu demonstrativního výčtu v § 12 odst. 4 AutZ, jelikož licence může být omezena i na jednotlivé způsoby užití díla¹⁵⁹, a *určení rozsahu užití díla*, neboť i jednotlivá užití díla mohou být omezena¹⁶⁰, ať už ve smyslu vymezení území, na kterém je nabyvatel oprávněn dílo užit (územní rozsah), doby trvání licenčního oprávnění (časový rozsah), kvantitativního vyjádření jednotlivých způsobů užití díla (množstevní rozsah) či jiného omezení licenčního oprávnění (věcného rozsah);
- určení času, od kdy má k užití díla dojít, vymezení požadované součinnosti autora (např. jeho spoluúčasti na marketingové kampani k dílu apod.), ujednání o výhradnosti licence, o možnosti poskytnout podlicenci, o souhlasu s postoupením licence, o lhůtě, způsobu a místu platby licenční odměny apod.

Vedlejšími obsahovými náležitostmi autorskoprávní licenční smlouvy (accidentalia negotii) jsou např.:¹⁶¹ ujednání o způsobu označení autorství, zajištění povinnosti poskytnout licenční odměnu, ujednání o způsobech ukončení smlouvy apod.

Z hlediska způsobů užití díla a rozsahu licenčního ujednání zákon obsahuje zároveň pomocná kritéria pro výklad obsahu licenční smlouvy. Primárním hlediskem pro zkoumání obsahu licence je smluvní ujednání. Není-li mezi smluvními stranami dohodnuto, ke kterým dílčím způsobům užití díla nebo k jakému rozsahu užití se licence poskytuje, má se zato, že licence byla poskytnuta k takovým způsobům užití a v takovém rozsahu, jak je to nutné pro dosažení účelu smlouvy¹⁶². Sekundárním hlediskem je tedy účel smlouvy, terciálním hlediskem jsou pak kritéria vymezená v § 2376 odst. 3, 4, 5 NOZ. Není-li mezi smluvními stranami dohodnuto jinak a nevyplývá-li jiné řešení ani z účelu smlouvy, platí, že územní rozsah licence je omezen na území ČR, časový rozsah licence je omezen na dobu obvyklou vzhledem k danému druhu díla a způsobu jeho užití, nikoli však na dobu delší než jeden rok od poskytnutí licence (a má-li být dílo odevzdáno až po poskytnutí licence, tak od takového odevzdání), množstevní rozsah licence je omezen na množství, které je obvyklé u daného druhu díla a způsobu jeho užití¹⁶³. Dispozitivně je dále stanoveno, že licence k rozmnožování díla zahrnuje v sobě i oprávnění k pořízení rozmnoženin přímých i nepřímých, trvalých i dočasných, vcelku

¹⁵⁸ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 481-2

¹⁵⁹ § 2376 odst. 1 NOZ

¹⁶⁰ § 2376 odst. 1 NOZ

¹⁶¹ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 483

¹⁶² § 2376 odst. 2 NOZ

¹⁶³ § 2376 odst. 3 NOZ

nebo zčásti, jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě; licence k rozmnožování díla v sobě zahrnuje i licenci k rozšiřování takto zhotovených rozmnoženin¹⁶⁴.

V případě smlouvy uzavřené na dobu určitou zákon stanoví, že výpověď nabývá účinnosti uplynutím jednoho roku od konce kalendářního měsíce, v němž výpověď došla druhé straně¹⁶⁵. Smrtí nabyvatele - fyzické osoby, resp. zánikem nabyvatele - právnické osoby, přecházejí práva a povinnosti z licenční smlouvy na jeho právního nástupce, ledaže je takový přechod práv a povinností na právního nástupce nabyvatele v licenční smlouvě výslovně vyloučen¹⁶⁶. Zákon dále vymezuje zvláštní zákonný důvod pro odstoupení od licenční smlouvy (spolu s podmínkami pro jeho uplatnění a některé důsledky z toho vyplývající). Jedná se o případ, kdy nabyvatel nevyužívá výhradní licenci vůbec, nebo ji využívá nedostatečně a jsou-li tím značně nepříznivě dotčeny oprávněné zájmy autora, ledaže nevyužívání nebo nedostatečné využívání licence je způsobeno okolnostmi převážně spočívajícími na straně autora¹⁶⁷. Odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora¹⁶⁸ se na úpravu počítačových programů nevztahuje¹⁶⁹.

Právní úprava licence má pro vymezení pojmu softwarového pirátství zásadní význam, neboť pod tento pojem bude možné podřadit nejen případy užití děl bez patřičné licence, ale též případy užití děl v rozporu s ujednanými licenčními podmínkami. Jelikož obsah konkrétní licenční smlouvy v daném případě určuje, v jakém rozsahu a jakými způsoby je oprávněn nabyvatel dílo užít, je její znalost, včetně znalosti právní úpravy licencí podmínkou pro určení, zda lze v daném případě konkrétní jednání podřadit pod pojem „softwarové pirátství“ či nikoliv.

2.9.2.3 Mimosmluvní užití počítačových programů

*Bez udělení licence mohou třetí osoby užít dílo autorské pouze v případech stanovených zákonem*¹⁷⁰. Jedná se o tzv. mimosmluvní (bezesmluvní) užití díla, k nimž jsou přiřazována jednak *užití volného díla*¹⁷¹, tzn. díla, u kterého již uplynula doba trvání majetkových práv (v praxi se vzhledem k délce trvání majetkových práv a relativnímu mládí celého oboru informačních technologií takový počítačový program bude jen stěží vyskytovat), dále pak zejména tzv. *volná užití*¹⁷² a *zákonné licence*¹⁷³. Pro veškeré výjimky a omezení autorského práva všeobecně platí, že je lze uplatnit pouze ve zvláštních případech výslovně v zákoně

---

¹⁶⁴ § 2376 odst. 4 a 5 NOZ

¹⁶⁵ § 2370 NOZ

¹⁶⁶ § 2383 NOZ

¹⁶⁷ § 2378 až 2381 NOZ

¹⁶⁸ § 2382 NOZ

¹⁶⁹ § 66 odst. 7 AutZ

¹⁷⁰ § 12 odst. 1 AutZ

¹⁷¹ § 28 AutZ

¹⁷² § 30 AutZ

¹⁷³ § 30a odst. 1 písm. b-d) AutZ, § 30b až § 39 AutZ, § 51 AutZ, § 61 odst. 1 AutZ, 66 odst. 1 AutZ

uvedených (1), a to pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užitím díla (2) a zároveň jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora (3)¹⁷⁴. Jedná se o tzv. tříkrokový, resp. třístupňový test (three-step test), který vystupuje jako významné interpretační pravidlo při aplikaci volných užití a zákonných licencí v praxi. Výčet jednotlivých omezení a výjimek v AutZ je zásadně taxativní, přičemž pro všechny tyto případy platí, že jde svou podstatou o zásahy do autorových výlučných práv, jež jsou činěny (a legislativně zakotveny) více či méně v „obecném zájmu“, proto by se při jejich aplikaci mělo vycházet z principu zdrženlivosti a v interpretačně sporných případech je namístě užit restriktivního výkladu. Volná užití a zákonné licence se krom zákonem stanovených výjimek vztahují pouze na díla zveřejněná¹⁷⁵.

Vedle obecné úpravy výjimek a omezení autorského práva AutZ, z nichž se však většina nevztahuje na počítačové programy, obsahuje v § 66 úpravu zakotvující specifické odchylky pro počítačové programy (viz dále). Zatímco uživatelem díla obecně¹⁷⁶ je osoba, která svým jednáním na vlastní odpovědnost naplní znaky užití díla¹⁷⁷, v případě počítačových programů pracuje AutZ pod vlivem komunitární úpravy se specifickým pojmem „*oprávněný uživatel rozmnoženiny počítačového programu*“, kterým se rozumí¹⁷⁸:

- a) oprávněný nabyvatel rozmnoženiny počítačového programu, který má vlastnické či jiné právo k rozmnoženině počítačového programu, a to za účelem jejího využití, nikoliv za účelem jejího dalšího převodu;
- b) oprávněný nabyvatel licence;
- c) jiná osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu.

Prvou významnou skupinou výjimek a omezení autorských práv jsou tzv. *volná užití*. Jejich podstata spočívá v tom, že zákon taxativně vymezuje případy, kdy se o užití ve smyslu zákona nejedná a kdy tedy taková užití vůbec nespádají pod režim AutZ. Zatímco obecně pro autorská díla platí, že za užití ve smyslu AutZ se nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu¹⁷⁹, a že do práva autorského tak nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla¹⁸⁰, na počítačové programy se tato úprava nevztahuje. Odlišná povaha softwarových produktů si pod vlivem evropského

¹⁷⁴ § 29 odst. 1 AutZ, 66 odst. 5 AutZ

¹⁷⁵ § 29 odst. 2 AutZ

¹⁷⁶ ve smyslu § 12 AutZ

¹⁷⁷ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 168

¹⁷⁸ § 66 odst. 6 AutZ

¹⁷⁹ § 30 odst. 1 AutZ

¹⁸⁰ § 30 odst. 2 AutZ

práva vyžádala úpravu speciální, jež se promítla v § 30 odst. 3 AutZ. Dle zmíněného ustanovení se za užití počítačového programu ve smyslu AutZ považuje i jeho užití pro osobní potřebu (fyzické osoby), resp. vnitřní potřebu (právnícké osoby nebo podnikající fyzické osoby), a to včetně zhotovení rozmnoženiny programu pro takovou potřebu. Na rozdíl od děl hudebních, audiovizuálních, literárních apod. tedy zákon v případě počítačových programů z hlediska protiprávnosti nerozlišuje užití pro osobní či vnitřní potřebu od případů užití s podnikatelským kontextem.

Druhou skupinou výjimek a omezení autorských práv jsou zákonné licence. Jde o v zákoně taxativně vymezené případy, které samy o sobě nejsou vyňaty z režimu AutZ (na rozdíl od volných užití), ale u nichž oprávnění k výkonu práva dílo užít vzniká nezávisle na vůli autora přímo ze zákona. I v těchto případech, obdobně jako v případě smluvního poskytnutí oprávnění k užití díla, nedochází k převodu (translaci) výlučných autorských práv, ale pouze ke zřízení (konstituování) oprávnění k výkonu majetkového práva dílo užít, a to přímo ex lege, nikoliv na základě dvoustranného či vícestranného právního jednání. Užití díla v rámci zákonné licence tedy není neoprávněným zásahem do autorského práva. Zákonné licence jsou koncipovány jako bezúplatné, jelikož zákon s nimi nespojuje vznik nároku autora na odměnu, přičemž na počítačové programy bude možné z jinak relativně širokého katalogu zákonných licencí vztáhnout pouze¹⁸¹:

- *úřední licenci* ve smyslu ust. § 34 odst. a) AutZ, tzn. případ užití počítačového programu v odůvodněné míře, na základě zákona a pro účely veřejné bezpečnosti, pro soudní nebo správní řízení nebo k jinému úřednímu účelu, nebo pro parlamentní jednání a pořízení zápisu o něm;
- *licenci pro dočasné rozmnoženiny* ve smyslu ust. § 38a odst. 1 písm. a) AutZ, tzn. případ provádění dočasných úkonů rozmnožování děl, které jsou pomíjivé nebo podružné, tvoří nedílnou a nezbytnou součást technologického procesu, nemají žádný samostatný hospodářský význam a jejich jediným účelem je přenos díla počítačovou nebo obdobnou sítí mezi třetími stranami uskutečněný prostředníkem;
- *jednání oprávněného uživatele rozmnoženiny počítačového programu* ve smyslu ust. § 66 odst. 1 AutZ (dále jen oprávněný uživatel), tzn. jednání, kterým:
  - a) oprávněný uživatel rozmnožuje, překládá, zpracovává, upravuje či jinak mění počítačový program, je-li to nezbytné k využití oprávněně nabyté rozmnoženiny počítačového programu, činí-li tak:

---

¹⁸¹ § 66 odst. 7 AutZ

- při zavedení (instalaci) a provozu počítačového programu¹⁸², nebo
- opravuje-li chyby počítačového programu¹⁸³, nebo
- je-li takové využití oprávněně nabyté rozmnoženiny počítačového programu v souladu s jeho určením, ledaže bylo dohodnuto jinak¹⁸⁴.

V daném případě se jedná o zásahy oprávněného uživatele do výlučného majetkového práva na rozmnožování díla¹⁸⁵ a výlučného osobnostního práva na nedotknutelnost díla¹⁸⁶. Právo pořizovat rozmnoženiny je omezeno pouze na rozmnoženiny technické (provozní)¹⁸⁷, tzn. rozmnoženiny hospodářsky nesamostatné, k nimž dochází v souvislosti s instalací či provozem počítačového programu a které mohou mít jak trvalý, tak dočasný charakter.

- b) oprávněný uživatel zhotoví pro sebe záložní rozmnoženinu počítačového programu, je-li nezbytná pro jeho užívání¹⁸⁸. Záložní rozmnoženinou se přitom rozumí rozmnoženina zhotovená do rezervy před možným nebezpečím její ztráty, zničení nebo poškození, nikoliv však rozmnoženina náhradní, jejímž účelem by bylo nahrazení oprávněně získané rozmnoženiny¹⁸⁹;
- c) oprávněný uživatel zkoumá, studuje nebo zkouší sám nebo jím pověřená osoba funkčnost počítačového programu za účelem zjištění myšlenek a principů, na nichž je založen kterýkoli prvek počítačového programu, činí-li tak při oprávněném zavedení či uložení počítačového programu do paměti počítače, nebo při jeho zobrazení, provozu či přenosu¹⁹⁰. Spíše než o zvláštní omezení autorského práva se jedná o deklaratorní normu, jež pouze potvrzuje, že zkoumání, studování či zkoušení počítačového programu nepatří pod rozsah autorskoprávní ochrany, tím spíše s ohledem na to, že AutZ sám pod vlivem evropské legislativy¹⁹¹ prohlašuje, že myšlenky a principy, na nichž je založen jakýkoli prvek počítačového programu, a to včetně těch, jež jsou podkladem pro dosažení interoperability počítačových programů, nejsou dle AutZ chráněny¹⁹²;

¹⁸² § 66 odst. 1 písm. a) AutZ

¹⁸³ § 66 odst. 1 písm. a) AutZ

¹⁸⁴ § 66 odst. 1 písm. b) AutZ

¹⁸⁵ § 13 AutZ

¹⁸⁶ § 11 odst. 3 AutZ

¹⁸⁷ bod 13 odůvodnění směrnice 2009/24/ES

¹⁸⁸ § 66 odst. 1 písm. c) AutZ

¹⁸⁹ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 629

¹⁹⁰ § 66 odst. 1 písm. d) AutZ

¹⁹¹ čl. 1 odst. 2 směrnice 2009/24/ES

¹⁹² § 65 odst. 2 AutZ

d) oprávněný uživatel rozmnožuje kód nebo překládá jeho formu při oprávněném rozmnožování, překladu, zpracování, úpravě či jiné změně počítačového programu, a to samostatně nebo prostřednictvím pověřené osoby¹⁹³,

- je-li takový překlad či rozmnožování nezbytný k získání informací potřebných k dosažení vzájemného funkčního propojení nezávisle vytvořeného počítačového programu s jinými počítačovými programy (k dosažení interoperability) a
- jestliže informace potřebné k dosažení vzájemného funkčního propojení nejsou jinak snadno a rychle dostupné a
- tato činnost se omezuje na ty části počítačového programu, které jsou potřebné k dosažení vzájemného funkčního propojení.

Smyslem této výjimky je umožnit propojení všech prvků počítačového systému (2 a vícero počítačových programů), a to včetně prvků pocházejících od různých výrobců tak, aby tyto prvky byly schopny vzájemně si vyměňovat informace a mohly tak společně fungovat¹⁹⁴. Zákon zde mj. pozitivně vytváří podmínky pro tzv. reversní inženýrství, tzn. proces v programátorské praxi hojně využívaný k odhalení principů fungování počítačového programu pomocí jeho překladu ze strojového kódu do kódu zdrojového. Informace získané při výše popsané činnosti ad d) nesmějí být poskytnuty jiným osobám nebo využity k jiným účelům, než je nezbytné k dosažení interoperability počítačového programu. Zároveň takto získané informace nesmějí být využity k vývoji, zhotovení nebo obchodnímu využití podobného počítačového programu nebo k jinému jednání, jež by porušovalo či ohrožovalo právo autorské¹⁹⁵.

2.10 Technické prostředky ochrany práv

Vedle přímé ochrany autorského práva poskytuje AutZ v § 43 též ochranu nepřímou, a to prostřednictvím legislativního zakotvení tzv. technických prostředků ochrany práv a deliktů s nimi spojenými. Ve vztahu k počítačovým programům se však právní úprava užije pouze částečně, jelikož AutZ výslovně v § 66 odst. 7 omezuje uplatnění zmíněného ustanovení jen na jeho odst. 2 a 3 a v § 66 odst. 8 obsahuje speciální úpravu pro počítačové programy

---

¹⁹³ § 66 odst. 1e AutZ

¹⁹⁴ bod 15 odůvodnění směrnice 2009/24/ES

¹⁹⁵ § 66 odst. 4 AutZ

Ustanovení § 43 odst. 3 AutZ poskytuje v návaznosti na evropskou legislativu¹⁹⁶ definici účinných technických prostředků, jimiž zákon rozumí *jakákoli technologie, zařízení nebo součástka, která je při své obvyklé funkci určena k tomu, aby zabraňovala nebo omezovala takové úkony ve vztahu k dílům, ke kterým autor neudělil oprávnění, jestliže užití díla může autor kontrolovat uplatněním kontroly přístupu nebo ochranného procesu jako je šifrování, kódování nebo jiná úprava díla nebo uplatněním kontrolního mechanismu rozmnožování*. V hovorové mluvě pojem „účinné technické prostředky ochrany práv“ odpovídá zažitému označení DRM (Digital Rights Management). Jedná se tedy o mimoprávní (technické) prostředky implementované za účelem omezení neoprávněného užití díla. Může se jednat o zejm. prostředky omezující pořizování rozmnoženin díla (copy protection, copy control) nebo o prostředky omezující samotný přístup k dílu (access control)¹⁹⁷, ať už ve formě hmotných zařízení (např. hardwarová omezení typu SIM lock u mobilních telefonů) či nehmotných zařízení (šifrování, heslování, příp. též samostatná programová ochrana - např. ochrana SecuROM).

Autor, který využil technických prostředků ochrany práv, je povinen zpřístupnit počítačový program oprávněnému uživateli v rozsahu § 66 odst. 1 AutZ spolu s uvedením kontaktních údajů osoby, na kterou se má oprávněný uživatel za tím účelem obrátit; právní ochranou technických prostředků přitom nejsou dotčena ustanovení o interpretaci (zkoumání funkčnosti počítačového programu dle § 66 odst. 1 písm. d AutZ) a dekompilaci (provádění zpětného inženýrství dle § 66 odst. 1 písm. e AutZ)¹⁹⁸.

Do práva autorského k počítačovému programu dle § 43 odst. 2 AutZ neoprávněně zasahuje ten, kdo sice sám technické prostředky ochrany práv neobchází, ale kdo jejich obcházení nepřímo umožňuje tím, že neoprávněně nakládá¹⁹⁹ se zařízeními, výrobky či součástkami, resp. poskytuje služby, které:

- a) jsou za účelem obcházení účinných technických prostředků nabízeny, propagovány nebo uváděny na trh, nebo které
- b) mají vedle obcházení účinných technických prostředků jen omezený obchodně významný účel nebo jiné užití, nebo
- c) jsou určeny, vyráběny, upravovány nebo prováděny především s cílem umožnit nebo usnadnit obcházení účinných technických prostředků.

---

¹⁹⁶ čl. 6 odst. 3 směrnice 2001/29/ES

¹⁹⁷ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 465

¹⁹⁸ § 66 odst. 8 AutZ

¹⁹⁹ tzn. ten, kdo vyrábí, dováží, přijímá, rozšiřuje, prodává, pronajímá, propaguje prodej nebo pronájem nebo drží k obchodnímu účelu

V souvislosti s nepřímou ochranou autorského práva AutZ v § 44 zakotvil zvláštní autorskoprávní delikt spočívající v *neoprávněném odstraňování informací o správě práv k dílu*. Informací o správě práv k dílu se přitom rozumí jakákoli informace určená autorem, která identifikuje dílo, jeho autora či jiného nositele práva, nebo informace o způsobech a podmínkách užití díla a jakákoli čísla nebo kódy, které takovou informaci představují²⁰⁰. Do práva autorského tak zasahuje ten, kdo bez autorova svolení způsobuje, umožňuje, usnadňuje nebo zastírá porušování autorského práva tím, že:

- a) odstraňuje nebo mění jakoukoli elektronickou informaci o správě práv k dílu, nebo
- b) zákonem stanoveným způsobem disponuje s dílem, ze kterého byla informace o správě práv nedovoleně odstraněna nebo změněna.

---

²⁰⁰ § 44 odst. 2 AutZ

3 Pirátství

3.1 Pojem pirátství

Přestože moderním trendem v legislativní činnosti Parlamentu ČR je pokud možno všeobsáhle definovat snad i nedefinovatelné, bližší vymezení pojmu „*pirátství*“ bychom v AutZ, popř. v právním řádu ČR hledali marně. Právní předpisy v podstatě s tímto pojmem nepracují, jistou zmínku o tomto fenoménu lze zaznamenat v některých mezinárodních dokumentech, resp. dokumentech mezinárodních organizací. Lze zmínit např. čl. 60 dohody TRIPS²⁰¹, případně i poznámku č. 14 téže dohody²⁰², preambuli Úmluvy o mezinárodním zápisu audiovizuálních děl²⁰³, anglická znění některých směrnic EU²⁰⁴, jakož i řadu nezávazných předpisů nadnárodního charakteru²⁰⁵. Nemyslím si však, že by absence legislativního vymezení byla v daném případě na škodu.

Zprvu je vhodné upozornit na skutečnost, že pirátství je pojmem mnohoznačným. Zatímco někteří si piráta představí jako prachšprostého námořního lupiče, jiní si naopak vybaví pod vlivem mediálních honů na piráty dálnic neukázněného řidiče osobního automobilu. Diametrálně odlišný význam pak bude mít označení piráta jako delikventa autorskoprávních norem, resp. norem s autorským právem souvisejících, tedy označení této práci nejbližší. Nelze si pak v této souvislosti nevšimnout, že nezávisle na konkrétním významu je pro daný pojem typická určitá míra negativní konotace, která je s ním spojována.

Z „neoficiálních“ definic si pozornost nepochybně zaslouží vymezení pocházející z pera osob působících na akademické půdě, případně osob jinak odborně způsobilých. Tak např. dle prof. Kříže²⁰⁶ se jedná o nepovolenou výrobu zvukových či zvukově obrazových záznamů a jiných záznamů autorských děl a výkonů výkonných umělců pro komerční potřeby. Onen akcent

²⁰¹ „Members shall provide for criminal procedures and penalties to be applied at least in cases of wilful of trademark counterfeiting or *copyright piracy* on a commercial scale...”

²⁰² For the purposes of this Agreement ... "*pirated copyright goods*" shall mean any goods which are copies made without the consent of the right holder or person duly authorized by the right holder in the country of production and which are made directly or indirectly from an article where the making of that copy would have constituted an infringement of a copyright or a related right under the law of the country of importation

²⁰³ „Smluvní státy, přejíce si posílit právní ochranu při nakládání s audiovizuálními díly a tím podpořit tvorbu audiovizuálních děl a mezinárodní oběh takových děl a přispět k boji proti *pirátství* audiovizuálních děl a příspěvků v nich obsažených, dohodly se takto...”

²⁰⁴ např. bod 29 odůvodnění směrnice 2004/48/ES: „Industry should take an active part in the fight against *piracy* and counterfeiting...”

²⁰⁵ např. některá doporučení Rady Evropy (Recommendation No. R (88) 2 on measures to combat piracy in the field of copyright and neighbouring rights, Recommendation No. R (95) 1 on measures against sound and audiovisual piracy, Recommendation No. R (2001) 7 on measures to protect copyright and neighbouring rights and combat piracy, especially in the digital environment), v rámci EU lze zmínit např. usnesení rady o komplexním evropském plánu boje proti padělání a pirátství (208/C 253/01)...

²⁰⁶ KŘÍŽ, J. *Ochrana autorských práv v informační společnosti*. Praha: Linde, 1999. ISBN 80-720-1190-1. str. 89

na komerční charakter protiprávní činnosti zdá se však býti poněkud problematický. V souvislosti se stále se zrychlujícím rozvojem informačních technologií dostávají nejširší masy společnosti do rukou nástroje a prostředky, kterými je možné nejen efektivně získávat, ale též následně šířit autorsky chráněný materiál, což bylo donedávna možné v podstatě pouze na komerční bázi. Současně se vůle, potřeba a ochota sdílet stala pro mnohé takřikajíc prostředkem seberealizace, určitým definičním prvkem charakterizujícím jejich způsob života v kyberprostoru. Finanční motivace jakožto hnací motor neoprávněného šíření autorsky chráněných děl bývá mnohdy nahrazována pouhopouhým projevem rebelie proti zaběhlému systému, touhou po uznání, případně též pocitem sounáležitosti ke společenským skupinám, které se stigmatu pirátství nijak nebrání. Oproti všeobecnému odsouzení pirátství, které je z hlediska celospolečenského reflektováno prostřednictvím právních norem, nejsou totiž na úrovni jednotlivců ojedinělé případy sympatií, ba dokonce obdivu takového jednání. Tyto „rebely moderní doby“, kteří sami sebe za piráty aktivně a dobrovolně prohlašují, rozhodně nelze opomíjet, což je podtrženo i v poslední době stále častěji se vytvářejícími politickými stranami²⁰⁷, které myšlenky pirátských hnutí propagují v institucionální podobě.

Poněkud střídmejší, ale dle mého názoru výstižnější vymezení inkriminovaného pojmu podávají páni Telec a Tůma, kteří konstatují²⁰⁸, že v praxi je pirátstvím označováno *neoprávněné zasahování do práva autorského a dalších práv upravených v autorském zákoně*. Kladně lze v daném případě hodnotit nejen to, že je vypuštěn důraz na komerční charakter, ale i skutečnost, že definice zahrnuje i jiné formy dispozice s autorskoprávně chráněnými díly než pouhou nepovolenou výrobu. Takové pojetí by v podstatě mělo odpovídat i definici pirátství, jak jej chápe Světová organizace duševního vlastnictví, která pod tento výraz zahrnuje i veškeré přípravné činnosti směřující k neoprávněnému využívání předmětů práva autorského a práv souvisejících²⁰⁹, tedy z hlediska AutZ zejm. činnosti reprobované ustanovením § 43 AutZ. S ohledem na způsob formulace skutkových podstat některých protiprávních jednání v oblasti trestního či správního práva prostřednictvím blanketních dispozic odkazujících na AutZ lze navíc dodat, že pro označení pirátství není rozhodné, zda-li odpovědnost za porušení norem autorského práva je realizována právě prostředky práva autorského, případně je-li odpovědnost dovozována prostřednictvím jednotlivých norem systematicky sice zařazených do jiných právních odvětví,

---

²⁰⁷ viz. např. Německá a Švédská pirátská strana (založené v roce 2006), Česká pirátská strana (založená v roce 2009) a řada dalších, jež jsou od roku 2010 členy „Pirátské internacionály“, jakožto mezinárodní organizace zastřešující pirátské hnutí

²⁰⁸ TELEC, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 417

²⁰⁹ TELEC, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 461

jejichž účelem je však poskytovat ochranu právě právu autorskému. Jinými slovy, pirátstvím může být jak protiprávní jednání naplňující skutkovou podstatu deliktu soukromoprávního, přestupku, jiného správního deliktu, může však jít i o čin trestný.

Aniž bych měl explicitní oporu v odborné literatuře, dovolím si konstatovat, že pojem pirátství je užíván jak v užším, tak i v širším smyslu. Užší pojetí v podstatě odpovídá výše uvedeným definicím a je tedy spojováno s porušením autorského práva, resp. norem, jejichž prostřednictvím se autorskému právu poskytuje právní ochrana. Oproti tomu širší pojetí bude navíc zahrnovat i některé protiprávní činnosti, jejichž páchání je umožněno rozvojem informační společnosti a jež jsou mnohdy s pirátstvím zaměňovány, jako je např. hacking, phishing, spamming, cybersquatting (viz dále kapitola 3.7). Tomu ostatně svědčí i některé články a vyjádření ve sdělovacích prostředcích²¹⁰. Pod takto rozvolněné pojetí by teoreticky bylo možné podřadit i jednání neoprávněně zasahující do práv průmyslových, obecně spíše označované jako padělatelství (resp. padělání, angl. counterfeiting). Terminologie mezinárodních dokumentů²¹¹ však spíše svědčí o opaku.

Dle povahy díla, jež je pirátskou činností nejčastěji zasahován, by bylo možné rozlišovat:

1. **audiovizuální pirátství**, tedy pirátství audiovizuálních děl, zejména pak filmů, seriálů, dokumentů a televizních pořadů;
2. **hudební pirátství**, zahrnující neoprávněné zasahování do práv k dílům hudebním;
3. **softwarové pirátství**, jímž jsou zasahována práva k počítačovým programům, přičemž do této kategorie by snad bylo možné zařadit i pirátství (počítačových) her jakožto počítačových programů, či spíše autorských děl sui generis;
4. **ostatní pirátství**, cílící zejm. na díla literární (zejm. knihy, časopisy, odborné články apod., ať už v podobě tištěné či elektronické), případně pirátství děl fotografických, děl vyjádřených postupem podobným fotografii, děl grafických atd.

---

²¹⁰ viz např. *V počítačovém pirátství se zřejmě točí víc peněz než v drogách* [online], poslední aktualizace 7.4.2011 [cit. 1.9.2013], ČT24 online. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/120452-v-pocitacovem-piratstvi-se-zrejme-toci-vic-penez-nez-v-drogach>>

²¹¹ viz např. již zmíněná poznámka č. 14 dohody TRIPS rozlišující „*pirated copyright goods*“ a „*counterfeit trademark goods*“ a uvádějící, že.... "counterfeit trademark goods" shall mean any goods, including packaging, bearing without authorization a trademark which is identical to the trademark validly registered in respect of such goods, or which cannot be distinguished in its essential aspects from such a trademark, and which thereby infringes the rights of the owner of the trademark in question under the law of the country of importation."

Audio (48h)

[Hudba](#), [Audio knihy](#), [Hudební klipy](#), [FLAC](#),
[Ostatní](#)

Video (48h)

[Filmy](#), [DVD Filmy](#), [Hudební klipy](#), [Filmové klipy](#),
[TV šou](#), [Handheld](#), [HD - Movies](#),
[HD - TV shows](#), [3D](#), [Ostatní](#)

Aplikace (48h)

[Windows](#), [Mac](#), [UNIX](#), [Handheld](#),
[IOS \(iPad/iPhone\)](#), [Android](#), [Ostatní OS](#)

Hry (48h)

[PC](#), [Mac](#), [PSx](#), [XBOX360](#), [Wii](#), [Handheld](#),
[IOS \(iPad/iPhone\)](#), [Android](#), [Ostatní](#)

Porno (48h)

[Filmy](#), [DVD Filmy](#), [Obrázky](#), [Hry](#), [HD - Movies](#),
[Filmové klipy](#), [Ostatní](#)

Ostatní (48h)

[E-booky](#), [Komiksy](#), [Obrázky](#), [Obaly](#), [Physibles](#),
[Ostatní](#)

Celkový Top 100 (48h)

Obrázek 1 - systematické rozdělení pirátského materiálu na www.piratebay.se

3.2 Softwarové pirátství

Při snaze o vymezení pojmu „softwarové pirátství“ lze dle mého názoru vycházet z dvou odlišných přístupů, lišících se v tom, zda-li software je předmětem právní ochrany, či naopak prostředkem pro páchaní protiprávní činnosti; v návaznosti na tuto skutečnost si dovoluji uvést, že i v případě softwarového pirátství je tak možné chápat tento pojem jednak v širším, jednak v užším smyslu, přičemž ani v daném případě své tvrzení nemohu podložit odbornou literaturou.

V širším pojetí lze na softwarové pirátství nahlížet jako na *protiprávní jednání, jež byla spáchána prostřednictvím, resp. za pomoci počítačového programu*. Počítačový program zde vystupuje nikoliv jako objekt právní ochrany, ale jako prostředek pro páchaní protiprávní činnosti. Softwarové pirátství v tomto smyslu zahrnuje širokou paletu protiprávních činností, resp. příbuzných forem „kybernetické kriminality“, mezi něž by bylo možné zařadit i již výše zmíněná jednání jako je hacking, phishing, spamming, cybersquatting apod.

Užší pojetí softwarového pirátství naopak považuje počítačový program jako předmět právní ochrany. Budu-li vycházet z již výše vymezeného pojmu „pirátství“ provedeného prof. Telecem a JUDr. Tůmou²¹², pak by softwarové pirátství v užším smyslu bylo možné chápat jako **neoprávněné zasahování do práva autorského k počítačovému programu**. Jde tedy o určitou subkategorii pirátství, o vymezení pirátství z hlediska oblasti, resp. chráněného zájmu pirátstvím zasaženého. Neoprávněné zásahy do autorského práva k počítačovému programu mohou typicky spočívat v:

- a) *porušení majetkových práv autora* - zejm. neoprávněné užití díla, ať už ve formě neoprávněného rozmnožování dle § 13 AutZ (např. stažení počítačového programu z peer-to-peer sítě), neoprávněného rozšiřování dle § 14 AutZ (např. prodej fyzických disků s počítačovými programy na tržističích), neoprávněného pronájmu (§ 15 AutZ), půjčování (§

²¹² TELEC, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 417

16 AutZ) či sdělování díla veřejnosti dle § 18 AutZ (např. poskytnutí, resp. „upload“ počítačového programu v rámci již zmiňované peer-to-peer sítě);

b) *porušení osobnostních práv autora*, spočívající zejm. v neoprávněném zveřejnění díla, oslovování si autorství třetími osobami či neoprávněných zásazích do práva na nedotknutelnost díla;

Neoprávněným zásahem je přitom nejen případ, kdy rušitel není vůbec oprávněn k určité činnosti (např. neoprávněné vytvoření rozmnoženiny počítačového programu jeho „stažením z internetu“), ale i případy, kdy rušitel jedná nad rámec svého oprávnění vyplývajícího z licenční smlouvy, resp. přímo ze zákona. Za softwarového piráta tudíž bude možné označit i osoby, které využívají počítačový program:

a) *nad rámec časového rozsahu licence* - např. „antivirové“ programy (AVG, Avast, ESET NOD32 apod.) jsou obvykle distribuovány spolu s časovým omezením užívacího oprávnění. Uplynutím této doby program pouze uživatele informuje o potřebě licenci prodloužit, sám však většinou na své funkčnosti neztrácí. Užití takového programu bez následného prodloužení licence je užitím protiprávním;

b) *nad rámec množstevního rozsahu licence* - např. grafický software „CorelDRAW Graphics Suite X6, Small Business Edition“ je distribuován pod licenci, jež umožňuje instalaci až na 3 počítače. Každá další (čtvrtá, pátá) instalace by tak již byla považována za rozmnoženinu neoprávněnou;

c) *nad rámec věcného, účelového nebo jiného rozsahu licence* - např. operační systém „Microsoft Windows 8“ nabytý na základě tzv. OEM licence²¹³ není možné instalovat na jiný hardware než na ten, s nímž byl zmíněný softwarový produkt získán, protože takové jednání by bylo v rozporu s licenčním ujednáním a tudíž protiprávní. Uvedené však neplatí absolutně, když výjimky lze shledat např. v institutu vyčerpání práva k OEM rozmnoženině. Např. německý Spolkový soudní dvůr ve věci vydané pod č. I ZR 244/97²¹⁴ potvrdil účinky principu vyčerpání práva na rozšiřování, k němuž došlo prodejem softwaru společností Microsoft autorizovanému velkoobchodu, ačkoliv byl takový software výslovně označen jako OEM. Smluvní zákaz převodu užívacího práva, který si dohodl nositel autorského práva s prvním nabyvatelem, nezavazuje 3 osoby, takové ujednání totiž působí pouze inter

²¹³ OEM (Original Equipment Manufacturer) licence je druh licenční smlouvy, kdy je software dodáván přímo s prodáváním hardwarem, přičemž oprávněné užití počítačového programu je omezeno pouze na užití prostřednictvím tohoto hardwaru - licence je tedy vázána na konkrétní počítač, je nepřenositelná, v případě zničení počítače zpravidla zaniká i licence

²¹⁴ rozhodnutí BHG ze dne 6.7.2000 vydané pod č. I ZR 244/97 a citované v článku: Otevřel, P. *Vyčerpání práva na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny autorského díla*. Právní rozhledy 03/2005, str. 89, Praha: C.H. BECK

partes, nikoliv erga omnes²¹⁵. z hlediska judikatury SDEU by bylo možné v této souvislosti zmínit i již citovaný judikát ve věci Usedsoft²¹⁶. Dalším příkladem užití počítačového programu nad rámec licenčního ujednání budiž kancelářský software „Microsoft Office 2010 pro studenty a domácnosti“, který je, jak již z jeho názvu vyplývá, možné užít pouze v rámci domácnosti, resp. ke studijním účelům. Jakékoliv užití zmíněného programu např. právníkem, resp. fyzickou osobou v souvislosti s její podnikatelskou činností, by bylo v rozporu s licenčními ujednáními a tudíž protiprávní;

d) *nad rámec ujednaného způsobu žití* (ve smyslu možných způsobů užití dle § 12 odst. 4 AutZ) - např. půjčování či pronajímání počítačového programu (v počítačové herně), ačkoliv tato možnost nebyla v licenční smlouvě výslovně ujednána²¹⁷.

Na základě ekonomické motivace rušitele lze rozlišovat *softwarové pirátství komerční* a *softwarové pirátství realizované „pro osobní potřebu“*. Komerční charakter budou mít všechny ty případy neoprávněných zásahů do práva autorského k počítačovým programům, jež jsou vedeny buď s úmyslem získat majetkový prospěch, nebo jež byly uskutečněny při podnikatelské činnosti rušitele nebo v přímé souvislosti s ní - software je zde směřován za ekvivalentní finanční protiplnění, ať už ve formě přímých plateb či reklamy (prodej ilegálních fyzických nosičů počítačových programů, jejich bezplatné poskytnutí za současného zobrazení reklamních sdělení). Komerční charakter nepochybně budou mít i neoprávněná užití počítačového programu v souvislosti s obchodní činností rušitele bez náležité licence, resp. nad její rozsah (viz výše popsané užití počítačového programu k podnikatelským účelům, kdy licenční smlouva takové užití přímo zakazuje, resp. dovoluje užití pouze v rámci „domácnosti“). Specifickou skupinu pak tvoří případy tzv. „reseller-piracy“, tedy situace, kdy prodejce prodává hardware spolu s předinstalovanými ilegálními kopiemi počítačových programů (hard disk loading). Skutečnost, že *softwarové pirátství bylo realizováno pro osobní potřebu* sama o sobě nemá vliv na protiprávnost takového jednání, není důvodem pro výjimku či omezení z ochrany autorského práva²¹⁸, tato skutečnost by se mohla promítnout pouze v rozsahu dovozované odpovědnosti, resp. v právních následcích takového protiprávního jednání (komerční charakter

²¹⁵ viz bod 44 Stanoviska generální advokátky Juliane Kokott ze dne 12. května 2005 Soudnímu dvoru Evropské unie v právní věci č. C-41/04 v řízení Levob Verzekeringen BV, OV Bank a další v. Staatssecretaris van Financiën

²¹⁶ rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 3. července 2012, UsedSoft GmbH proti Oracle International Corp. - věc C-128/11

²¹⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.11.2005, sp. zn. 5 Tdo 765/2005

²¹⁸ dle výslovného znění § 30 odst. 3 AutZ platí, že užitím ve smyslu AutZ je i užití počítačového programu pro osobní potřebu fyzické osoby či vlastní vnitřní potřebu právníké osoby nebo podnikající fyzické osoby, včetně zhotovení rozmnoženiny takových děl i pro takovou potřebu (nestanoví-li AutZ jinak)

neoprávněných zásahů do autorského práva je zpravidla důvodem pro uložení vyšší sankce v rámci správně-právního či trestně-právního postihu²¹⁹).

Z hlediska vnitřního psychického vztahu osoby neoprávněně zasahující do práv autora bylo by možné odlišovat *softwarové pirátství vědomé a nevědomé*. Za nevědomého piráta lze označit osobu, která byla uvedena v omyl, resp. žije v dobré víře, že daný softwarový produkt je svou povahou legální. Jde o osobu, která primárně požadovala produkt legální, avšak v důsledku např. podvodu se jí dostal do rukou produkt ilegální, aniž by si toho sama byla vědoma. Za vědomého piráta ve výše naznačeném smyslu lze zjednodušeně označit toho, kdo si je vědom faktu, že rozmnoženina počítačového programu, kterou má k dispozici, není rozmnoženinou oprávněnou. Tato osoba již bude plně odpovědná za své jednání. Zda jde o jednání vědomé či nevědomé, bude mít z právního hlediska význam pro existenci či neexistenci zavinění a tudíž i na možnost či nemožnost dovození právní odpovědnosti.

Co do kvantity a časového odstupu jednotlivých zásahů do práva autorského bylo by možné rozlišovat *softwarové pirátství příležitostné a sběratelské*. Skupina pirátů - sběratelů je zvláštní skupinou autorskoprávních delikventů, u kterých ne vždy záleží na tom, zda daný počítačový program skutečně potřebují a zda pro něj najdou praktické využití, příp. zda jej vůbec někdy použijí. Pro mnohé už samotný fakt, že funkční kopii softwaru mají k dispozici, je dostatečně uspokojující a motivující k dalšímu rozvíjení jejich sběratelského úsilí. Tito sběratelé, mající na svých PC k dispozici často až tisíce různých aplikací, jsou si sami vědomi toho, že je pravděpodobně nikdy ani nenainstalují, přesto je uspokojuje samotný pocit, že tak mohou „lusknutím prstu“ učinit. Hromadění ilegálních počítačových programů je pro ně pouhé „zakázané hobby“, které se z právního hlediska může promítnout zejm. v kvalitě a intenzitě právních následků za takovou činnost ukládaných.

Z hlediska způsobu zachycení počítačových programů v rámci jejich neoprávněné distribuce je možné rozlišovat *softwarové pirátství digitální a softwarové pirátství fyzických médií*. Přestože pojem „digitální“ se obecně využívá k označení způsobu využitého záznamu (a jako opozitum k pojmu „analogový“), v kontextu softwarového pirátství tento pojem chápu s ohledem na absenci využití fyzických médií (CD, DVD, USB apod.) během procesu vytváření a směny jednotlivých rozmnoženin počítačového programu. Digitální softwarové pirátství tak zahrnuje zejm. ty formy přenosu dat, jež probíhají prostřednictvím celosvětové sítě internet, vnitřních sítí typu intranet, LAN apod. Softwarové pirátství fyzických médií je vývojově starším způsobem ilegální distribuce, které předpokládá zachycení počítačového programu v hmotné podobě (ve smyslu přenositelných disků obvykle využívaných k jejich distribuci) a ke kterému typicky

---

²¹⁹ viz např. § 270 odst. 2 TrZ

dochází v rámci blízkých příbuzenských a obdobných vztahů (fyzické šíření média v rámci rodiny či blízkých přátel), ale též v rámci „trhových prodejů“ (viz řada vietnamských tržišť), příp. prostřednictvím poštovního zásilkové distribuce (viz občasné nabídky pirátského softwaru prostřednictvím novinové inzerce).

3.3 Příčiny pirátství a další faktory jej ovlivňující

K lepšímu pochopení, možné prevenci a následnému boji se softwarovým pirátstvím, nepochybně napomůže nastínění příčin tohoto jednání, vymezení faktorů jej ovlivňujících a případně též důsledků s pirátstvím spojenými. Tato problematika byla relativně komplexně zpracována ve studiích OECD *Piracy of digital content*²²⁰ a *The Economic Impact of Counterfeiting and Piracy*²²¹, které mi zároveň sloužily jako primární podklad pro tuto kapitolu.

Akty vědomého porušování autorských práv, v daném případě autorských práv k počítačovým programům, by bylo možné z ekonomického hlediska přirovnat k aktům „černého pasažerství“. Jedná se o fenomén označující chování osob, které sice užitku z daného statku požívají, ale již se nepodílejí na nákladech nezbytných pro jeho vyprodukování. Jde tedy o případy, kdy statek spotřebovává i jednotlivec, který za něj nezaplatil, čemuž napomáhají dva specifické faktory. Jednak jsou to téměř nulové marginální náklady na dodatečnou jednotku spotřeby. Zatímco k produkci počítačového programu je zapotřebí vynaložit značné finanční prostředky, jeho následná reprodukce je naopak finančně nenáročná záležitost. Dalším specifickým faktorem je i to, že pro nositele práv je značně obtížné zabránit neoprávněnému užívání nehmotného statku třetími osobami. Právní prostředky ochrany (autorskoprávní, trestněprávní či správněprávní) či technologické prostředky ochrany (DRM) dosud nebyly schopny zmiňovanou „vylučitelnost“ dostatečně zajistit.

Při rozhodování spotřebitele o tom, zda-li legálně či ilegálně pořídit daný produkt, hrají roli:

a) Cena - Cenu a s ní spojenou touhu spotřebitele ušetřit finanční prostředky, osobně vidím jako nejvýznamnější příčinu existence pirátského softwaru. Člověk jakožto „homo economicus“, tedy člověk jakožto racionální jednotka sebestředně uvažující, bude mít v obecném ohledu vždy tendence činit svá ekonomická rozhodnutí s motivací dosáhnout pro sebe co nejvyššího „prospěchu“ - spotřebitelé s vidinou co nejvyššího užitku, producenti naopak vidinou zisku finančního. Trh se softwarovými produkty, ať už legálními či ilegálními, v tomto ohledu není výjimkou. Dovolím si tak v této souvislosti konstatovat, že z hlediska ceny bude pravděpodobnost pirátství u softwaru distribuovaného za horentní

²²⁰ OECD (Stryszowski, P - Scorpecci, D.). *Piracy of digital content*. OECD Publishing, 2009. ISBN: 978-92-64-06450-8

²²¹ OECD (Hübner, W - kolektiv). *The Economic Impact of Counterfeiting and Piracy*. OECD Publishing, 2008. ISBN: 978-92-64-04551-4

finanční částky vyšší, než v případě softwaru finančně dostupnějšího. Čím vyšší jsou totiž pro koncového spotřebitele (pořizovací) náklady produktu „originálního“ v porovnání s produktem ilegálním, tím větší je riziko, že se uchýlí právě k produktu pirátskému.

V případě cenotvorby je postavení „originálních“ softwarových produktů ve vztahu k jejich pirátským rozmnoženinám nezáviděníhodné - jelikož jde v případě pirátského softwaru o digitální kopie téhož, jsou originální produkty nuceny „konkurovat“ v podstatě samy sobě, tedy totožnému výrobku (z hlediska jeho kvality), který je ale k dispozici za zlomkovou, ba někdy dokonce nulovou cenu. Distribuce pirátského softwaru má přeci jen jednu zásadní a pro vývojáře v podstatě nedosažitelnou výhodu - nemusí v koncové ceně reflektovat náklady vynaložené na vývoj daného produktu. I přes tuto skutečnost existuje řada specifických faktorů, které jsou schopné přesvědčit potenciální zákazníky, aby pořídili produkt originální (dražší) namísto jeho (levnější) ilegální kopie a chovali se tak z čistě ekonomického hlediska svým způsobem „iracionálně“ (např. psychický vztah k samotnému pirátství, právní a technologická rizika atd. - viz dále);

b) Ekonomická situace spotřebitele - spolu s cenou hraje určitou roli též sociální a ekonomické zázemí spotřebitele. Čím horší ekonomická situace potenciálního kupce je, o to pravděpodobnější bude, že dá přednost produktu pirátskému. Málom který člověk, který má potíže již s uspokojováním svých základních potřeb, bude dávat přednost plně legálnímu jednání před zajištěním si svých sekundárních potřeb;

c) Ekonomická situace daného regionu - pirátství může být ovlivněno i neflexibilní cenovou politikou globálně distribuovaných softwarových produktů, když jejich fixně stanovená cena nedostatečným způsobem reflektuje kupní sílu obyvatelstva daného regionu. Zajímavé je v této souvislosti např. kazuistické srovnání cen kancelářského softwaru Microsoft Office 2007: Home and Student Edition provedené ve studii „Media piracy in emerging economies“, kde autoři porovnávali legální cenu daného produktu s cenou „komparativní“, která reflektuje, jak drahý by daný produkt byl pro Američana, pokud by jeho cena byla stanovena ekvivalentním procentem ve vztahu k americkému HDP na obyvatele²²².

---

²²² *Media Piracy in Emerging Economies*, ed. Joe Karaganis. Social Science Research Council, 2011. ISBN: 978-0-98412574-6. str. 56-7, 63

MS office 2007	legální cena (2009)	komparativní cena (2009)
USA	\$149	-----
Rusko	\$149	\$745
Brazílie	\$109	\$621
Jižní Afrika	\$114	\$912
Mexiko	\$155	\$883
Indie	\$100	\$4500

Takovéto zjištění podněcuje mne k zamyšlení, zda-li by i takovouto *neochotu některých IT obchodních společností přizpůsobit se* objektivně existujícím ekonomickým podmínkám nebylo možné označit za svého druhu faktor pirátství podněcující. Přece jen určitá forma cenové diskriminace navázaná např. na paritu kupní síly by mohla napomoci k tak proklamované potřebě redukovat míru pirátství v dané ekonomice;

d) Riziko odhalení, potrestání a povědomí o právních důsledcích - rizika spojená s porušením autorskoprávních norem, zejména pak riziko odhalení, povaha potenciálního trestu, jeho výše, jakož i míra pravděpodobnosti jeho uložení mohou spolu s povědomím spotřebitele o nich hrát významnou úlohu při úvahách, zda-li se přiklonit spíše k produktu legálnímu, či naopak. Proto kvalita právních norem, jejich vymahatelnost spolu s institucionálním zázemím mohou svým preventivním a represivním působením ovlivňovat míru autorskoprávní delikvence v dané ekonomice;

e) Bezpečnostní rizika a povědomí o nich - kromě povědomí o právních rizicích nepochybně bude mít určitý význam i spotřebitelovo povědomí o rizicích bezpečnostních. Jde zejména o potenciální nebezpečí, že bude uživatelské PC infikováno nežádoucím počítačovým virem, spywarem, trojanem či jinou obdobnou internetovou „havětí“. Pirátské distribuční kanály typu peer-2-peer sítě bývají přímo zaplaveny těmito druhy nebezpečného kódu, což může samo o sobě odradit spotřebitele tyto kanály navštěvovat a vůbec ilegální verze požadovaného produktu jakkoliv pořizovat;

f) Vztah k pirátství - spotřebitelovo *přesvědčení* o tom, zda-li je pirátství z morálního a etického hlediska zavrženíhodné či nikoliv, bude snad možné obdobně označit za jeden z faktorů ovlivňující proces jeho rozhodování. Zejména mezi mladší generací může být pirátství vnímáno jako činnost morálně neutrální, jakýsi „zločin bez obětí“, o to více v případech, kdy neoprávněné nabytí příslušné rozmnoženiny není spojeno s finančním protiplněním. Řada lidí rozšiřuje kopie autorskoprávně chráněných děl bez jakýchkoliv

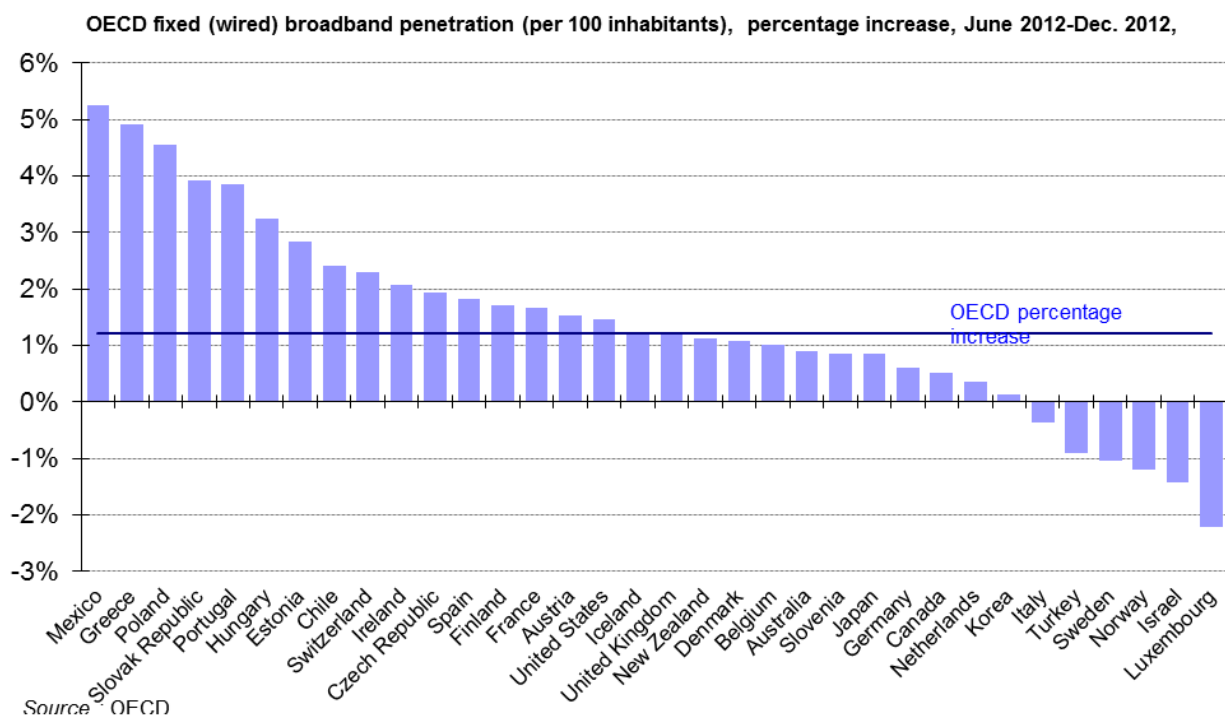
ekonomických pohnutek a paradoxně tak riskuje s tím spojený právní postih, ať už pro pocit sounáležitosti k určité skupině, kvůli touze po uznání, potřebě seberealizace, případně pro očekávané ekvivalentní protiplnění v případě potřeby vlastní. Význam v této souvislosti mohou hrát i *antipatie* vůči nadnárodním IT obchodním společnostem, přesvědčení o jejich nenasytnosti a vypočítavosti, které může v konečném důsledku vést až k pocitům, že je adekvátní, aby se jejich produkty staly terčem pirátství²²³;

g) Dostupnost originálního a ilegálního produktu spolu, vč. zkvalitňování technické přenosové soustavy - relativně *snadná dostupnost ilegálního obsahu*, zejména prostřednictvím sítě internet, spolu s případnou *omezenou dostupností produktu originálního*, budou též hrát svou nezastupitelnou roli při formulování příčin, resp. faktorů ovlivňujících chování spotřebitele a v konečném důsledku i celkovou míru pirátství vůbec. Proces získání, následné instalace a užití neoprávněně získané rozmnoženiny již dnes není spojen s dodatečnými požadavky na odbornou zdatnost uživatele, což rozšiřuje potenciální rozsah autorskoprávních delikventů o skupinu těch „technologicky méně gramotných“. Pokročilé znalosti na poli výpočetní techniky již nejsou nezbytným předpokladem pro přístup k „ilegálnímu“ obsahu, plně dostačující kvalifikační schopností „softwarového piráta“ je pouhá schopnost práce s internetovým prohlížečem alespoň na uživatelské úrovni. Výše zmíněnému napomáhá i vysoké *množství webových serverů*, jež buď nelegální obsah přímo poskytují, jeho redistribuci mezi uživateli zprostředkovávají, nebo alespoň poskytují radu, návod či pomoc k jeho úspěšnému získání. V této souvislosti lze zmínit i každoročně se zvyšující *míru penetrace vysokorychlostního internetu* v domácnostech, který výrazným způsobem urychluje datové přenosy mezi uživateli. Vezmeme-li v úvahu výchozí průměrnou rychlost internetového připojení v ČR ve 2. pololetí roku 2012 na úrovni 7,190 kbps²²⁴, pak např. stažení kancelářského balíku Microsoft Office 2010 o velikosti 660 MB bude trvat pouhopouhých 13 minut. Porušování autorského práva je tak více než kdy jindy extrémně jednoduše realizovatelné.

---

²²³ viz např. častá antipatie počítačových hackerů apod. vůči společnosti Microsoft a jejímu nevybíravému monopolnímu chování zejm. na poli operačních systémů

²²⁴ *State of the internet* [online], poslední aktualizace 1.8.2013 [cit. 1.9.2013], Akamai. Dostupné z WWW: <<http://www.akamai.com/stateoftheinternet/>>

Obrázek 2²²⁵ - procentuální nárůst penetrace vysokorychlostního internetu v období
červen - prosinec 2012

Jak již bylo naznačeno, v řadě případů je paradoxně snadná dostupnost produktu ilegálního umocňována navíc *nedostupností produktu originálního*. Jde zejména o případy, kdy je na základě smluvních ujednání distribuce daného produktu v některých zemích časově odkládána, příp. vyloučena. V takových případech mají spotřebitelé spíše tendence obracet se k ilegálním softwarovým produktům, které v podstatě v onu chvíli představují jedinou faktickou cestu, jak požadovaný produkt získat. Dalším problémem stojícím za zmínku, který se však již postupně stává obsolentním, je/byla neochota softwarových společností poskytnout své produkty k dispozici prostřednictvím *digitálních distribučních kanálů* a naopak jejich lpění na dosud zaběhlých obchodních modelech stojících na distribuci „krabicových“, resp. fyzických médií. Pohodlný spotřebitel lehce podlehne pokušení ilegálního pirátského softwaru, jež je dostupný „pouhým kliknutím myši“, v porovnání s představou zdlouhavého nákupu fyzického média v kamenném obchodě.

h) Další faktory ovlivňující pirátství - zejména v případě digitálního pirátství mohou *relativní anonymita kyberprostoru* spolu s *všudypřítomnou autorskoprávní delikvencí* vyvolávat (falešný) pocit bezpečí a do jisté míry tak „motivovat“ k pirátství jako takovému.

²²⁵ *Yearly broadband penetration increase (Dec. 2012)* [online], poslední aktualizace 18.6.2013 [cit. 1.9.2013], OECD broadband portal. Dostupné z WWW: <<http://www.oecd.org/sti/broadband/1f-NetIncreaseYearly-2012-12.xls>>

Vedle již zmiňovaného masivního *rozšíření internetu* za zmínku stojí i celá řada *technologických inovací*, jako např. posilování přenosové soustavy, zvyšování kapacity úložných diskových kapacit, zkvalitňování vyhledávacích mechanismů a mnohé další, které sehrávají významnou úlohu při formování nabídky a poptávky po pirátských produktech a ve svých důsledcích vytvářejí dosud bezprecedentní pole působnosti pro autorskoprávní delikvenci. Digitální distribuce výrazným způsobem snížila pořizovací náklady ilegálních rozmnoženin a bez výraznější časové prodlevy umožnila jejich dodání téměř na jakékoliv místo na světě. *Zvědavost*, ve spojení s *neexistencí zkušebních verzí programů*, příp. *nedostatečnými informacemi o kompatibilitě softwaru* jsou pak typickými příčinami tzv. pirátství na zkoušku. Mnohdy jsou totiž jinak poctivě se chovající uživatelé ochotni obrátit se na pirátskou scénu pro ujištění, že jimi požadovaný softwarový produkt má skutečně vydavatelem proklamované vlastnosti, a že tak jeho následné pořízení nebude pro uživatele představovat „špatnou investici“. Chtějí jednoduše zjistit, zda jim software bude vyhovovat a v případě, že se tak skutečně stane, nezdráhají se na něj následně vynaložit potřebné finanční prostředky. *Pohlaví, věk*, případně též *sběratelská mánie* mohou též do určité míry sehrávat svou roli.

3.4 Důsledky pirátství

Kvantifikace důsledků pirátství co do číselného vyjádření finančních ztrát je značně komplexní záležitost, odvislá od celé řady proměnných. Vzhledem k nedostatku dat, resp. s ohledem na nedostatečně precizní a důvěryhodné metodologické postupy se raději této problematice na následujících řádcích budu snažit vyhnout a zaměřím se pouze na obecnější vymezení oblastí, resp. zájmů pirátstvím dotčených. Důsledky pirátství, ať už morálního, ekonomického, či právního charakteru, se mohou projevat jak na úrovni nositelů autorských práv, spotřebitelů, jakož i na úrovni celospolečenské.

3.4.1 Důsledky pirátství projevující se na úrovni nositelů autorských práv:

a) **Objem prodeje a zisk** - ať již vědomě či nevědomě, úplatně či bezúplatně nabyté nelegální kopie počítačových programů, snižují podíl nositelů práv na „celkovém trhu“ s těmito druhy nehmotných statků. Objem reálně dosaženého zisku pak zpravidla nekoresponduje se ziskem potenciálním, kterého by bylo možné dosáhnout v ideálním, pirátstvím nezatíženém tržním prostředí. V této souvislosti se nabízí k zamyšlení:

Je každá pirátsky opatřená rozmnoženina počítačového programu ztracenou obchodní příležitostí, resp. ztraceným ziskem? Z hlediska dovození právní odpovědnosti nepochybně je zapotřebí bezvýjimečně toto pojetí uplatňovat²²⁶. Naopak z ekonomického hlediska by pravděpodobně šlo o pohled danou problematiku poněkud zjednodušující. Pouze v případech, kdy spotřebitel nabude neoprávněnou rozmnoženinu počítačového programu v dobré víře, že jde o „originál“, tedy v případech tzv. nevědomého pirátství, by bylo možné hovořit o případu, kdy jde z pohledu nositele práv o „ztracenou obchodní příležitost“ téměř v každém jednotlivém případě (není-li rozdíl mezi cenou originálního a pirátského produktu příliš velký). Naopak v případech vědomého pirátství, zejm. pak pirátství bezúplatného (peer-2-peer sítě apod.), je nutné vzít v úvahu několik dílčích hledisek, zejm. pak skutečnost, že řada takto se chovajících delikventů by si legální software jednoduše nikdy nepořídila. Jde např. o piráty „z rozmaru“, kteří daný produkt ani ve skutečnosti nepotřebují, případně sice i potřebují, ale ve chvíli, kdy by si jej měli zakoupit, byli by ochotni se spokojit i s konkurenční bezúplatnou variantou. Dále může jít o ty, co daný produkt pouze zkouší, a v situaci, kdy jim počítačový program vyhovuje, tak si jej i následně „legálně“ opatří.

d Je kromě negativních dopadů pirátství na zisk možné najít i některé efekty pozitivní? V této souvislosti si dokáží představit situace, kdy i samotné ilegální šíření softwarových produktů může mít určité pozitivní vlivy. Tak např. budeme-li považovat počítačové hry za software sui generis, pak se přímo nabízí řada případů, kdy s nimi spojený merchandising (prodej předmětů tematicky spojených s daným softwarovým produktem) může být výrazným, ba přímo dominantním zdrojem finančních prostředků, těžícím ze všeobecné známosti hry nejen mezi jejími oprávněnými uživateli, ale též mezi piráty samotnými. Jiným příkladem budiž situace, kdy ilegální šíření pirátských rozmnoženin počítačového programu může zajistit jeho dominantní postavení mezi spotřebiteli, rozšířit jeho uživatelskou základnu, omezit prostor pro konkurenci a z dlouhodobého hlediska tak zajistit i lepší prodejní výsledky. Jakmile si totiž uživatelé přivyknou na práci s určitým produktem, mají většinou tendence jej užívat i nadále. Navíc platí, že oblíbený program mezi domácími uživateli bude obecně atraktivnější i pro firemní klientelu, která tak nebude nucena vynakládat tolik prostředků na školení a edukaci svých zaměstnanců. Této skutečnosti si jsou softwarové společnosti velmi dobře vědomy a tiše ji využívají zejm. v oblastech rozvíjejících se ekonomik, což dokládá v IT kruzích obecně známý projev bývalého CEO Microsoftu Billa Gatese pronesený roku 1998 na University of Washington, v němž mimo jiné zmínil: „Přestože se ročně v Číně prodá přes tři miliony počítačů, lidé zde neplatí za

---

²²⁶ viz § 40 odst. 4 AutZ

software. Jednou však budou. A tak dokud jej budou krást, my chceme, aby kradli právě ten náš. Oni si na něj do určité míry navyknu a pak my nějak vymyslíme, jak si to vybrat v průběhu další dekády. “²²⁷;

b) Konečná cena produktu - autorskoprávně chráněný obsah distribuovaný nelegální cestou za účelem zisku je způsobilý výrazně ovlivnit cenu produktu „originálního“. Představit si lze v této souvislosti 2 odlišné modelové případy. Prvým případem je situace, kdy pirátský software zapříčiní pokles zisků autora (resp. nositele práv), který v důsledku této skutečnosti bude nucen koncovou cenu svého díla odpovídajícím způsobem navýšit. Ztráta příjmů v důsledku pirátství je zde kompenzována ekvivalentním navýšením jeho ceny, což ve svém důsledku negativně dopadne na všechny budoucí pořizovatele legální varianty počítačového programu. V úvahu však přichází i modelová situace opačná, v níž pirátská verze počítačového programu bude vystupovat jako svým způsobem „konkurenční produkt“ ve vztahu k programu legálnímu. Autor v tomto případě, aby zvýšil a podpořil „konkurenceschopnost“ svého díla, může na rozdíl od případu předchozího sáhnout ke snížení jeho koncové ceny. Za této situace by tak existence pirátského softwaru mohla působit z hlediska cenotvorby legálního softwaru svým způsobem „pozitivně“ (samozřejmě pouze z pohledu spotřebitele), jelikož by stlačovala jeho cenu blíže k produktu nelegálnímu;

c) Dodatečné výdaje na „protipirátská opatření“ - ochrana nehmotných statků, ať již ve formě technických prostředků ochrany práv, iniciativ podporujících vzdělání a všeobecné společenské povědomí o škodlivosti ilegálních produktů, institucionální kooperace s jinými subjekty, či přímo akce spojené s vyšetřováním a vedením právních sporů týkajících se porušování autorských práv, si vyžadují značné výdaje, které se zpětně projevují v ceně výsledného produktu, resp. zisku z něho získaného;

d) Investiční potenciál a motivace k další tvorbě - vysoká míra pirátství je teoreticky způsobilá omezit, resp. odložit investiční výdaje do dalšího vývoje produktu, případně též negativně ovlivnit motivaci k tvorbě produktu nového, čímž je sekundárně omezován i „hospodářský rozvoj“ nositele autorského práva;

e) Hodnota značky spolu s firemní reputací - pirátský software může trpět určitými kvalitativními nedostatky, kterými se jeho originální protějšek nevyznačuje. K tomu bude obvykle docházet v souvislosti s procesem odstranění či obcházení DRM ochrany. Jestliže pak spotřebitel nabude počítačový program v dobré víře, že jde o oprávněnou rozmnoženinu, přičemž takový produkt bude trpět naznačenými vadami specifickými pouze

---

²²⁷ *How piracy opens doors for Windows* [online]. poslední aktualizace 9.4.2006 [cit. 1.9.2013]. Los Angeles Times. Dostupné z WWW: < <http://articles.latimes.com/2006/apr/09/business/fi-micropiracy9> >

pro rozmnoženiny neoprávněné, může nabýt mylných představ o kvalitě a spolehlivosti takového produktu, resp. jeho „výrobce“. Spotřebitelská důvěra v obchodní společnost a její software je v takových případech otřesena, což v budoucnu může vést až k tomu, že se spotřebitel obrátí spíše ke konkurenčnímu řešení, případně že bude své negativní zkušenosti šířit mezi ostatní potenciální zákazníci;

3.4.2 Důsledky pirátství projevující se na celospolečenské úrovni:

a) Ekonomický růst - na makroekonomické úrovni je pirátství často dáváno do souvztažnosti s negativním působením na růst hrubého domácího produktu a zaměstnanosti vůbec. Snad každá tisková zpráva protipirátské organizace BSA²²⁸ obsahuje alespoň minimální zmínku o tom, jaký objem finančních prostředků je v důsledku softwarového pirátství každoročně promarněn, kolik pracovních míst ztraceno, příp. jaká je procentuální míra neuskutečněného ekonomického růstu. Odhlédnu nyní od extremistických argumentů zatvrzelých pirátů, kteří zpravidla nechápou pirátství jako finanční ztrátu, ale spíše jako „přesun finančních prostředků od jedněch subjektů k jiným“, a které si snad pozornost ani nezaslouží, a opět se pokusím problematiku poněkud zjednodušit na úroveň pouhého modelového příkladu a poukázat, že alespoň z čistě ekonomického pohledu je snad možné, aby i pirátství mělo na růst HDP efekt jiný, než pouze negativní.

Příkladem v tomto smyslu budiž od vnějších vlivů okleštěné „mezinárodní pirátství“, tedy situace, kdy země „spotřeby“ ilegálního softwaru je odlišná od země jeho „produkce“. Software zde vystupuje z hlediska země „produkce“ jakožto její vývozní artikl, zdroj finančních prostředků a ve svých důsledcích jako pozitivní faktor ovlivňující ekonomický růst. Čím nižší míra pirátství jej bude postihovat, tím vyšší bude potenciál příslušného produktu pro generování zisků a ve svých důsledcích i pro kladné ovlivnění dodatečné zaměstnanosti, hrubého domácího produktu a ekonomického růstu vůbec. Z pohledu země „spotřeby“ je samozřejmě situace poněkud odlišná - příslušný počítačový program má pro ni povahu artiklu dovozního, a tak každé legální nabytí licence je reprezentováno odlivem finančních prostředků z dané ekonomiky. Ekonomické motivace se v takovém případě lehce mohou dostat do rozporu s principiálním zájmem na ochraně nehmotných statků. Takto naznačenému modelovému vztahu se v dnešní globální realitě do určité míry podobá vztah ekonomicky vyspělých zemí a zemí rozvojových. Zatímco struktura průmyslu mnoha vyspělých zemí je významně zaměřena na produkci hi-tec zboží, poskytování služeb a mj.

---

²²⁸ *Competitive Advantage: The Economic Impact of Properly Licensed Software* [online], poslední aktualizace 21.5.2013 [cit. 1.9.2013], BSA The Software Alliance, INSEAD. Dostupné z WWW: <http://portal.bsa.org/insead/assets/studies/2013softwarevaluestudy_en.pdf>

těž k produkci nehmotných statků, pro rozvojové země je spíše typická orientace na agrikulturní sektor, těžký či zpracovatelský průmysl, přičemž produkce ekonomicky zhodnotitelných autorských děl (zejm. počítačových programů) je naopak zanedbatelná. Selský rozum tak může napovídat, že pirátství realizované ve vztahu k efektivním, ale v dané situaci ekonomicky nedostupným produktům, jako jsou např. finančně náročné počítačové programy zaměřené na projektování a konstruování (CAD), může z krátkodobého hlediska ekonomický růst posílit. Finanční prostředky ušetřené nepořízením takové licence mohou být vynaloženy na jiné produkty a služby, potraviny, ošacení, vzdělání, bydlení apod., přičemž i tyto mohou být následně započítány do ukazatele hrubého domácího produktu a ovlivňovat ekonomický rozvoj. Však ne nadarmo se říká, že za každým velkým majetkem se skrývá zločin. Výše naznačený modelový příklad je samozřejmě příkladem dovedeným ad absurdum, který žádným způsobem nezohledňuje mezinárodně-právní důsledky ani „morální pokleslost“ takového jednání. Jeho uvedením samozřejmě nechci zpochybňovat negativní vlivy počítačového pirátství na jednotlivé ekonomiky obecně, ani jej žádným způsobem obhajovat a už vůbec bych nerad zlehčoval „morální hazard“ s ním spojený, pouze dle mého názoru stojí za zmínku při snahách o pochopení psychologické motivace autorskoprávních delikventů;

b) Zaměstnanost - v důsledku pirátství může docházet k přesunu „volných pracovních míst“ od autorů k rušitelům autorských práv. Míra pirátství může navíc ovlivnit i výši vyplácených mezd a kvalitu pracovních podmínek pro zaměstnance podílející se na vývoji jednotlivých softwarových řešení;

c) Daňové příjmy - i finanční ztráty veřejných rozpočtů na příjmech z daní, cel či jiných podobných plateb mohou být dávány do souvislosti s pirátstvím. Snížené prodeje se promítnou ve vykazovaném zisku a tedy i v odvodech na daních z příjmů, potenciální nižší mzdy zaměstnanců mohou ovlivnit i výši odvodů na zdravotní, sociální a nemocenské pojištění, ilegálně distribuované rozmnoženiny zpravidla nebudou podléhat ani nepřímým daním typu DPH, případně též dovozním celním poplatkům;

d) Vládní výdaje alokované na vymáhání práv k nehmotným statkům - obdobně jako v případě nositelů autorských práv, tak i z hlediska celostátního jsou vynakládány zdroje pro prevenci a případnou represí porušování autorskoprávních norem, a to v různých formách - od alokace personálních a finančních prostředků v rámci justičního systému, přes prostředky vynakládané na skladování a následné dispozice se zabavenými fyzickými médii až po finanční zdroje vynakládané na vzdělávání a osvětu;

e) Kriminalita - ilegální distribuce autorskoprávně chráněného obsahu může být (vedlejší) zdrojem finančních prostředků pro organizované zločinecké skupiny, jež se zabývají často i jinými, společensky mnohem škodlivějšími činnostmi, jako je např. obchod s drogami, praní špinavých peněz, gambling, vydírání. V krajních případech tak může být pirátství základem pro samotné fungování takových skupin, nebo alespoň nepřímo napomáhat jejich fungování a realizaci zmiňovaných závažnějších forem kriminality, posílení jejich ekonomického vlivu apod. Vliv pirátství na celospolečenskou kriminalitu může být umocňován i tím, že příjmy z něj mohou dosahovat horentních částek, poptávka po ilegálních softwarových produktech je i přes veškerou společenskou osvětu enormní, potenciální tresty naopak relativně nízké a relativně nízké je i riziko odhalení a následného odsouzení pachatelů-softwarových pirátů (s ohledem na nižší pozornost policejních sborů věnované této problematice, problematiku v důkazní oblasti, apod);

f) Mezinárodní obchod a přímé zahraniční investice - vyšší míra porušování autorského práva může být způsobila do určité míry negativně ovlivnit jak výši přímých zahraničních investic, tak i objem a kvalitu mezinárodních obchodních vztahů.

3.4.3 Důsledky pirátství projevující se na úrovni spotřebitelů:

a) Bezpečnostní rizika - ilegálně šířený software bývá často distribuován spolu se softwarovými prostředky umožňujícími obejít, popř. přímo negovat různé formy DRM, kterými je ten který počítačový program vybaven. V praxi jde typicky o tzv. „crack“, tedy o modifikovaný *.EXE (spouštěcí) soubor, očištěný o konkrétní protipirátskou ochranu, nebo např. o tzv. „keygen“, tedy jednoduchý program umožňující generovat licenční klíče nezbytné pro řádné nainstalování, příp. aktivaci daného produktu. Tyto, pro piráty nezbytné prostředky, však mnohdy bývají obohaceny o část nežádoucího kódu. Není pak výjimkou, že PC nic netušícího uživatele neoprávněně získané rozmnoženiny počítačového programu je v souvislosti s jeho užitím nakaženo více či méně škodlivou verzí počítačového viru, spywaru, trojanu či jiného závadného programu;

b) Omezená funkcionalita - v řadě případů jsou počítačové programy doplňovány o dodatečné online funkce, k jejichž využití je však nezbytná ad hoc autentizace na vzdáleném serveru. Právě o tyto funkce mohou být (a často také jsou) softwaroví piráti ochuzeni. Obdobně též technická podpora je softwarovým pirátům zpravidla zapovězena;

c) Úspora finančních prostředků - v dané souvislosti musím zmínit i bezprostřední efekt pro konkrétního spotřebitele, který je zároveň i jednou z hlavních příčin pirátství, a to již naznačenou ad hoc úsporu finančních prostředků.

3.5 Vybrané prostředky digitálního softwarového pirátství

3.5.1 Peer-to-peer sítě

Výměnné sítě typu peer-to-peer jsou zvláštním druhem počítačových sítí, ve kterých mohou jednotlivé uživatelské stanice mezi sebou vzájemně komunikovat a sdílet svá data prostřednictvím k tomu uzpůsobenému softwaru. Každá uživatelská stanice může v rámci těchto sítí vystupovat zároveň jako poskytovatel a zároveň jako příjemce dat, čímž se peer-to-peer síť odlišuje od modelu klient-server, ve kterém naopak centrální počítač (server) působí jako poskytovatel obsahu ve vztahu k jednotlivým uživatelským stanicím (klientům). Z této charakteristiky pak vyplývají i hlavní výhody peer-to-peer sítí. Půjde zejména o značnou úsporu finančních prostředků při distribuci digitálního obsahu, jelikož veškeré hardwarové a přenosové kapacity poskytují sami uživatelé. Odpadá tak nutnost zajišťovat finančně náročné serverové řešení. Další výhodou je relativní stabilita takové sítě a obsahu na ní poskytovaného. Poskytování obsahu je založeno na principu reciprocity a není závislé na jednom bodu dané soustavy. Odpadne-li z jakéhokoli důvodu poskytovatel daného obsahu („uzel“), je síť schopná fungovat i nadále, jelikož na jeho místo může nastoupit poskytovatel jiný. Čím vícero uživatelů tedy síť disponuje, tím vyšší stabilitu (a přenosovou kapacitu) může poskytnout. Nejen z hlediska pirátství je významná i relativní anonymita uživatelů peer-to-peer sítí, často se spoléhajících na masové množství uživatelů na těchto sítích působících a s tím i spojená nižší procentuální pravděpodobnost jejich právního postihu. Absence „centrálního“ či „kontrolního“ bodu sítě, zejm. v případech decentralizovaných sítí, navíc výrazným způsobem ztěžuje zásah příslušných autorit vůči síti jako takové.

Přestože původní motivace „duchovních otců“ výměnných sítí typu peer-to-peer byla vedena snahou zefektivnit způsoby přenosu dat, staly se tyto sítě v průběhu posledních let mediálním synonymem pro masové šíření autorsky chráněného materiálu a symbolem pirátství vůbec. V závislosti na míře centralizace lze rozlišovat:

- a) Centralizované peer-to-peer sítě**, u nichž server indexuje data a zajišťuje komunikaci a datové přenosy mezi uživatelskými stanicemi, jednotlivá data jsou však uložena a poskytována jednotlivými klientskými stanicemi. Mezi představitele centralizovaných peer-to-peer sítí patřila zejm. síť Napster;
- b) Peer-to-peer sítě s částečnou centralizací**, přičemž mezi nejvýznamnější spadají sítě Direct Connect a BitTorrent.

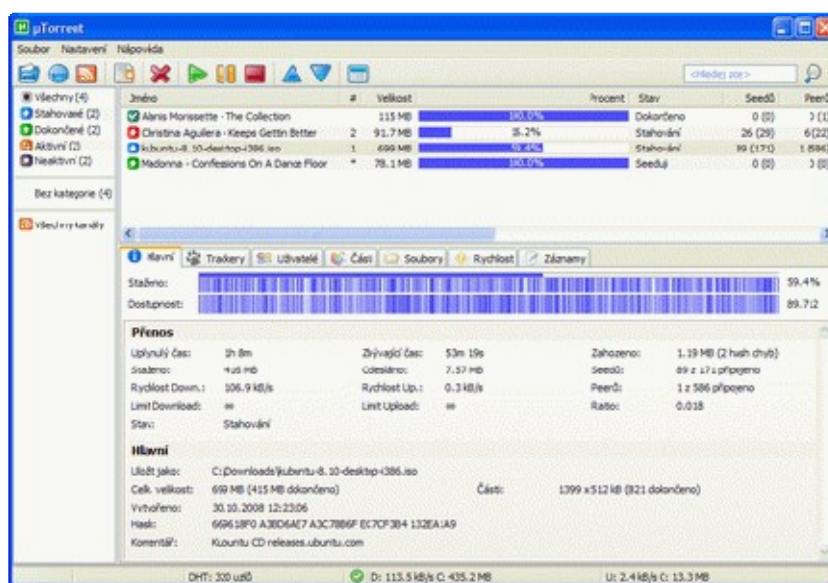
Síť Direct Connect využívá řady serverů („hubů“), ke kterým se připojují jednotliví uživatelé. Dílčí huby, kterých jsou až stovky, se od sebe vzájemně odlišují např. svou

kapacitou (od několika uživatelů až po desítky tisíc) či pravidly na nich uplatňovanými (zejm. minimální rozsah sdílených dat, minimální požadavky na rychlost internetového připojení, charakter sdílených dat apod.). Huby mají spíše komunitní charakter, jelikož poskytují své služby pouze uživatelům k nim připojeným, a to zpravidla uživatelům z určité bližší geografické oblasti. Konkrétní funkce hubu spočívají zejm. v zajištění indexování souborů, možnosti mezi těmito soubory vyhledávat a v neposlední řadě též ve zprostředkování komunikace mezi uživateli pomocí chatu. Částečná centralizace sítě direct Connect je shledávána v tom, že v rámci ní existuje celkem rozsáhlá síť pseudo-centrálních serverů (hubů), které nejsou žádným způsobem koordinovány ani řízeny, neexistuje jejich centrální registr (existují jen neoficiální seznamy - tzv. hublisty), jednotlivé huby mezi sebou vzájemně nekomunikují, nemožňují ani sdílení mezi uživateli různých hubů.

Obrázek 3 - program CZDC++ pro síť Direct Connect

²²⁹ *.torrent soubor obsahuje zejména jméno, velikost a datum vytvoření sdílených dat, jejich rozložení do jednotlivých bloků a adresu „Trackeru“.

prostřednictvím zvláštního serveru („tracker“²³⁰) až na základě spuštění *.torrent souboru ve zvláštní aplikaci. Stahování dat prostřednictvím sítě BitTorrent se děje po segmentech, tzn. po určitých (v *.torrent souboru předdefinovaných) částech, a to z několika nezávislých zdrojů najednou²³¹. Segmentové stahování tak teoreticky umožňuje stažení celého souboru od několika uživatelů, z nichž ani jeden nemá soubor kompletní (a kteří tedy sdílí pouze jeho části), což je považováno za jednu z nejvýznamnějších výhod sítě BitTorrent. Dalším výrazným specifickým této sítě je i skutečnost, že v rámci procesu stahování uživatel zároveň již stažená data (segmenty) odesílá jiným uživatelům sítě. Tuto skutečnost nemá možnost běžnými prostředky vyloučit, čímž je na technické úrovni chtě nechtě zajišťován aktivní podíl uživatelů na šíření daného obsahu.

Obrázek 4 - program µTorrent pro síť BitTorrent

c) Decentralizované (čisté) peer-to-peer sítě, tzn. sítě, v nichž veškerá komunikace mezi uživateli, vč. vyhledávacích mechanismů, již probíhá nezávisle na jakémkoliv centrálním serveru, tzn. přímo mezi uživateli samotnými. Jako příklad decentralizovaných sítí lze uvést síť Gnutella či FastTrack.

Trendem ve vývoji peer-to-peer sítí, zejm. pak s ohledem na jejich využívání pro sdílení autorsky chráněného obsahu, nepochybně bude snaha zajistit bezpečí jejich uživatelů. V široké míře lze tak očekávat implementaci šifrování datových provozů, prostředků pro maskování IP adres (a ve svých důsledcích zvýšení anonymity těchto sítí) a posilování prvků decentralizace

²³⁰ „Tracker“ je označení pro centrální server, který koordinuje spojená mezi jednotlivými uživateli podílejícími se procesu stahování a sdílení dat. Tracker je nezbytný pro zahájení samotného stahování (sdílení), nikoliv už k jeho dokončení.

²³¹ zdroj poskytující kompletní data se označuje jako „seed“, zdroj stahující (a poskytující) pouze část dat se označuje „peer“

sítě. Příkladem v tomto smyslu je např. implementace tzv. magnet linků, specifických odkazů, které neidentifikují požadovaný soubor dle jeho umístění v síti, ale naopak dle jeho obsahu.

3.5.2 One-click hosting služby a linking

Internetové úschovny souborů, zejm. pak tzv. one-click file hosting služby, jsou webové aplikace, které umožňují uživatelům nahrávat na ně své soubory, přičemž takto na server nahraná data jsou následně zpřístupněna prostřednictvím vygenerované unikátní URL adresy, která je dána k dispozici pouze uživateli, který data nahrál. Tyto služby tak v podstatě poskytují bezplatný²³² on-line diskový prostor, obvykle však neumožňují mezi nahranými soubory vyhledávat. Zmíněné omezení je následně obcházeno prostřednictvím dedikovaných webových stránek, zpravidla internetových diskusních skupin, na kterých jednotliví uživatelé organizovaně a systematicky zveřejňují URL adresy na svá nahraná data, čímž de facto dávají k dispozici ostatním možnost tato data stahovat. Příkladem one-click hosting služeb jsou např. servery *www.rapidshare.com* či *www.hotfile.com*, příkladem online diskusní skupiny zaměřené na sdílení pirátského obsahu je známý český server *www.warforum.cz*.

Obrázek 5 - jeden z diskusních příspěvků na serveru *www.warforum.cz*

3.5.3 Stahování a sdílení z pohledu autorského práva

V souvislosti s provozem peer-to-peer sítí, webových služeb typu one-click hosting apod. vyvstává otázka, jakým způsobem posoudit jednání jednotlivých osob podílejících se na datovém toku v těchto sítích.

²³² příjmy z těchto služeb jsou získávány zejm. na prostřednictvím zobrazování reklamy, příp. možností zakoupení „prémiových účtů“, které rozšiřují poskytovanou diskovou kapacitu, maximální možnou velikost nahrávaných souborů, prodlužují dobu, po které jsou nahrané soubory ze serveru automaticky mazány apod.

Osoby stahující počítačové programy (downloading) pořizují takovým jednáním rozmnoženiny počítačového programu. Dochází tak k výkonu výlučného majetkového autorského práva dílo užít, a to ve formě rozmnožování (viz § 13 AutZ). V případech, kdy autor (resp. osoba vykonávající majetková práva) neposkytl souhlas s takovým rozmnožováním, ani oprávněnost popisovaného jednání nevyplývá přímo ze zákona, bude se jednat o zásah do autorského práva neoprávněný. Otázkou v této souvislosti může být, zda-li tzv. oprávněný uživatel rozmnoženiny počítačového programu (ve smyslu ust. § 66 odst. 6 AutZ) je oprávněn vytvořit si rozmnoženinu programu (zejm. tzv. záložní rozmnoženinu dle § 66 odst. 1 písm. AutZ) z „ilegálního zdroje“, tzn. v konkrétních souvislostech např. z neoprávněně poskytované rozmnoženiny počítačového programu na peer-to-peer síti. Na rozdíl od úpravy volných užití ve smyslu ust. § 30 odst. 1 AutZ, kde se zákon nijak nezmiňuje o povaze zdroje pro vytvoření rozmnoženiny²³³, bude v případě počítačových programů nejspíš platit právní úprava odlišná. Ustanovení § 66 odst. 6 AutZ stanoví, že „...*takový (oprávněný) uživatel může užít oprávněně nabytou rozmnoženinu počítačového programu v rozsahu stanoveném v § 66 odst. 1 AutZ (minimální rozsah)*“. Z doslovného výkladu tak vyplývá, že užití počítačového programu v rozsahu § 66 odst. 1 AutZ (vč. zhotovení záložní rozmnoženiny ve smyslu § 66 odst. 1 písm. c AutZ) je vázáno pouze na *oprávněně nabytou rozmnoženinu*, a že tak zákon vylučuje z možnosti využít k vytvoření rozmnoženiny „ilegálního zdroje“. Je tedy třeba vycházet z toho, kdo je oprávněným uživatelem rozmnoženiny – tedy nejprve se jím musí stát a pak teprve může realizovat zákonné licence upravené v § 66 AutZ – tzn. např. si pořídit záložní rozmnoženinu. Na aplikaci zákonných licencí se vztahuje třístupňový test upravený v § 29 odst. 1 AutZ²³⁴.

Osoby poskytující počítačové programy (uploading) zpřístupňují rozmnoženiny díla veřejnosti v podstatě způsobem, že kdokoliv může mít k němu přístup na místě a v čase dle vlastní volby, a to zejména počítačovou nebo obdobnou síť. Zde tak dochází k výkonu výlučného autorského práva dílo užít, a to ve formě sdělování díla veřejnosti na žádost ve smyslu ust. § 18 odst. 2, popř. odst. 1 AutZ. I v daném případě platí, že neposkytl-li autor (resp. osoba vykonávající majetková práva) souhlas s šířením svého díla, ani oprávněnost takového jednání nevyplývá přímo ze zákona, bude se jednat o zásah do autorského práva neoprávněný.

Specifickou subkategorii subjektů tvoří *provozovatelé* peer-to-peer systémů, webových služeb typu one-click hosting služeb a jiní *zprostředkovatelé* komunikace a datových přenosů mezi uživateli těchto služeb. Jejich jednání zpravidla nebude naplňovat znaky sdělování díla (dle

²³³ a z čehož tak již bylo dovozeno, že možnost pořízení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu se nevztahuje pouze na pořízení rozmnoženiny z originálu díla nebo z jeho legálně zakoupené kopie, ale případně i na protiprávně pořízené zdrojové rozmnoženiny - viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.3.2009, sp. zn. 5 Tdo 234/2009

²³⁴ § 66 odst. 5 AutZ

§ 18 AutZ) ani vytváření rozmnoženin díla (dle § 13 AutZ), přesto však s ohledem na jejich specifickou roli je možné za stanovených podmínek dovozovat jejich odpovědnost za jednání třetích osob neoprávněně zasahujících do práva autorského. Vždy je v této souvislosti nutné přihlížet ke konkrétním okolnostem případu, zejm. pak k tomu, k jakým účelům je služba provozována, způsoby její propagace vč. případného podněcování uživatelů služby k protiprávním jednáním, zkoumat způsoby „zpoplatnění“ služby, charakter preventivních i následných opatření, jež byla podniknuta k zamezení protiprávní činnosti apod. Kromě možného uplatnění nároků ve smyslu ust. § 40 AutZ, zejména pak odst. 1 písm. b) a f) AutZ by v případě těchto prostředníků bylo možné uvažovat např. též o uplatnění trestněprávní odpovědnosti za některou z v úvahu přicházejících forem trestné součinnosti, zejm. pak účastenství²³⁵. Není však vyloučena odpovědnost ani podle jiných právních předpisů. Specifickou kategorií pak tvoří odpovědnost dle zák. 480/2004 (viz dále kapitola 5).

3.6 Warez scéna

Pojem *warez scéna* (zkráceně též *Scéna*) představuje označení pro seskupení osob, „undergroundovou“ komunitu lidí entuziasticky zapálených do sběratelství a uzavřené distribuce autorsky chráněného obsahu. Tito lidé, neformálně organizovaní do jednotlivých „warezových skupin“, představují jakousi elitu mezi piráty. Jde o početně velmi úzkou subkulturu pirátů-nadšenců, působících utajeně a skrytě před nežádoucími zraky veřejnosti, pro něž se warez a vůbec působení v rámci dané skupiny stalo životním koníčkem. Warezová scéna sama o sobě není součástí masy lidí pohybujících se na výměnných sítích typu peer-2-peer, jde naopak o osoby působící v rámci uzavřeného a rigidními pravidly svázaného elitářského ekosystému, jenž se mnohdy netají ani svým bezostyšným opovržením veřejnými výměnnými sítěmi a lidmi na nich působícími. Činnost těchto osob byla zajímavým způsobem popsána v knize *Software piracy exposed*²³⁶, která mi zároveň sloužila jako primární podklad pro tuto kapitolu.

Předmětem zájmu warezové scény je *warez*, tedy souhrnné označení pro neoprávněné rozmnoženiny děl chráněných autorským právem, uchovávané zpravidla v elektronické podobě. Warez zahrnuje zejm. filmy (Moviez), televizní seriály (TV shows), hudbu (Music), počítačové programy (Appz, Applications), videohry (Gamez), elektronické verze knih a časopisů (E-books, Bookware), lechtivý materiál (Porn), případně též obrázky (Pictures). Každá takováto neoprávněná rozmnoženina autorského díla uvedená na Scénu je označovaná jako „Release“. Musí jít o produkt finální, za nežádoucí je považována jeho pouhá testovací (alfa či beta) verze,

²³⁵ viz § 24 TrZ

²³⁶ CRAIG, P. – HONICK, R. – BURNETT, M. *Software piracy exposed*. Syngress Publishing, Inc. 2005. ISBN: 1-93226-698-4

verze neúplná, omezeně použitelná, postižená viry, jinými vadami, případně též verze veřejnosti volně dostupná.

Veškerý warez je uchováván na jednotlivých „*warez sites*“, což jsou v podstatě výkonné počítačové servery s nadstandardně vybavenou internetovou konektivitou, naplněné desítkami terabajtů ilegálně nahromaděného obsahu. Ultimátním cílem těchto serverů je vytvořit, udržovat a následně dále distribuovat pokud možno komplexní sbírku autorsky chráněných děl dané kategorie, která bude přístupná pouze pro omezený okruh lidí na scéně působících. Ke každému z těchto serverů je přidruženo několik warezových skupin, které následně na tyto servery nahrávají veškerý „svůj“ ilegální obsah, za což na oplátku požadují neomezený přístup k těmto serverům spolu s možností stahovat jakýkoliv materiál na ně nahraný skupinami ostatními. Nejprestižnější z těchto serverů se označují jako tzv. „*Topsites*“. Tyto se obvykle nacházejí na hlavních páteřních linkách internetu, vysokoškolských IT centrech či přímo u internetových poskytovatelů, jsou vybaveny nejmodernějším hardwarem a bez nadsázky lze říct, že scéna a její fungování je na nich přímo závislá. Přístup k těmto „*topsites*“ povětšinou získávají pouze nejznámější a nejprestižnější skupiny, jde o skutečně elitářskou záležitost i v rámci warez scény jako takové. Měřítkem úspěšnosti a reputace dané „*topsity*“ je rychlost získávání požadovaného obsahu, tedy to, do jaké míry jsou na ni nahrávány jednotlivé tituly jako první. „*Archive sites*“, jak již název napovídá, je specifický druh warez serverů zaměřených spíše na objem a rozsah na nich se nacházející sbírky, než na rychlost a exkluzivitu na ně nahrávaných dat. „*Dump sites*“ jsou pak soukromé odkládací servery, které používají členové dané skupiny pro vzájemnou komunikaci a předávání si konkrétního titulu, zejm. v procesu jeho zpracování a následného vydání. Správu jednotlivých „*warez sites*“ zajišťují osoby označované komunitou jako „*site admins*“. Tito správci hrají v rámci Scény relativně samostatnou úlohu, zajišťují řádný, utajený a bezproblémový chod daného serveru, rozhodují, které skupiny budou k němu přidruženy, stanovují a kontrolují dodržování pravidel daného serveru a plní další úkoly zpravidla rutinního charakteru.

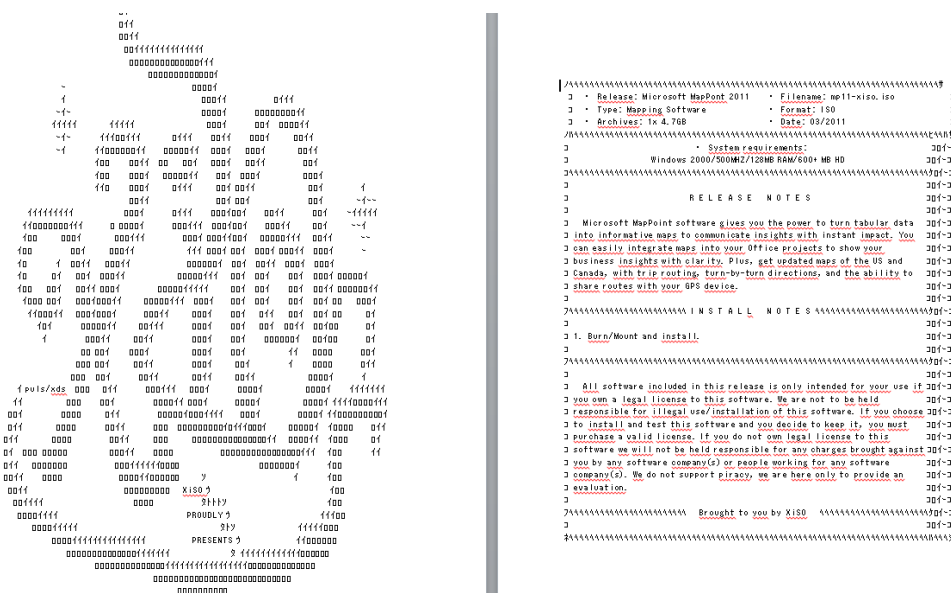
Jak již shora naznačeno, jednotliví aktéři scény se vzájemně sdružují do více či méně organizovaných skupin, z nichž nejvýznamnější jsou tzv. „*vydavatelské skupiny*“ (*release groups*). Jde o uskupení osob s provedenou dělbou práce, jejichž činnost je zaměřena na získání, zpracování a následné vydání daného titulu na Scéně. Tyto osoby, zpravidla pocházející z různých koutů světa, komunikují mezi sebou pod rouškou anonymity prostřednictvím zabezpečených internetových přenosů, zpravidla pomocí komunikačních kanálů IRC. Vysoká míra odbornosti, technických dovedností a úzká specializace dělá z nich efektivní a tu více, tu méně profesionálně fungující uskupení. Jednotlivé skupiny se pak v rámci Scény povětšinou

orientují pouze na omezený okruh produktů (warezu). Mezi nejvýznamnější členy každé vydavatelské skupiny patří zejm. dodavatelé, crackeři, baliči a kurýři. *Dodavatelé (suppliers)* jsou osoby, které využívají svého postavení, kontaktů, možností a schopností k tomu, aby zajistili své skupině nové, na Scéně dosud nevydané produkty, a to pokud možno co nejdříve. Za největší úspěch dodavatelů je tak kromě získání raritních či vysoce nákladných produktů považováno obstarání titulu ještě před jeho oficiálním uvedením do prodeje, což následně umožňuje skupině tzv. „zero-day release“, tzn. vydání titulu v den jeho oficiálního uvedení, v některých případech i před tímto datem. Mezi nejefektivnější dodavatelské techniky patří vedle samotného nákupu legálních verzí zejm. využívání tzv. insiderů. Jde o utajené osoby určitým způsobem se podílející na vývoji, oficiální distribuci či propagaci daného produktu. Typicky jde o zaměstnance softwarových společností, továren zajišťujících lisování a balení fyzických médií, retailové prodejce či např. IT novináře s přístupem k „recenzentským verzím“ daného produktu, kteří tiše poskytují warez skupinám finální verze produktů, jež mají k dispozici. *Cracker* je osoba, jejíž úkolem je deaktivovat, obejít či přímo odstranit ochranu proti kopírování či neoprávněnému spuštění daného produktu. Pro své odborné schopnosti požívají crackeři na Scéně značné úcty a respektu, zpravidla jde o vysoce technicky zdatné osoby, programátory, kteří prostřednictvím procesů reversního inženýrství odstraňují ochranné prvky daného „titulu“. Mezi nejtypičtější výsledky jejich činnosti pak bývá vytvoření tzv. Keygenu, jednoduchého programu určeného pro generování sériových čísel nezbytných pro úspěšnou instalaci či aktivaci daného produktu, případně též vytvoření nových, modifikovaných spustitelných (*.EXE) souborů, v rámci nichž je příslušný nežádoucí ochranný mechanismus deaktivován či přímo odstraněn (tzv. „crack“). Takto zpracovaný titul následně putuje nejprve *Testerovi*, který má za úkol zkontrolovat jeho řádnou funkčnost, dále pak tzv. *Packagerovi*, který zajistí komprimaci souboru do některých obecně uznávaných formátů (*.RAR, *.ACE, *.7ZIP) a velikostí (max po 650 MB), řádné pojmenování těchto souborů²³⁷, jakož i přiložení příslušného *.NFO a file_id.diz souboru²³⁸. Nad celým procesem pak bdí *Release coordinator (Koordinátor vydání)*, který zároveň neustále provádí tzv. „dupe checking“, tzn. kontroluje warez servery, zda-li se již na

²³⁷ i struktura názvu má svá pravidla - např. z názvu „*Sony.Vegas.Pro.10.Build.387.64bit.incl.FIX.mOt.REPACK*“ lze vyčíst, že se jedná o program „Sony Vegas PRO 10“ a to konkrétně o jeho verzi (build) 387 v jeho 64 bitové verzi, k níž je zároveň přiložen „crack“ či jiný způsob obejít účinných technických prostředků ochrany autorských práv (inc. fix), dále pak skutečnost, že tento titul vydala skupina „mOt“, přičemž označení REPACK označuje, že jde o opravné vydání (předchozí vydání daného titulu nesplňovalo pravidla řádného vydání, neboť obsahovalo chyby, bylo neúplné, omezeně použitelné apod., přičemž nyní, „repackovaná“ verze programu již těmito vadami netrpí)

²³⁸ soubor *.NFO je informativní textový soubor obsahující základní údaje vztahující se k danému titulu, jakož i k skupině, která jej vydala. V případě softwaru je jeho pravidelnou součástí zejm. návod k jeho instalaci vč. příslušného sériového klíče či jiného způsobu obejít DRM prostředků. Obdobně soubor *file_id.diz* je textovým souborem obsahující stručné informace o *archivu* k němuž je přiložen (file_id = file identification, diz = description in zipfile).

nich nenachází kopie zpracovávaného produktu. Úkolem *Kurýrů (Couriers)* je pak co nejrychlejší nahrání čerstvě vydaného titulu na co největší množství ke skupině přidružených „warez sites“. Pouze prvá kopie produktu se totiž těší na Scéně respektu a je dílčími warez servery přijímána, každá další kopie je naopak jako „dupe“ označována bombou („nuked“) a ze serverů mazána. Mezi všeobecně známé a dlouhodobě působící warez skupiny patří např. skupiny RAZOR 1911, SKIDROW, PARADOX a RELOADED.

Obrázek 6 - *.NFO soubor k počítačovému programu Microfoft Mappoint 2011

Z výše uvedeného je patrné, že jednotliví členové warez skupin se specializují na dílčí fáze procesu vydání daného titulu, vzájemně se doplňují a umocňují tak efektivitu takového jednání. Celé takto organizované skupiny pak mezi sebou soutěží o to, která z nich bude schopna co nejrychleji a v požadované kvalitě dodat na scénu požadovaný titul a zajistit si tak respekt a uznání od skupin ostatních. Nutno dodat, že veškerá tato činnost je založena na nekomerčním principu. Členové skupin zpravidla nemají, resp. dle interních pravidel scény by neměli mít žádný přímý finanční prospěch z výše popsaného jednání, benefitují zejm. ze svého členství k dané skupině a z toho vyplývající široké možnosti přístupu k autorsky chráněným dílům na Scéně dostupných. Přestože je za jedno z nejzávažnější porušení interních pravidel Scény považováno vypalování a prodávání titulů osobám mimo Scénu se nacházejícím, dochází k této činnosti poměrně často. Nikoliv všichni členové Scény totiž považují principy jejího fungování za nepřekročitelnou maximu. Obdobně též bývají za finanční odměnu poskytovány cizím osobám přístupové účty k jednotlivým warez sites, tzn. serverům závadný obsah shromažďujícím. Jejich prostřednictvím pak dochází i k únikům jednotlivých autorsky chráněných děl mimo scénu jako takovou. A právě únik (leak) daného titulu na peer-2-peer sítě a

ostatní distribuční kanály využívané „širší pirátskou veřejností“ je pak nejběžnějším stimulem k jeho následnému masovému rozšíření.

Vzhledem k uzavřenosti skupin, jejich globální působnosti, příslušnosti jejich členů k různým státním jurisdikcím a digitálnímu charakteru veškeré činnosti je právní postih těchto organizačních uskupení, včetně samotného procesu získávání a následného zajišťování důkazního materiálu, značně komplexní záležitostí, která klade poměrně vysoké nároky na technickou odbornost orgánů činných v trestním řízení, jakož i na důsledné uplatnění mezinárodní spolupráce²³⁹.

Činnost warez Scény je i přes její principy protiprávní. Z trestněprávního hlediska by bylo možné kvalifikovat *warezové skupiny* jako organizované zločinecké skupiny ve smyslu ust. § 129 TrZ, *podílení se na činnosti warezových skupin* jako trestný čin Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 270 TrZ, případně jako trestný čin Účast na organizované zločinecké skupině dle § 361 TrZ a konečně *členy warezových skupin* by bylo možné označit jako pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny dle § 107 TrZ. Kromě zmíněné trestněprávní odpovědnosti přichází do úvahy zejména *odpovědnost autorskoprávní* dle § 40 AutZ a *odpovědnost občanskoprávní*, zejm. *odpovědnost za škodu a bezdůvodné obohacení*, a to v závislosti na postavení jednotlivých článků warez Scény (např. crackeři pořizují neoprávněně rozmnoženiny počítačových programů podle § 13 a § 66 odst. 2 AutZ a následně je mohou rozšiřovat podle § 14 AutZ či sdělovat veřejnosti podle § 18 AutZ).

3.7 Příbuzné formy protiprávního jednání

3.7.1 Phishing jako metoda sociálního inženýrství

Sociální inženýrství označuje jednání, kterým určitá osoba („útočník“) manipuluje, přesvědčuje, či záměrně klame jiného („oběť útoku“) s cílem získat jím požadované informace, přístup do systému, případně ovlivnit jiného k určitému jednání. Sociální inženýrství jakožto jedna z forem protiprávních činností uskutečňovaných v prostředí internetu může být chápáno jako souhrnné označení pro specifickou skupinu podvodných činností přizpůsobených podmínkám moderních komunikačních technologií. Tyto činnosti, zaměřené na ovlivňování lidí, na selhání "lidského faktoru", využívají přirozené lidské důvěřivosti, zvědavosti, naivnosti či neopatrnosti, a samy o sobě tak ke své realizaci nevyžadují zvláštních odborných dovedností. Útočník spíše než technickými znalostmi musí být obdařen nadprůměrnou schopností přesvědčit,

²³⁹ JIROVSKÝ, V. *Kybernetická kriminalita*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. ISBN: 978-80-247-1561-2, str. 74

vzbudit v jiném důvěru. Podaří-li se mu ji totiž získat, stávají se rázem veškerá technická zabezpečení neúčinnými. Ani pokročilé formy šifrování, ani vyspělé firewally, elektronické certifikáty či jiné bezpečnostní metody totiž nemohou zabránit dobrovolnému vyzrazení chráněných informací přímo oprávněnou osobou.

Obvyklý průběh činnosti "sociálního inženýra" je složen minimálně ze dvou fází, a to z přípravy a následné realizace samotného jednání. Přípravná fáze zahrnuje zejm. proces získávání potřebných informací o oběti, což je nezbytné pro úspěšné zacílení útoku. Zdrojem těchto informací bude v dnešní době hlavně internet, konkrétně pak internetové vyhledávače, webové prezentace, profily na sociálních sítích, volně dostupné dokumenty, ale v případě obchodních společností též např. reklamní materiály či informace poskytované prostřednictvím tiskových oddělení. Zdrojem informací může být i na internetu bující černý trh s hackerskými či spammerskými nástroji, jež může sloužit např. k obstarání rozsáhlejších databází e-mailových adres potenciálních obětí. Samotný útok pak sestává z procesu přesvědčování. Útočník při něm využívá psychických vlastností a slabin oběti a snaží se ji motivovat k dosažení kýženého cíle. Oběť, jednající v „dobré víře“, nevědoma si skutečných úmyslů útočníka, může být např. motivována vidinou odměny, prospěchu, může však poskytnout součinnost i na základě pouhé potřeby být užitečný/á, případně může jednat v přesvědčení, že takové jednání je její morální povinností²⁴¹. Třetí, fakultativní fázi popisovaného jednání, je následné zpeněžení či obdobné nakládání se získanými informacemi.

Příkladem sociálního inženýrství aplikovaného v praxi je jednání označované jako „*phishing*“ („*rhybaření*“), metoda sociálního inženýrství využívající zejm. e-mailové komunikace k získání citlivých údajů o oběti, jako je např. číslo kreditní karty, přihlašovací údaje k bankovnímu účtu apod. V těchto případech se útočník snaží vyvolat dojem, že jím zasílaný e-mail ve skutečnosti pochází od jiné, důvěryhodné osoby či instituce. Může jít o imitovanou žádost banky o obnovení expirovaného uživatelského jména a hesla k internetovému bankovníctví, o žádost k verifikaci přihlašovacích údajů v důsledku jejich "neúspěšného" vyplnění, popř. se může jednat o výzvu "administrátora sítě" k instalaci přiloženého certifikátu za účelem zvýšení bezpečnosti. Takto odeslaná zpráva povětšinou obsahuje buď přiloženou výzvu ke zpětnému zaslání požadovaných údajů, popř. alespoň odkaz na útočníkem vytvořenou imitaci webových stránek, na kterých teprve k vyplnění údajů má dojít, může též obsahovat datovou přílohu obsahující malware, jehož prostřednictvím jsou následně informace nepřímo získávány. Účinnost popisovaných praktik je pak umocňována tím, že phishingové zprávy

---

²⁴¹ JIROVSKÝ, V. *Kybernetická kriminalita*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. ISBN: 978-80-247-1561-2, str. 201, 202

jsou strojově rozesílány v masovém měřítku v řádech stovek tisíc. Vyskytují se však i útoky zacílené na omezené sociální skupiny či přímo na konkrétní jednotlivce. Pro zvýšení důvěryhodnosti a účinnosti totiž často stačí využít řady předem získaných osobních informací o oběti, jako je např. jméno, adresa, rodné číslo apod (tzv. spearphishing). Phishingové útoky přímo “šité na míru”, individualizované ve vztahu ke konkrétnímu jednotlivci, pak zpravidla cílí na osoby zastávající vysoké posty či funkce - např. manažery obchodních společností, politiky, vysoce postavené státní úředníky apod. - (whalephishing).

RE: MR. RANDY CODY,
INVESTMENT MANAGER
PRIVATE & VERY SAFE
TONBRIDGE,
KENT TN11 9DZ,
UNITED KINGDOM .

I wish to inform you that this letter is not a hoax mail and I urge you to treat it serious. We want to transfer The 52,000,000.00 (Fifty Two Million GBP) to any safe account with your honest assistance. I have every possibility for the accumulated proceed to be paid in your favour and then both of us will share the value equal percentage Can I trust you on this?

Although, necessary steps has been made regards to this issue confidentially with key Bank Personnel's and they have agreed to help if I found honest and capable person to handle this transaction to enable us transfer the value Asset out from UK.

I guarantee that this will be executed under a concrete special arrangement that will protect us from any breach of law. I will not fail to bring to your notice that this transaction is total hitch-free and you should not entertain any fear because good arrangement has been outlined for successful conclusion.

If you are willing and capable to handle this business with me in full confidence & trust, please do not hesitate to Reply me back

I look forward hearing from you.

Warmest Regards.

MR. RANDY CODY,

Obrázek 7 - příklad jedné z variant tzv. Nigeriského podvodu (Nigerian scam, Scam 419)

Ačkoliv i v “mainstreamových médiích” lze čas od času “antiphishingová” varování zaznamenat, dovolím si konstatovat, že počítačová gramotnost v této oblasti je dosud nedostatečná. Tomu ostatně odpovídá i to, že úspěšnost popisovaného protiprávního jednání se s železnou pravidelností pohybuje někde na úrovni 0,1 - 0,01 %. Ačkoliv se toto číslo nemusí zdát jako vysoké, tak v absolutních hodnotách půjde o tisíce poškozených při každé phishingové kampani. Vezmeme-li v úvahu, že měsíčně je zrealizováno cca 25-30.000 unikátních phishingových kampaní využívajících kolem 60.000 webových phishingových stránek²⁴², pak lze konstatovat, že počty poškozených mnohdy budou dosahovat horentních čísel.

Z hlediska právní kvalifikace phishingového jednání přichází v úvahu zejména trestněprávní postih, a to konkrétně pro:

²⁴² *Phishing activity trends report, 2nd quarter 2012*[online]. poslední aktualizace 1.9.2012 [cit. 1.9.2013]. APWG. Dostupné z WWW: <http://docs.apwg.org/reports/apwg_trends_report_q2_2012.pdf>

- a) *Trestný čin Podvodu* dle § 209 TrZ, kterého se dopustí ten, *kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu minimálně nikoli nepatrnou;*
- b) *Trestný čin Poškození cizích práv* podle § 181 TrZ, kterého se dopustí ten, *kdo jinému způsobí vážnou újmu na právech tím, uvede někoho v omyl, nebo využije něčího omylu;*
- c) *Trestný čin Neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku* dle § 234 TrZ, kterého se dopustí jednak ten, *kdo sobě nebo jinému bez souhlasu oprávněného držitele opatří, zpřístupní, přijme nebo přechovává platební prostředek jiného, zejména neprenosnou platební kartu identifikovatelnou podle jména nebo čísla, elektronické peníze, příkaz k zúčtování, cestovní šek nebo záruční šekovou kartu*²⁴³, dále pak ten, *kdo sobě nebo jinému opatří, zpřístupní, přijme nebo přechovává padělaný nebo pozměněný platební prostředek*²⁴⁴, jakož i ten, *kdo padělá nebo pozmění platební prostředek v úmyslu použít jej jako pravý nebo platný, nebo kdo padělaný nebo kdo pozměněný platební prostředek použije jako pravý nebo platný*²⁴⁵.

3.7.2 Hacking

Pojem „Hacking“ označuje cílevědomé pronikání do chráněných počítačových systémů, pojem „hacker“ pak osobu, která tuto činnost záměrně provádí, tzn. počítačového experta, který vyhledává a zneužívá bezpečnostních slabín počítačových systémů a sítí. Motiv takového jednání může být různý. Může jím být pouhá potřeba jednající osoby prokázat sobě či ostatním své technické znalosti, odhalit bezpečnostní nedostatky daného systému, aniž by útočník jednal ve „zlé víře“, může jím být naopak snaha získat majetkový prospěch, nebo přímo zničení informací v systému obsažených²⁴⁶. Právě motiv jednání spolu s respektem k etickým hackerským pravidlům je základem pro rozdělení hackerů do tří rámcových kategorií, na tzv. „white hats“, „black hats“ a „grey hats“²⁴⁷.

„White hat hacker“ neboli „Etický hacker“ je skupina hackerů respektující pravidla hackerské etiky, kteří provádějí jednotlivé útoky s vědomím či na žádost majitele, resp. oprávněného uživatele informačního systému a kteří hledají bezpečnostní slabiny, aby následně mohly být odstraněny a zvýšena tak celková bezpečnost takového informačního systému. Svých vynikajících programátorských znalostí využívají k dosažení kreativního a mnohdy elegantně

---

²⁴³ § 234 odst. 1 TrZ

²⁴⁴ § 234 odst. 2 TrZ

²⁴⁵ § 234 odst. 3 TrZ

²⁴⁶ JIROVSKÝ, V. *Kybernetická kriminalita*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. ISBN: 978-80-247-1561-2, str. 51

²⁴⁷ JIROVSKÝ, V. *Kybernetická kriminalita*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. ISBN: 978-80-247-1561-2, str. 55

nestandardního řešení problému a jsou tak softwarovými společnostmi často vyhledávání k prověření slabin softwarových produktů²⁴⁸. V tomto smyslu nevykonávají žádnou protiprávní činnost.

„Black hat hackers“ neboli skupina hackerů, která se pravidly hackerské etiky neřídí. Cílem jejich jednání je naopak páchání protiprávní činnosti, a to v úmyslu získat jimi požadované informace (které jsou zpravidla zneužívány k finančnímu či obdobného prospěchu), případně s cílem pouhopouhého páchání škody v daném systému (mazání či poškození dat). Ke své činnosti využívají řadu specifických nástrojů a technik k nimž patří zejm.²⁴⁹:

- *Nástroje průzkumu sítě, skenery a sniffery* - jedná se o skupinu počítačových programů, které umožňují získat co nejvíce informací o cílovém počítači, jeho slabinách a uživateli. Může jít o běžně se vyskytující počítačové programy (webový prohlížeč využitý k získání informací z webových stránek oběti, příkaz ping umožňující získání IP adresy...), ale i nástroje, jež si hackeři programují přímo na míru. Pod tuto kategorii spadají zejm. tzv. skenery, tzn. software využívány ke zjištění otevřených portů a dalších relevantních informací o daném systému, a dále pak tzv. sniffery, tzn. počítačové programy sloužící k odposlechu síťového komunikačního provozu;
- *Prolamovače hesel* - jde o specifické nástroje využívané k získání přístupu do systému či k datovému nosiči pomocí strojově generovaných kombinací znaků, které by mohly správnému heslu odpovídat. Tyto nástroje využívají obvykle 2 základních metod - jednak jde o zjišťování hesla pomocí „hrubé výpočetní síly“ (brute-force attack), tzn. metody, kdy se postupně generují všechny v úvahu přicházející kombinace znaků, a jednak využitím předem nashromážděných slovníků, příp. seznamů všemožných v úvahu připadajících hesel;
- *Zadní vrátka („Backdoors, Backdoor trojans“)* - jedná se o škodlivý kód umožňující obejít obvyklou metodu autentizace počítačového systému a usnadnit či přímo získat utajenou vzdálenou kontrolu nad napadeným systémem. Kompromitovaný stroj bývá často označován jako „zombie“, nebo „bot“, jelikož zadní vrátka na něm instalovaná se navenek nijak neprojevují a buď nejsou po určitou dobu útočníkem využívána vůbec, nebo pouze nárazově v době nečinnosti stroje. Zneužití zadních vrátek může mít různý charakter. Mohou sloužit např. k pouhému monitorování činnosti ovládaného počítače, k jeho vypnutí, restartu, změně jeho nastavení, sběru dat a přihlašovacích údajů, spouštění požadovaných úloh a procesů, rozesílání e-mailových sdělení, případně k jeho zneužití ke spáchání jiného kybernetického útoku;

²⁴⁸ viz např. sponzorská podpora společnosti Google na každoroční hackerské soutěži Pwn2Own

²⁴⁹ JIROVSKÝ, V. *Kybernetická kriminalita*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. ISBN: 978-80-247-1561-2, str. 62-68

- *Key loggery* - jde o software (utajeně) zaznamenávající stisky jednotlivých kláves, využívány zejm. ke zjišťování hesel a přístupových údajů;
- *Exploity* - jednoúčelové počítačové programy sloužící ke zneužití známé chyby v počítačovém systému;
- *Rootkity* - závadný software, který sám o sobě není zaměřen na získání přístupu k počítačovému systému, ale který umožňuje skrýt existenci jiného škodlivého kódu (počítačového viru, key-loggeru, zadních vrátek atd...) před zraky jeho uživatele;
- *Trojské koně (trojan horse) a viry* - trojský kůň je škodlivý počítačový program neschopný své vlastní autoreplikace a který se navenek tváří jako legitimní softwarový produkt (resp. který vykonává běžné uživatelem požadované úkony), ale který zároveň spolu se svou instalací či provozem skrytě infikuje počítačový systém jiným škodlivým kódem. Viry oproti tomu jsou počítačové programy, které jsou schopné na základě předem stanovených algoritmů vytvářet kopie sebe sama a šířit se tak z jednoho počítače na druhý. V širším smyslu se pojmu „počítačový vir“ užívá k obecnému označení škodlivého softwaru (malware);
- *Nástroje DoS* - jde o nástroje využívané k hackerským útokům typu „Denial of Service“ („DoS“, „odmítnutí služby“). Při těchto útocích hacker zaplavuje cílový počítačový systém neúměrným množstvím požadavků (např. na zobrazení webové stránky, poskytnutí odezvy apod.), což má za následek jeho přehlcení a následnou nedostupnost pro ostatní uživatele. Cílem zde tedy není získat přístup k počítačovému systému, ale zapříčinit jeho nefunkčnost. Specifickou subkategorii tvoří útoky typu „DDoS“ („Distributed Denial of Service“), kterých se účastní velká řada počítačů (v daném případě kontrolovaných samotným hackerem prostřednictvím jiného škodlivého kódu - tzv. „zombie“ počítače, které ve svém celku tvoří tzv. „botnet“), a které jsou k provedení útoku bez vědomí jejich oprávněných uživatelů zneužívány. V praxi se těchto útoků využívá zejm. k zamezení přístupu k webovým serverům bank, státních úřadů, politických stran apod.

Z hlediska právní kvalifikace lze hacking posoudit zejména jako:

- a) *Trestný čin Neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací* dle § 230 TrZ, který sankcionuje jednak samotné neoprávněné získání přístupu k počítačovému systému (tzn. „hack“ sám o sobě), jakož i veškeré další protiprávní zásahy do integrity dat zaznamenaných v počítačovém systému či nosiči informací. Trestného činu dle § 230 TrZ se konkrétně dopustí ten, *kdo překoná bezpečnostní opatření, a tím neoprávněně získá přístup k počítačovému systému nebo k jeho části*²⁵⁰, dále pak ten, *kdo získá přístup k počítačovému*

---

²⁵⁰ § 230 odst. 1 TrZ

systému nebo k nosiči informací a (a) neoprávněně užije data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací, (b) data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací neoprávněně vymaže nebo jinak zničí, poškodí, změní, potlačí, sníží jejich kvalitu nebo je učiní neupotřebitelnými, (c) padělá nebo pozmění data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací tak, aby byla považována za pravá nebo podle nich bylo jednáno tak, jako by to byla data pravá, bez ohledu na to, zda jsou tato data přímo čitelná a srozumitelná, (d) neoprávněně vloží data do počítačového systému nebo na nosič informací nebo učiní jiný zásah do programového nebo technického vybavení počítače nebo jiného technického zařízení pro zpracování dat²⁵¹;

b) Trestný čin Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat dle § 231 TrZ, který sankcionuje zákonem vymezené dispozice s „hackerskými“ nástroji a hesly, a kterého se dopustí ten, kdo v úmyslu spáchat trestný čin porušení tajemství dopravovaných zpráv podle § 182 odst. 1 písm. b), c) TrZ nebo trestný čin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 1, 2 TrZ vyrobí, uvede do oběhu, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak zpřístupní, sobě nebo jinému opatří nebo přechovává (a) zařízení nebo jeho součást, postup, nástroj nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu, vytvořený nebo přizpůsobený k neoprávněnému přístupu do sítě elektronických komunikací, k počítačovému systému nebo k jeho části, nebo (b) počítačové heslo, přístupový kód, data, postup nebo jakýkoli jiný podobný prostředek, pomocí něhož lze získat přístup k počítačovému systému nebo jeho části²⁵²;

c) Trestný čin Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti dle § 232 TrZ, kterého se dopustí ten, kdo z hrubé nedbalosti porušením povinnosti vyplývajících ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uložené podle zákona nebo smluvně převzaté (a) data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací zničí, poškodí, pozmění nebo učiní neupotřebitelnými, nebo (b) učiní zásah do technického nebo programového vybavení počítače nebo jiného technického zařízení pro zpracování dat a tím způsobí na cizím majetku značnou škodu²⁵³.

3.7.3 Spamming

Spamming je termín označující hromadné rozesílání nevyžádaných zpráv elektronickými prostředky, zejm. pak prostřednictvím e-mailu či sms zpráv. Jejich obsahem jsou v naprosté

---

²⁵¹ § 230 odst. 2 TrZ

²⁵² § 231 odst. 1 TrZ

²⁵³ § 232 odst. 1 TrZ

většině reklamní nabídky všeho druhu, ať už jde o zázračné sexuální doplňky, magické výhry, volná pracovní místa či neodolatelné slevové akce. Spam nekomerčního charakteru se naopak vyskytuje ve výrazně menším měřítku, příkladem budiž různá politická či náboženská sdělení. V užším pojetí, které mj. akcentuje i naše právní úprava²⁵⁴, jde právě jen o hromadné nebo opakované šíření nevyžádaných *komerčních (obchodních) sdělení*.

Problematika spamu má globální charakter, který dnes dosahuje značných rozměrů. Např. společnost Cisco předpokládá²⁵⁵, že v průběhu roku 2011 bylo rozesláno na 120 miliard nevyžádaných zpráv denně, tedy číslo více než úctyhodné. K nejvýznamnější technice, jež anonymní šíření spamu v takovém měřítku umožňuje, je využívání tzv. botnetů. Botnet označuje síť malwarem infikovaných počítačů, jež jsou bez vědomí oprávněných uživatelů zneužívány k rozesílání nevyžádaných zpráv či jiným závadným jednáním (zejm. prostřednictvím DDoS útoků).

Co se týče důsledků se spamem spojených, pak lze konstatovat, že již nejde pouze o jednání své adresáty obtěžující, ale pojí se s ním i řada dalších, poměrně negativních důsledků. Problémem spíše “etického” charakteru je skutečnost, že spam vlastně přenáší náklady marketingových kampaní na své adresáty, jakož i na provozovatele komunikační soustavy. Kromě snížené produktivity práce totiž nevyžádaná pošta výrazným způsobem zatěžuje technickou infrastrukturu, jejíž dodatečné rozšiřování spolu se zaváděním antispamových softwarových řešení vyžaduje značné finanční investice. Spam se zároveň stává čím dál tím běžnějším prostředkem pro páchaní řady závažnějších ilegálních aktivit, jako je již výše popisovaný phishing či zneužívání elektronické pošty k šíření škodlivého kódu. Ve svých důsledcích teoreticky může neúměrně obtěžující příval internetové reklamy spolu se strachem ze všudypřítomných podvodných jednání vyvolat u některých uživatelů pocit nedůvěry k online komerci a moderním komunikačním službám obecně.

Antispamová legislativa ČR se soustřeďuje zejm. v zák. 480/2004, který v zásadě v souladu s příslušnou evropskou legislativou²⁵⁶ upravuje mj. právě podmínky pro šíření obchodních sdělení. Za obchodní sdělení lze dle zákona chápat *všechny formy sdělení, včetně reklamy a vybízení k návštěvě internetových stránek, určeného k přímé či nepřímé podpoře zboží či služeb*

---

²⁵⁴ viz zákon 480/2004 Sb.

²⁵⁵ Cisco 2011 Annual Security Report [online]. poslední aktualizace 14.12.2011 [cit. 1.9.2013]. Cisco. Dostupné z WWW: < http://www.cisco.com/en/US/prod/collateral/vpndevc/security_annual_report_2011.pdf >

²⁵⁶ směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES o určitých aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodního styku v rámci vnitřního trhu, směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/58/ES, o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích)

nebo image podniku osoby, která je podnikatelem nebo vykonává regulovanou činnost²⁵⁷. Jejich opakované či hromadné šíření v rozporu s podmínkami vymezenými v zákoně by pak bylo možné postihnout buď jako přestupek²⁵⁸ či jako správní delikt²⁵⁹, přičemž k rozhodování o nich je příslušný Úřad pro ochranu osobních údajů²⁶⁰.

Vedle příslušných ustanovení zák. 480/2004 lze zákaz využití elektronické pošty k marketingovým účelům vyčíst i z ust. § 96 odst. 2 zákona o elektronických komunikacích, podle něhož je *zakázáno využívat síť nebo službu elektronických komunikací pro účely přímého marketingu prostřednictvím automatických systémů volání bez lidské účasti (automatická volací zařízení), faksimilních přístrojů nebo elektronické pošty, nedal-li k tomu dotčený účastník nebo uživatel předem souhlas*. Správního deliktu se právnická osoba nebo fyzická osoba mj. dopustí, využívá-li síť nebo službu elektronických komunikací právě v rozporu s pravidly vymezenými v § 96 odst. 1, 2 zákona o elektronických komunikacích, za podmínek § 119 odst. 1 písm. i) téhož zákona by bylo možné dovozovat odpovědnost fyzické osoby za přestupek. O správních deliktech dle zákona o elektronických komunikacích rozhoduje Český telekomunikační úřad²⁶¹.

Obecný zákaz šíření nevyžádané reklamy je zakotven též v § 2 odst. 1 písm. e) zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, podle kterého se *zakazuje šíření nevyžádané reklamy, pokud vede k výdajům adresáta nebo pokud adresáta obtěžuje; na šíření reklamy elektronickými prostředky a jeho omezení se vztahuje zvláštní právní předpis*²⁶². *Za reklamu, která obtěžuje, se považuje reklama směřující ke konkrétnímu adresátovi za podmínky, že adresát dal předem jasné a srozumitelně najevo, že si nepřeje, aby vůči němu byla nevyžádaná reklama šířena*.

3.7.4 Cybersquatting

Cybersquatting („doménové spekulantství“) označuje protiprávní jednání spočívající v preemptivní registraci či užití doménového jména, a to ve zlé víře, resp. se spekulativními úmysly. Je to *jednání založené na zneužití principů přidělování doménových jmen*²⁶³, *kdy subjekt, který doménové jméno registruje, tím vyloučí možnost další registrace shodného doménového jména*²⁶⁴. Takto registrované doménové jméno je buď totožné či alespoň klamavě podobné právem chráněnému zájmu oprávněné osoby, registrant doménového jména k němu nemá prokazatelné právo či jiný legitimní zájem a samotná registrace neproběhla „bona fides“, tzn. v

²⁵⁷ § 2 písm. f) zák. 480/2004

²⁵⁸ § 10a zák. 480/2004

²⁵⁹ § 11a zák. 480/2004

²⁶⁰ § 10 odst. 1 písm. a) zák. 480/2004

²⁶¹ § 120 odst. 1 zák. 127/2005 Sb

²⁶² § 7 zák. 480/2004

²⁶³ zejm. pravidla „first come, first served“

²⁶⁴ Polčák, R. *Nekalosoutěžní agrese na internetu*. Právní rozhledy. Praha: C.H. Beck, č. 13/2005, s. 473-477

dobré víře²⁶⁵. Právem chráněnými zájmy, které jsou doménovým spekulantstvím zasahovány, jsou typicky jméno fyzické osoby²⁶⁶, obchodní firma²⁶⁷ či název²⁶⁸ právnické osoby, název díla autorského²⁶⁹, ochrana soutěžních vztahů²⁷⁰, nebo práva vyplývající z přiznané ochranné známky²⁷¹ či označení původu²⁷².

Cybersquattingu příbuznou formou je pak jednání označované jako "Typosquatting" ("překlepové doménové spekulantství"), kdy se registrované doménové jméno od jiného, všeobecně známého doménového jména, odlišuje pouze v drobnostech (např. seynam.cz či seznamm.cz namísto seznam.cz). V takovém případě doménový spekulant předem předpokládá, že při zadávání webové adresy do internetového prohlížeče může dojít (a často též dochází) k překlepům, takto zkomolené domény pro sebe registruje a využívá ku prospěchu svému. Typosquatting může být využit též jako výchozí základ pro výše popsany phishing.

Činnosti doménových spekulantů jsou samozřejmě prováděny ze zjištěných důvodů, kterými mohou být např. vidina majetkového prospěchu z následného pronájmu či úplatného převodu domény třetí osobě, parazitování na pověsti či hospodářských aktivitách jiných subjektů, prospěch však může plynout i ze samotného vyloučení možnosti využití domény kýmkoliv jiným (tzv. „domain grabbing“).

Z hlediska právní kvalifikace by bylo možné taková jednání posoudit jako soukromoprávní či veřejnoprávní delikty dle příslušných zákonů upravující zájem, který byl doménovým spekulantstvím zasažen (viz výše), tedy o neoprávněný zásah do autorského práva, bude-li doménové jméno autorským dílem, či zásah do všeobecných práv osobnostních, bude-li doménové jméno jménem člověka (srov. § 77 a násl. NOZ), na úrovni trestního práva by se mohlo jednat zejm. o trestné činy Poškození cizích práv dle § 181 TrZ, Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže dle § 248 odst. 1 TrZ a Porušení ochranných práv k ochranné známce a jiným označením dle § 268 TrZ.

Kromě klasického soudního řízení představuje zvláštní způsob řešení doménových sporů rozhodčí řízení u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR (ohledně sporů týkajících se domén .CZ a v rámci pravidel ADR.eu též sporů týkajících se domén .EU²⁷³),

---

²⁶⁵ Výše uvedené lze dovozovat např. z Jednotné politiky pro rozhodování sporů z doménových jmen - UDRP (Uniform domain-Name Dispute Resolution Policy) vypracované v rámci organizace ICANN

²⁶⁶ § 78 NOZ

²⁶⁷ § 423 a násl. NOZ

²⁶⁸ § 132 NOZ

²⁶⁹ § 2 odst. 3 AutZ

²⁷⁰ § 2976 a násl. NOZ

²⁷¹ Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách

²⁷² Zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu

²⁷³ viz nařízení komise (ES) č. 874/2004 ze dne 28. dubna 2004, kterým se stanoví obecná pravidla pro zavádění a funkce domény nejvyšší úrovně .eu a zásady, jimiž se řídí registrace

resp. zvláštní arbitrážní řízení vedené u Arbitrážního a mediačního centra WIPO a u dalších subjektů²⁷⁴ dle pravidel UDRP²⁷⁵ vypracovaných organizací ICANN (ohledně sporů týkající se „zbylých domén“).

---

²⁷⁴ např. National Arbitration Forum (USA), Asian Domain Name Disputes Resolution Center apod.

²⁷⁵ „Uniform domain-Name Dispute Resolution Policy“ (UDRP), jde o soubor hmotněprávních norem vztahujících se k registraci a ochraně doménových jmen, procesněprávní charakter pak mají pravidla obsažená v dokumentu „Rules for Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy“ (RUDRP)

4 Právní ochrana počítačového programu

4.1 Autorskoprávní ochrana

Soukromoprávní ochrana práva autorského poskytovaná samotným AutZ je systematicky soustředěna v jeho Části první (Právo autorské a práva s ním související), Hlavě I. (Právo autorské), Dílu 5. (Ochrana práva autorského). Jde o řadu ustanovení, z nichž z hlediska softwarového pirátství bude nejvýznamnější § 40 AutZ, demonstrativně vymezující výčet zvláštních žalobních nároků autora, resp. jeho právního nástupce, popř. dalších aktivně legitimovaných osob (srov. § 41 AutZ) vůči rušiteli, jakož i poměr autorskoprávní ochrany ve vztahu k obecné odpovědnosti za škodu a za bezdůvodné obohacení dle NOZ.

Aplikujeme-li příslušný paragraf § 40 AutZ na podmínky softwarového pirátství, pak se autor (jeho právní nástupce či jiná osoba oprávněná k výkonu autorských práv), do jehož práva bylo neoprávněně zasazeno, nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, může domáhat zejména:

- a) určení svého autorství (*nárok určovací*²⁷⁶), přičemž vzhledem k tomu, že se nejedná o žalobu určovací ve smyslu § 80 OSŘ, není nutné prokazovat naléhavý právní zájem;
- b) zákazu ohrožení svého práva (vč. hrozícího opakování), nebo neoprávněného zásahu do svého práva. Jedná se o nárok *zdržovací či negatorní*²⁷⁷, jehož smyslem je dosáhnout autoritativního vyslovení zákazu autorskoprávní delikvence, zejm. pak zákazu neoprávněné výroby, obchodního odbytu, dovozu nebo vývozu originálu, rozmnoženiny či napodobeniny díla, neoprávněného sdělování díla veřejnosti, jakož i neoprávněné propagace, včetně inzerce a jiné reklamy;
- c) sdělení relevantních informací vztahujících se k neoprávněnému zásahu do svého práva (*nárok informační*²⁷⁸), zejm. pak údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití díla a jeho neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny, o jejím původu, ceně, o ceně služby s neoprávněným užitím díla související, jakož i o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní, vč. osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě. Těchto informací se může autor domáhat jednak vůči osobám, které do jeho práva neoprávněně zasáhly či jej neoprávněně ohrozily, dále pak i vůči osobám, které za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského či obchodního prospěchu (1) mají nebo měly v držení neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, nebo za tímž účelem (2) využívají či využívaly služby neoprávněně

---

²⁷⁶ § 40 odst. 1) písm. a) AutZ

²⁷⁷ § 40 odst. 1) písm. b) AutZ

²⁷⁸ § 40 odst. 1) písm. c) AutZ

zasahující či ohrožující práva autora, nebo za tímž účelem (3) poskytují či poskytovaly služby užívané při činnostech neoprávněně zasahujících či ohrožujících práva autora, nebo (4) vůči účastníkům procesu pořízení, výroby či distribuce rozmnoženiny či napodobeniny díla, nebo podílejícím se na poskytování služeb neoprávněně zasahujícím nebo ohrožujícím práva autora, pokud byly za účastníky označeny osobami viz výše (ad 1-3). Zákonem vymezené informace může autor požadovat též od celních orgánů a orgánů vykonávajících státní statistickou službu²⁷⁹;

d) odstranění následků zásahu do práva (*nárok odstraňovací*²⁸⁰), zejm. pak stažením z obchodování, jiného užití, vč. případného zničení neoprávněně zhotovených rozmnoženin či napodobenin díla, jakož i veškerých součástí, zařízení a výrobků sloužících k obcházení technických prostředků ochrany práv (§ 43 odst. 2 AutZ). Zákon umožňuje domáhat se zničení či odstranění i veškerých nástrojů a materiálů, (převážně) využitých k výrobě neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, nebo zařízení, výrobků a součástí sloužících k obcházení technických prostředků ochrany práv dle § 43 odst. 2 AutZ. Opatření přijatá na základě uplatněného odstraňovacího nároku musí být přiměřená závažnosti porušení práva, přičemž obligatorně musí být přihlíženo k zájmům třetích osob, zejména spotřebitelů a osob jednajících v dobré víře²⁸¹;

e) poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, a to ve formě omluvy nebo případného peněžitého plnění (*nárok satisfakční*²⁸²). Za specifický druh poskytnutého zadostiučinění je možné chápat i zveřejnění rozsudku, kterým bylo návrhu autora vyhověno, a to na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl²⁸³;

f) zákazu poskytování služby využívané třetími osobami k porušování nebo ohrožování autorových práv (*zvláštní nárok zdržovací*²⁸⁴). Jedná se o transpozici příslušných ustanovení evropského práva²⁸⁵, dle nichž jsou členské státy povinny zajistit, aby nositelé práv měli možnost žádat o soudní zákaz ve vztahu ke zprostředkovatelům, jejichž služby jsou třetí stranou využívány k porušování autorského práva. Zmíněný negatorní nárok tedy nesměřuje přímo vůči osobám do autorského práva neoprávněně zasahujícím, ale vůči poskytovatelům služeb, které autorskoprávní delikvenci umožňují. S ohledem na okolnosti případu, může jít zejména o provozovatele peer-to-peer systémů, poskytovatele úložných on-line služeb typu

---

²⁷⁹ § 42 AutZ

²⁸⁰ § 40 odst. 1) písm. d) AutZ

²⁸¹ § 40 odst. 2) AutZ

²⁸² § 40 odst. 1) písm. e) AutZ

²⁸³ § 40 odst. 3) AutZ

²⁸⁴ § 40 odst. 1) písm. f) AutZ

²⁸⁵ zejm. čl. 8 odst. 3 směrnice 2001/29/ES a čl. 11 věta třetí směrnice 2004/48/ES

one-click hosting services, dle judikatury SDEU může jít i o poskytovatele přístupu (access provider), který uživateli pouze zprostředkovává přístup k internetu, aniž by nabízel jiné služby, jako je zejména služba elektronické pošty, služba stahování nebo sdílení souborů, a aniž by nad využívanou službou vykonával právní či faktickou kontrolu²⁸⁶;

Prostřednictvím těchto nároků se může autor (či jiná aktivně legitimovaná osoba) obdobně domáhat ochrany i v případech neoprávněných zásahů do autorského práva spočívajících v tom, že bylo třetí osobou použito názvu nebo vnější úpravy autorova díla pro dílo téhož druhu, jestliže by to mohlo vyvolat nebezpečí záměny obou děl (a nevyplývá-li z povahy díla nebo jeho určení jinak)²⁸⁷.

Autorskoprávní odpovědnost je koncipována jako odpovědnost objektivní²⁸⁸, zavinění ve vztahu k protiprávní činnosti se tedy nevyžaduje.

Aktivně legitimován k uplatnění příslušných nároků je

- a) autor počítačového programu²⁸⁹, případně kterýkoliv ze spoluautorů díla²⁹⁰;
- b) dědic nebo jiný nabyvatel autorského práva k počítačovému programu po smrti autora, popř. stát v souvislosti s odúmrť²⁹¹;
- c) osoby autorovi blízké a další osoby uvedené v ustanovení § 11 odst. 5 AutZ v souvislosti s tzv. postmortální ochranou díla²⁹²;
- d) výhradní licenční nabyvatel nebo zákonný vykonavatel majetkových práv²⁹³;

Pasivně legitimován je naopak:

- a) rušitel či ohrožitel autorského práva;
- b) poskytovatelé služeb využívaných třetími osobami k porušování či ohrožování autorského práva²⁹⁴;
- c) jiné osoby v zákoně vymezené²⁹⁵;

4.2 Občanskoprávní ochrana

Autorskoprávní ochranou poskytovanou dle § 40 AutZ není dotčeno právo na náhradu škody

---

²⁸⁶ usnesení Soudního dvora (osmého senátu) z 19. února 2009, LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten GmbH proti Tele2 Telecommunication GmbH - věc C-557/07

²⁸⁷ § 45 AutZ

²⁸⁸ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 418, 421

²⁸⁹ § 40 odst. 1 AutZ

²⁹⁰ § 8 odst. 4 AutZ

²⁹¹ § 26 odst. 2 až 4 AutZ

²⁹² § 11 odst. 5 AutZ

²⁹³ § 41 AutZ

²⁹⁴ § 40 odst. 1 písm. f) AutZ

²⁹⁵ § 40 odst. 1 písm. c) AutZ

či na vydání bezdůvodného obohacení²⁹⁶.

4.2.1 Odpovědnost za škodu

Obecná občanskoprávní odpovědnost za škodu byla do 31.12.2013 zakotvena v § 420 a násl. ObčZ 1964, s účinností ke dni 1.1.2014 je právní materie soustředěna NOZ, konkrétně v Části čtvrté (Relativní majetková práva), Hlavě III (Závazky z deliktů) a Dílu 1 (Náhrada majetkové a nemajetkové újmy), tedy v ust. § 2894 - 2971 NOZ.

Vznikne-li autorovi (osobě vykonávající majetková práva) škoda, je oprávněn domáhat se na škůdci její náhrady.

Předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu je:

- a) *Porušení právní povinnosti*. Povinnost nahradit škodu v intencích NOZ může nově vzniknout ze tří zákonem stanovených důvodů, a to jednak v důsledku *úmyslného porušení dobrých mravů*²⁹⁸, *zaviněným porušením povinnosti stanovené zákonem*²⁹⁹ příp. v důsledku *porušení smluvní povinnosti*³⁰⁰. NOZ tak opouští pojetí náhrady škody jakožto jednotného civilního deliktu, jak jej chápal ObčZ 1964 a nově odděluje smluvní a mimosmluvní náhradu škody, přičemž nejvýznamnější rozdíl mezi těmito typy tkví v požadavku zavinění (viz dále)³⁰¹;
- b) *Vznik škody*. Škodou se rozumí újma na jmění³⁰², jedná se o újmu, která nastala v majetkové sféře poškozeného a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tzn. penězi³⁰³. Rozlišuje se (a hradí se) škoda skutečná a ušlý zisk³⁰⁴. Za *skutečnou škodu* se považuje majetková újma vyčíslitelná v penězích, která spočívá v důsledku porušení právní povinnosti ve zničení, ztrátě, zmenšení, snížení či jiném znehodnocení již existujícího majetku poškozeného a která představuje majetkové hodnoty nezbytné k uvedení v předešlý stav³⁰⁵. Skutečná škoda bude v praxi přicházet v úvahu zejm. v souvislosti se škodou na datovém nosiči (hmotném substrátu), na němž je dílo vyjádřeno, protože dílo samo o sobě je jakožto nehmotný statek nepoškoditelné³⁰⁶.

---

²⁹⁶ § 40 odst. 4 AutZ

²⁹⁸ § 2909 NOZ

²⁹⁹ § 2910 NOZ

³⁰⁰ § 2913 NOZ

³⁰¹ viz důvodová zpráva k § 2909 až 2914 NOZ

³⁰² § 2894 odst. 1 NOZ

³⁰³ srov. např. Nález Ústavního soudu ze dne 30.4.2002, sp. zn. Pl. ÚS 18/01

³⁰⁴ § 2952 NOZ

³⁰⁵ srov. ŠVESTKA, J. – DVOŘÁK, J. – KOLEKTIV. *Občanské právo hmotné, svazek II*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN: 978-80-7357-473-4, str. 400

³⁰⁶ TELEČ, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4, str. 434

Ušlým ziskem se rozumí to, co poškozenému ušlo³⁰⁷, tedy majetková újma vyjádřitelná v penězích, která spočívá v tom, že v důsledku porušení právní povinnosti nedošlo k rozmnožení majetku poškozeného, které poškozený mohl důvodně očekávat se zřetelem k obvyklému chodu věcí³⁰⁸. Ušlý zisk tak bude zpravidla představovat ztrátu finančního příjmu, ke kterému došlo v důsledku protiprávního jednání třetí osoby, kterým bylo autorovi (či třetí osobě) znemožněno užití díla. Místo skutečně ušlého zisku AutZ umožňuje domáhat se náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání licence v době neoprávněného nakládání s dílem³⁰⁹. Vedle povinnosti hradit škodu (ve smyslu majetkové újmy) NOZ zakotvuje v obecných rysech též povinnost škůdce odčinit nemajetkovou újmu, to však jen za předpokladu, že povinnost odčinit nemajetkovou újmu byla výslovně ujednána, nebo tak stanoví zvláštní zákon³¹⁰.

- c) *Příčinná souvislost (kauzální nexus) mezi porušením právní povinnosti a způsobenou škodou;*
- d) *Zavinění* jakožto dílčí podmínka odpovědnosti. Zavínění lze charakterizovat jako vnitřní (psychický) vztah odpovědného subjektu (škůdce) k jím porušené právní povinnosti, jakož i ke škodě vzniklé v důsledku porušení této právní povinnosti; je založeno na složce vědění a složce volní, přičemž v závislosti na různé kombinaci těchto složek se rozlišují různé formy a stupně zavinění, a to úmysl (přímý a nepřímý) a nedbalost (vědomá a nevědomá)³¹¹. Obecná odpovědnost za škodu je, na rozdíl od odpovědnosti autorskoprávní, koncipována jako odpovědnost subjektivní. NOZ však požadavek zavinění vymezuje pouze ve vztahu ke dvěma důvodům zakládajícím povinnost škodu hradit, a to jednak ve vztahu porušení dobrých mravů ve smyslu ust. § 2909 NOZ a jednak ve vztahu k porušení povinnosti stanovené zákonem ve smyslu ust. § 2910 NOZ. Zákon v této souvislosti nově upravuje i tzv. zákonné domněnky nedbalého jednání³¹². Porušení smluvní povinnosti naproti tomu zakládá objektivní odpovědnost k náhradě škody s možností liberace v zákonem stanovených případech³¹³.

Škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu a není-li to dobře možné, nebo žádá-li to

---

³⁰⁷ § 2952 NOZ

³⁰⁸ srov. ŠVESTKA, J. – DVOŘÁK, J. – KOLEKTIV. *Občanské právo hmotné, svazek II.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN: 978-80-7357-473-4, str. 400

³⁰⁹ § 40 odst. 4 AutZ

³¹⁰ § 2894 odst. 2

³¹¹ srov. ŠVESTKA, J. – DVOŘÁK, J. – KOLEKTIV. *Občanské právo hmotné, svazek II.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN: 978-80-7357-473-4, str. 413

³¹² srov. § 2913 a 2914 NOZ

³¹³ § 2895 ve spojení s § 2913 odst. 1 a 2 NOZ

poškozený, hradí se škoda v penězích; nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním v penězích, ledaže by jiný způsob mohl zajistit skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy³¹⁴.

4.2.2 Bezdůvodné obohacení

Odpovědnost za bezdůvodné obohacení byla do 31.12.2013 obsažena v § 451 a násl. ObčZ 1964, nyní s účinností ke dni 1.1.2014 je právní materie soustředěna NOZ, konkrétně v Části čtvrté (Relativní majetková práva), Hlavě IV (Závazky z jiných právních důvodů) a Dílu 1 (Bezdůvodné obohacení), tedy v ust. § 2991 - 3005 NOZ.

Právní úprava je založena na obecném pravidlu, že osoba, jež se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatila³²⁰. Zatímco ObčZ 1964 ve svém § 451 odst. 2 a § 454 obsahoval uzavřený výčet jednotlivých právních důvodů bezdůvodného obohacení, nová právní úprava chápe povinnost vydat bezdůvodné obohacení jako obecnou, doplněnou demonstrativním výčtem typických příkladů³²¹.

Bezdůvodným obohacením se tak rozumí zvláště majetkový prospěch získaný³²² (a) plněním bez právního důvodu, tedy např. užití počítačového programu bez náležitého licenčního, resp. zákonného oprávnění, (b) plněním z právního důvodu, který odpadl, (c) protiprávním užitím cizí hodnoty, nebo (d) tím, že za někoho bylo plněno, co měl po právu plnit sám. Obdobně plnila-li strana, aniž tu byl platný závazek, má právo na vrácení toho, co plnila³²³.

Povinnost obohacení vydat naopak nevzniká např. byl-li splněn dluh, a to i předčasně, nebylo-li uplatněno právo, ač uplatněno být mohlo, nebo učinila-li jedna osoba něco ve svém výlučném a osobním zájmu či na vlastní nebezpečí; to platí i v případě, že jedna osoba obohatí druhou s úmyslem ji obdarovat nebo obohatit bez úmyslu právně se vázat³²⁴. Právo na vrácení plnění nemá ani dlužník, který plnil dluh nežalovatelný, promlčený nebo neplatný pro nedostatek formy, ani ten, kdo jiného obohatil s vědomím, že k tomu není povinen, ledaže plnil z právního důvodu, který později nenastal nebo odpadl; to však neplatí, plnila-li osoba proto, že k tomu byla přivedena lstí, donucena hrozbou nebo zneužitím závislosti, nebo plnila-li osoba nesvéprávná³²⁵.

Odpovědnost za bezdůvodné obohacení není vázána na zavinění bezdůvodně obohaceného. K bezdůvodnému obohacení nemusí nutně dojít v důsledku porušení právní povinnosti (na rozdíl od odpovědnosti za škodu).

---

³¹⁴ § 2951 odst. 1 a 2 NOZ

³²⁰ § 2991 odst. 1 NOZ

³²¹ viz důvodová zpráva k § 2991 NOZ

³²² § 2991 odst. 2 NOZ

³²³ § 2993 NOZ

³²⁴ § 2992 NOZ

³²⁵ § 2997 NOZ

Nově zákon rozlišuje obohacení v dobré víře a ve zlé víře. Poctivý příjemce vydá, co nabyl, nanejvýš však v rozsahu, v jakém obohacení při uplatnění práva trvá; zcizil-li předmět bezdůvodného obohacení za úplatu, může podle své volby vydat buď peněžitou náhradu, anebo co utržil, zcizil-li jej bezúplatně, nemá ochuzený vůči poctivému příjemci právo na náhradu, mohl by ji však požadovat po osobě, která předmět od obohaceného nabyla a nebyla v dobré víře³²⁶. Nepoctivý příjemce, tedy ten, kdo obohacení získal ve zlé víře, vydá vše, co obohacením nabyl, včetně plodů a užitků; rovněž nahradí užitek, který by ochuzený byl získal. Zcizil-li předmět bezdůvodného obohacení za úplatu, má ochuzený právo požadovat, aby mu byla podle jeho volby vydána buď peněžitá náhrada, anebo co obohacený zcizením utržil. Bylo-li bezdůvodné obohacení nabyto zásahem do přirozeného práva člověka chráněného ustanoveními první části tohoto zákona, může ochuzený požadovat za neoprávněné nakládání s hodnotami týkajícími se jeho osobnosti namísto plnění podle odstavce 1 dvojnásobek odměny obvyklé za udělení souhlasu s takovým nakládáním. Je-li pro to spravedlivý důvod, může soud rozsah plnění přiměřeně zvýšit³²⁷.

AutZ modifikuje obecnou úpravu bezdůvodného obohacení v § 40 odst. 4, dle kterého výše *bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.*

4.3 Trestněprávní ochrana

Trestní právo (hmotné) je odvětvím veřejného práva, které chrání práva a oprávněné zájmy fyzických osob, právnických osob i společnosti tím, že stanoví, které ze společensky škodlivých činů jsou trestné, vymezí podmínky trestní odpovědnosti, druhy sankcí jakož i způsob jejich ukládání³²⁸. Základním smyslem existence trestněprávních norem je ochrana společnosti před nejzávažnějšími protiprávními jednáními, jíž je dosahováno jednak prostřednictvím preventivního, tak i represivního působení.

Trestní zákoník je založen na formálním pojetí trestného činu, kterým může být, jak vyplývá z jeho ustanovení § 13 odst. 1, jen *protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v trestním zákoně*. Protiprávností se přitom rozumí rozpor s právem z pohledu celého právního řádu, neboť trestným činem může být pouze jednání právním řádem

---

³²⁶ § 3000 a 3001 NOZ

³²⁷ § 3004 odst. 1 a 2

³²⁸ NOVOTNÝ, O. – VANTUCHOVÁ, M. – ŠÁMAL, P. – KOLEKTIV. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer. 2010. ISBN: 978-80-7357-509-0, str. 33

zakázané a nedovolené³²⁹. Toto pojetí, plně v souladu se zásadou nullum crimen, nulla poena sine lege³³⁰ (stricta), klade důraz na dostatečně určité, jasné a přesné vymezení skutkových podstat, omezuje prostor pro neurčité či široce formulované zákonné pojmy teprve následně interpretované judikaturou obecných soudů a snaží se tak co nejprecizněji vymezit podmínky trestní odpovědnosti a ve svých důsledcích tak posílit i uplatnění zásady rovnosti všech před zákonem³³¹.

Jako určitý materiální korektiv, resp. interpretační hledisko k jinak formálnímu pojetí trestného činu přistupuje *zásada subsidiarity trestní represe*. Legislativní vyjádření tohoto pravidla je zakotveno v § 12 odst. 2 TrZ, podle něhož *trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu*. Jde o jednu ze základních zásad trestního práva (hmotného), která vyjadřuje jednak požadavek, aby trestnými činy byly pouze ta jednání, která dosahují určitého stupně *společenské škodlivosti*, jakož i požadavek, aby k trestněprávnímu postihu docházelo pouze za *situace, kdy uplatnění odpovědnosti dle jiného právního předpisu je nedostatečné, neúčinné či nevhodné*³³², ať už z hlediska ochrany společnosti či nápravy pachatele (subsidiární přístup). Trestní právo slouží k ochraně řady právních zájmů, které jsou mnohdy duplicitně chráněny i jinými právními odvětvími jako je právo občanské, obchodní, autorské či správní (akcesorní přístup), přičemž ochrana prostředky trestního práva je chápána jako druhotná, podpůrná. Trestní právo představuje nejkrajnější prostředek, nejzazší řešení (“ultima ratio”), k jehož uplatnění by mělo docházet pouze v případech, kdy ochrana prostředky jiných právních odvětví nedostačuje. Zásada subsidiarity trestní represe tedy vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě. Na druhou stranu však sama existence jiné právní normy, umožňující nápravu závadného stavu způsobeného pachatelem, ještě nezakládá nutnost postupu jen podle této normy s odkazem na princip ultima ratio bez možnosti aplikace trestněprávních institutů. Byl-li spáchán trestný čin, jehož skutková podstata byla beze zbytku ve všech znacích naplněna, nemůže stát rezignovat na svou roli při ochraně oprávněných zájmů (fyzických a právnických osob) poukazem na existenci institutů občanského či obchodního práva nebo jiných právních odvětví³³³. Ačkoliv ze zásady subsidiarity trestní represe vyplývá požadavek, aby trestnými činy byla pouze jednání *společensky škodlivá*, samotný TrZ již blíže nevymezuje hlediska pro určení,

³²⁹ NOVOTNÝ, O. – VANTUCHOVÁ, M. – ŠÁMAL, P. – KOLEKTIV. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer. 2010. ISBN: 978-80-7357-509-0. str. 111

³³⁰ čl. 39 LZPS

³³¹ viz důvodová zpráva k § 12 odst. 2 Trz

³³² Nález Ústavního soudu ze dne 3. března 2005, sp. zn. II. ÚS 413/04

³³³ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5.10.2011, sp. zn. 3 Tdo 1224/2011

jaká míra či stupeň společenské škodlivosti činu je nezbytná pro uplatnění trestní odpovědnosti pachatele a trestněprávních důsledků s ní spojenými. Pouze důvodová zpráva k TrZ uvádí, že společenská škodlivost je určována zejm. hledisky vymezenými v § 39 odst. 2 TrZ. Podle zmíněného ustanovení je *povaha a závažnost* trestného činu určována zejména *významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem*. Hledisko společenské škodlivosti má povahu významného interpretačního pravidla, které napomáhá zákonnou skutkovou podstatu konkrétního trestného činu i jeho formální znaky vyložit podle jejich smyslu, čímž zároveň napomáhá odlišit trestné činy od deliktů, které by neměly být považovány za trestné (zvláště přestupky a jiné správní delikty)³³⁴. Zabraňuje tedy trestněprávnímu postihu tzv. bagatelních činů. Obecně však platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem, a proto ho nelze považovat za čin, který není společensky škodlivý³³⁵. Je-li takové jednání v trestním zákoníku označeno za trestný čin (přečin, zločin, zvláště závažný zločin) obsahuje v sobě již premisu minimální hranice společenské škodlivosti³³⁶. Společenská škodlivost se hodnotí mimo obecnou definici trestného činu, a to za tím účelem, aby byly zmírněny zjevné tvrdosti zákona³³⁷. Dovožovat nedostatečnou společenskou škodlivost činu je možné pouze ve výjimečných případech, ve kterých z určitých závažných důvodů není vhodné uplatňovat trestní represí a kdy posuzovaný čin svou závažností neodpovídá ani těm nejlehčím, běžně se vyskytujícím trestným činům dané právní kvalifikace. Taková situace nastává, jestliže se v daném případě vyskytnou mimořádné, zcela atypické skutkové okolnosti, které způsobují, že stupeň trestního bezpráví je extrémně nízký a případný trestní postih by byl očividně nespravedlivý³³⁸.

Trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný jejím jménem, v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak³³⁹

- a) statutární orgán, člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba oprávněná jménem nebo za právnickou osobu jednat,
- b) ten, kdo u právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou ad a),
- c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické

³³⁴ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.2.2011, sp. zn. 8 Tdo 112/2011

³³⁵ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.1.2011, sp. zn. 5 Tdo 17/2011

³³⁶ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8.9.2011, sp. zn. 3 Tdo 1129/2011

³³⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.8.2011, sp. zn. 5 Tdo 751/2011

³³⁸ usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 9. 2010, sp. zn. ÚS 2523/10

³³⁹ § 8 odst. 1 ZTOPO

osoby, nebo

- d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení při plnění pracovních úkolů, když není osobou ad a) až c),

jestliže jí ho lze přičítat dle § 8 odst. 2 ZTOPO. Dle zmíněného ustanovení lze právnické osobě *přičítat* spáchání trestných činů pouze *taxativně v zákoně uvedených* (§ 7 ZTOPO), byly-li spáchány

- i. jednáním orgánů právnické osoby nebo osob uvedených viz výše ad a) až c), nebo
ii. zaměstnancem uvedeným viz výše ad d) na podkladě rozhodnutí, schválení, nebo pokynu orgánů právnické osoby nebo osob uvedených viz výše ad a) až c), nebo proto, že tyto osoby či orgány neprovedly taková opatření, která měly provést dle jiného právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejm. neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřizeny, anebo neučinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu.

Trestní odpovědnosti právnické osoby nebrání, nepodařilo-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba jednala jménem právnické osoby, v jejím zájmu, resp. v rámci její činnosti³⁴⁰. Trestní odpovědností právnické osoby zároveň není dotčena odpovědnost těchto fyzických osob a naopak, tzn. trestní odpovědností fyzických osob není dotčena trestní odpovědnost osoby právnické³⁴¹.

Každý trestný čin dle TrZ se vyznačuje následujícími znaky³⁴²:

- *protiprávnost*;
- *typové znaky* tvořící skutkovou podstatu trestného činu
  - *individuální objekt*, tzn. konkrétní jednotlivý zájem, k jehož ochraně je to které ustanovení zvláštní části trestního zákona určeno³⁴³;
  - *objektivní stránka*, která charakterizuje způsob spáchání trestného činu³⁴⁴. Obligatorními znaky objektivní stránky jsou *jednání* (projev vůle ve vnějším světě), *následek* (porušení nebo ohrožení hodnot, které jsou objektem trestného činu) a *příčinný vztah mezi jednáním a následkem*. Fakultativními znaky objektivní stránky jsou pak např. místo a čas jednání, účinek, hmotný předmět útoku, použitý prostředek;

³⁴⁰ § 8 odst. 3 ZTOPO

³⁴¹ § 9 odst. 3 ZTOPO

³⁴² NOVOTNÝ, O. – VANTUCHOVÁ, M. – ŠÁMAL, P. – KOLEKTIV. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer. 2010. ISBN: 978-80-7357-509-0. str. 110, 111

³⁴³ JELÍNEK, J. – KOLEKTIV. *Trestní právo hmotné*, 1. vydání. Praha: Leges, 2009. ISBN: 978-80-87212-24-0. str. 155

³⁴⁴ JELÍNEK, J. – KOLEKTIV. *Trestní právo hmotné*, 1. vydání. Praha: Leges, 2009. ISBN: 978-80-87212-24-0. str. 159, 160, 167

- *konkrétní subjekt* (u trestných činů vyžadujících zvláštní vlastnost pachatele) či *speciální subjekt* (u trestných činů vyžadujících zvláštní způsobilost či postavení pachatele)³⁴⁵;
- *subjektivní stránka*, která charakterizuje psychiku pachatele ve vztahu k trestnému činu³⁴⁶. Obligatorním znakem subjektivní stránky je *zavinění*, tzn. vnitřní vztah člověka k určitým skutečnostem, jež zakládají trestný čin, ať již vytvořeným pachatelem, nebo objektivně existujícím bez jeho přičinění již v době činu. Trestní zákoník rozlišuje 2 základní formy zavinění, a to *úmysl* (přímý³⁴⁷ a nepřímý³⁴⁸) a *nedbalost* (vědomou³⁴⁹ a nevědomou³⁵⁰), přičemž k trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti³⁵¹. Pro zavinění ve vztahu k okolnosti zvlášť přítěžující platí pravidlo odlišné³⁵². Fakultativními znaky subjektivní stránky jsou např. pohnutka (motiv), cíl či záměr pachateleova jednání;
- obecné požadavky kladené na subjekt trestného činu (pachatele)
  - *pachatelem trestného činu*³⁵³ je trestně odpovědná *fyzická osoba*, která svým jednáním naplnila všechny znaky trestného činu (nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná³⁵⁴) a v době jeho spáchání dovršila *15. rok svého věku*³⁵⁵ a byla *příčetná*³⁵⁶. Příčetností se přitom rozumí způsobilost být pachatelem trestného činu, pokud závisí na duševních schopnostech pachatele³⁵⁷;
  - v případě provinění *mladistvého* pachatele³⁵⁸ se navíc vyžaduje i dosažení určitého stupně jeho *rozumové a mravní vyspělosti*³⁵⁹;
  - jak již bylo naznačeno, pachatelem trestných činů taxativně vymezených³⁶⁰ může být i

³⁴⁵ JELÍNEK, J. – KOLEKTIV. *Trestní právo hmotné*, 1. vydání. Praha: Leges, 2009. ISBN: 978-80-87212-24-0. str. 199

³⁴⁶ JELÍNEK, J. – KOLEKTIV. *Trestní právo hmotné*, 1. vydání. Praha: Leges, 2009. ISBN: 978-80-87212-24-0. str. 207, 208

³⁴⁷ § 15 odst. 1 TrZ

³⁴⁸ § 15 odst. 2, 3 TrZ

³⁴⁹ § 16 odst. 1 TrZ

³⁵⁰ § 16 odst. 2 TrZ

³⁵¹ § 13 odst. 2 TrZ

³⁵² § 17 TrZ

³⁵³ NOVOTNÝ, O. – VANTUCHOVÁ, M. – ŠÁMAL, P. – KOLEKTIV. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer. 2010. ISBN: 978-80-7357-509-0. str. 185

³⁵⁴ § 22 TrZ

³⁵⁵ § 25 TrZ

³⁵⁶ § 26 TrZ

³⁵⁷ ³⁵⁷ JELÍNEK, J. – KOLEKTIV. *Trestní právo hmotné*, 1. vydání. Praha: Leges, 2009. ISBN: 978-80-87212-24-0. str. 159, 160, 185

³⁵⁸ dle § 2 odst. 1 písm. c) ZSVM

³⁵⁹ § 5 odst. 1 ZSVM

³⁶⁰ § 7 ZOTOPO

právníká osoba, které lze přičítat porušení či ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem způsobem uvedeným v zákoně³⁶¹;

Trestněprávní postih softwarového pirátství přichází v úvahu zejm. prostřednictvím § 270 TrZ. Toto ustanovení, systematicky zařazené v části druhé (Zvláštní část), Hlavě VI (Trestné činy hospodářské), Dílu 4. (Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu), vymezuje trestný čin *Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi*, a to následujícím způsobem:

- (1) Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*
- (2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán,*
  - a) vykazuje-li čin uvedený v odstavci 1 znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání,*
  - b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch nebo způsobí-li tím jinému značnou škodu, nebo*
  - c) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.*
- (3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,*
  - a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo způsobí-li tím jinému škodu velkého rozsahu, nebo*
  - b) dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.*

Trestný čin dle § 270 TrZ je typickou trestní normou s blanketní dispozicí, tzn. dispozicí, jež znaky trestného činu nevymezuje kazuistickým popisem protiprávního jednání, ale naopak využívá obecného odkazu na jinou právní normu, resp. právní předpis, v daném případě na zákon autorský (viz formulace „...do zákonem chráněných práv...“). Skutková podstata uvedeného trestného činu je zároveň formulována prostřednictvím normativních znaků, tj. znaků, jež vyjadřují specifický právní pojem, resp. institut, což může mít význam zejm. při posuzování omylu pachatele (např. pojmy *autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam...*).

Objektem trestného činu dle § 270 TrZ je obecně zájem na ochraně práva autorského, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, tzn. ochrana literární, umělecké i vědecké

---

³⁶¹ § 9 odst. 1 ZTOPO

jakož i jiné tvůrčí činnosti a jejích výsledků³⁶². Konkrétně tedy v souvislosti se softwarových pirátstvím bude objektem zájem na ochraně práva autorského k počítačovému programu.

Z hlediska *objektivní stránky* se vyžaduje, aby pachatel neoprávněně zasáhl, a to nikoliv nepatrně, do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi. *Neoprávněným zásahem* může být jednak zásah do autorských práv osobnostních, majetkových, případně jiných zákonem chráněných práv (např. práv sui generis pořizovatele databáze, obcházení účinných technických prostředků ochrany práv). Zásah přitom vždy musí vykazovat určitou minimální intenzitu, musí být *nikoliv nepatrný*. Kdy půjde o zásah nikoliv nepatrný je zapotřebí posuzovat individuálně, ve vztahu ke konkrétnímu případu. Nepatrným zásahem bude typicky zásah ojedinělý, jež svým charakterem, rozsahem a intenzitou nebude výrazněji zasahovat do práv chráněných autorským zákonem a u kterého by trestní postih byl neúměrný (i s ohledem na výše popisovanou zásadu subsidiarity trestní represe). Snad by se o taký případ mohlo jednat např. u jednorázového neoprávněného užití běžného počítačového programu, kdy by se jako dostačující mohl jevit postih dle jiných právních předpisů. Jednorázový neoprávněný zásah však a priori trestněprávní postih nevylučuje³⁶³. Trestní postih bude přicházet v úvahu např. v případě opakovaného, déletrvajícího či rozsáhlejšího jednání, v případě pokračování v závadném jednání i přes předchozí upozornění ze strany autora, resp. nehledíc na uskutečněný postih za přestupek či jiný správní delikt³⁶⁴. Neoprávněným rozšiřováním autorského díla je sama o sobě nabídka prodeje nelegálně pořízené kopie autorského díla³⁶⁵.

Subjektem (pachatelem) může být kterákoliv trestně odpovědná *fyzická osoba*, která naplní všechny znaky skutkové podstaty daného trestného činu nebo jeho pokusu, jakož i *právnícká osoba*³⁶⁶, které lze přičítat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem způsobem v zákoně uvedeným.

---

³⁶² NOVOTNÝ, O. – VANTUCHOVÁ, M. – ŠÁMAL, P. – KOLEKTIV. *Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer. 2010. ISBN: 978-80-7357-509-0. str. 328

³⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2008, sp. zn. 5 Tdo 769/2008 (T 1134/2008/I) - K naplnění nejen formálních znaků skutkové podstaty trestného činu porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi dle § 152 odst. 1 trestního zákona, ale i jeho materiálního znaku v podobě potřebného stupně nebezpečnosti činu pro společnost (§ 3 odst. 2 trestního zákona) v zásadě postačí i jednorázový neoprávněný zásah do chráněných autorských a dalších souvisejících práv, jestliže jde o zásah, u něhož je odůvodněn trestní postih povahou, závažností, rozsahem a následky takového zásahu. Zásahem do chráněných autorských a souvisejících práv může být již samotné nelegální vytvoření (tj. bez svolení oprávněných osob) rozmnoženiny autorského díla, zvukového a zvukově obrazového záznamu apod. a její předání další osobě bez ohledu na okolnost, jak s touto rozmnoženinou nabyvatel dále naložil a zda ji vůbec využíval

³⁶⁴ ŠÁMAL, P. - KOLEKTIV. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN: 978-80-7400-428-5. str. 2752

³⁶⁵ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24. 7. 2003, sp. zn. 7 To 344/2001 (SR 3/2005/I s. 107)

³⁶⁶ viz § 7 ZOTOPO

Z hlediska subjektivní stránky se vyžaduje zavinění ve formě úmyslu. Úmysl se musí vztahovat na všechny znaky skutkové podstaty, tzn. i na skutečnost, že se jedná o dílo chráněné autorským zákonem, jakož i na protiprávnost, tzn. na skutečnost, že jde o zásah neoprávněný. Pravidla pro posuzování skutkového či právního omylu obsahuje TrZ v § 18 a 19.

Za okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby TrZ označuje:

- a) skutečnost, že čin vykazuje znaky *obchodní činnosti* nebo *jiného podnikání* (odst.2). Podnikáním se rozumí v úpravě platné do 31.12.2013 soustavná činnost prováděná podnikatelem, a to samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku³⁶⁷, přičemž za podnikatele ObchZ označoval jednak osoby zapsané v obchodním rejstříku a dále pak osoby podnikající a základě živnostenského oprávnění, osoby podnikající dle zvláštních právních předpisů na základě jiného než živnostenského podnikání, jakož i osoby provozující zemědělskou výrobu zapsané do evidence dle zvláštního právního předpisu³⁶⁸. Mezi znaky podnikání dle ObchZ vedle samotné skutečnosti, že je tato činnost vykonávána podnikatelem, patří dále³⁷⁰: (1) znak soustavnosti, který vyžaduje, aby se jednalo o činnost provozovanou v určitých, byť nikoliv pravidelných, intervalech. Nejde tedy o činnost nahodilou či výjimečnou; (2) Znak samostatnosti, jenž se vztahuje k možnosti rozhodovat dle vlastní úvahy o době a místě vykonávání činnosti a podobných záležitostech bez zařazení do organizační struktury jiné osoby. (3) Požadavek provádění činnosti vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, který vyžaduje, aby osoba nejednala jménem a na odpovědnost jiného, podnikáním však může být i činnost spočívající v zastupování jiného (např. činnost advokáta). (4) Konečně podmínka ziskovosti vyjadřuje, že zisk by měl být záměrem či motivem podnikatele, je však irelevantní, bude-li jej skutečně dosaženo. Podnikání může spočívat v činnosti obchodní (koupě zboží za účelem jeho následného prodeje), výrobní, zemědělské, případně v činnosti jiné, upravené zvláštním zákonem (např. činnosti advokátů); *S účinností od 1.1.2014* je charakteristika podnikatelské činnosti obsažena v § 420 odst. 1 NOZ, který ji vymezuje jakožto výdělečnou činnost vykonávanou samostatně, na vlastní účet a odpovědnost, a to živnostenským nebo obdobným způsobem a se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, přičemž osoba, která takovou činnost vykonává, je se zřetelem k této činnosti považována za podnikatele. Podnikání tedy není nově vázáno na podnikatelské oprávnění, rozhodujícím kritériem je pouze to, jakým způsobem se osoba v právním styku fakticky chová, tedy

³⁶⁷ původní ust. § 2 odst. 1 ObchZ

³⁶⁸ původní ust. § 2 odst. 2 ObchZ

³⁷⁰ ŠTENGLOVÁ, I. - PLÍVA, S. - TOMSA, M. - KOLEKTIV. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, ISBN: 978-80-7400-354-7, str. 6,7

skutečná povaha činnosti³⁷¹. Za podnikatele se dále považuje jednak (1) osoba zapsaná v obchodním rejstříku³⁷², (2) pro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 NOZ též každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele a konečně³⁷³ (3) se má zato, že podnikatelem je osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona³⁷⁴.

- b) skutečnost, že pachatel pro sebe nebo jiného získal *značný prospěch* (odst. 2), *prospěch velkého rozsahu* (odst. 3), nebo způsobil-li tím jinému *značnou škodu* (odst. 2), resp. *škodu velkého rozsahu* (odst. 3). Významné interpretační pravidlo pro určení výše způsobené škody je obsaženo v § 138 TrZ, dle kterého se za *značnou škodu* považuje škoda dosahující částky nejméně 500.000,-- Kč a za *škodu velkého rozsahu* škoda dosahující nejméně částky 5.000.000,-- Kč. Při stanovení výše škody se vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává; nelze-li takto výši škody zjistit, vychází se z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo uvedení věci v předešlý stav; přiměřeně se postupuje při stanovení výše škody na jiné majetkové hodnotě³⁷⁵. S ohledem na to, že takto naznačené hranice výše škody se obdobně užijí i při určení výše získaného prospěchu³⁷⁶, lze konstatovat, že *značným prospěchem* je prospěch dosahující částky nejméně 500.000,-- Kč a *prospěchem velkého rozsahu* pak prospěch dosahující částky nejméně 5.000.000,-- Kč. Pachatelem způsobené finanční ztráty nositelům autorských práv však nelze ztotožňovat s prospěchem získaným z trestného činu. Prospěchem je jen tzv. čistý prospěch, je třeba odečíst náklady pachatele jako je např. cena nosičů, na něž pachatel pořizoval zvukové záznamy bez oprávnění a které pak prodával³⁷⁷;
- c) skutečnost, že pachatel se dopustil činu ve *značném rozsahu* (odst. 2), resp. ve *velkém rozsahu* (odst. 3). Při interpretaci pojmů *značný rozsah*, resp. *velký rozsah* nelze využít výkladového pravidla obsaženého v § 138 TrZ, vždy je nutné vycházet z konkrétních okolností případu, přičemž v úvahu se vezme zejm. rozsah, povaha a intenzita porušení zákonem chráněného práva v daném případě, závažnost a intenzita zásahu, šlo-li o soustavnou či déletrvající činnost apod³⁷⁸. Na druhou stranu např. v souvislosti s prodejem neoprávněně nahraných videokazet již bylo judikováno, že čin je spáchán *ve značném*

³⁷¹ viz důvodová zpráva k § 420 NOZ

³⁷² § 421 odst. 1 NOZ

³⁷³ § 420 odst. 2 NOZ

³⁷⁴ § 421 odst. 2 NOZ

³⁷⁵ § 137 TrZ

³⁷⁶ § 138 odst. 2 TrZ

³⁷⁷ Usnesení Krajského soudu v Ostravě, pobočka Olomouc, ze dne 19. 10. 1995, sp. zn. 2 To 622/95

³⁷⁸ ŠÁMAL, P. - KOLEKTIV. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN: 978-80-7400-428-5. str. 2754

rozsahu, jen když hodnota zboží určeného k prodeji dosahuje částky nejméně 500.000,-- Kč a ostatní okolnosti případu významné z hlediska tohoto znaku, např. doba páčání činu, způsobená škoda, zvyšují jeho závažnost natolik, že je obdobná závažnosti případu, kdy pachatel dosáhne takovým skutkem značný prospěch³⁷⁹. Čin spáchaný *ve velkém rozsahu* se pak nepochybně bude vyznačovat několikanásobně vyšší intenzitou a rozsahem, než čin spáchaný ve značném rozsahu.

Z hlediska *trestních sankcí* § 270 TrZ výslovně umožňuje uložit pachateli jednak trest odnětí svobody (odst. 1, 2, 3), dále pak trest zákazu činnosti (odst. 1), propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty (odst. 1, 2), jakož i trest peněžitý (odst. 2).

- *Nepodmíněný trest odnětí svobody* spočívá v tom, že se pachatel vytrhuje ze svého dosavadního prostředí a umísťuje se ve věznici, resp. ve zvláštním oddělení vazební věznice³⁸⁰. Jedná se nejpřísnější právní následek, který TrZ dovoluje pachateli trestného činu dle § 270 uložit, měl by proto být s ohledem na zásadu subsidiarity přísnějších trestů³⁸¹ využíván pouze v situacích, kdy k dosažení účelu trestu nestačí postih prostřednictvím jiných, na svobodě vykonávaných trestů. Toto pravidlo je dále zdůrazněno v § 55 odst. 2 TrZ, podle kterého za trestné činy, u nichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje pět let, lze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody jen za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život. Zákoné sazby odnětí svobody § 270 TrZ stanovuje tak, že v případě základní skutkové podstaty dle odst. 1 lze uložit trest odnětí svobody až na dvě léta, v případě kvalifikované skutkové podstaty dle odst. 2 na šest měsíců až pět let a za splnění podmínek vymezených v odst. 3 na tři roky až osm let. Mimořádně zvýšit trest odnětí svobody nad horní hranici by bylo možné v souvislosti se spácháním trestného činu ve prospěch organizované zločinecké skupiny³⁸² a v případě vícečinného souběhu³⁸³, naopak k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici zákoné trestní sazby by mohl soud přistoupit, jeví-li by se použití zákoné trestní sazby jako nepřiměřené přísné³⁸⁴, odsuzuje-li soud pachatele, jenž napomohl zabránit trestnému činu³⁸⁵, dále pak pachatele označeného jako spolupracující obviněný³⁸⁶, odsuzuje-li pachatele za přípravu,

³⁷⁹ Usnesení Krajského soudu v Ostravě, pobočka Olomouc, ze dne 19. 10. 1995, sp. zn. 2 To 622/95

³⁸⁰ § 55 odst. 3 TrZ, § 5 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

³⁸¹ § 38 odst. 2 TrZ

³⁸² § 108 TrZ

³⁸³ § 43 odst. 1 TrZ

³⁸⁴ § 58 odst. 1, 3 TrZ

³⁸⁵ § 58 odst. 2, 3 TrZ

³⁸⁶ § 58 odst. 4 TrZ

pokus či pomoc k trestnému činu³⁸⁷, pachatele jednajícího v právním omylu, jehož se mohl vyvarovat nebo jednajícího mimo rámec okolností vylučujících protiprávnost³⁸⁸, případně též pachatele jednajícího ve stavu zmenšené přičetnosti³⁸⁹. V případě *trestního opatření odnětí svobody nepodmíněně* ukládaného mladistvému pachateli za jím spáchané provinění navíc platí, že trestní sazby stanovené v TrZ se snižují na polovinu, přičemž horní hranice nesmí převyšovat pět let a dolní hranice jeden rok³⁹⁰. Nepodmíněný trest odnětí svobody právnické osobě uložit nelze³⁹¹;

- *Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody a podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem*. Výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího tři léta může soud podmíněně odložit a stanovit odsouzenému zkušební dobu na 1 až 5 let, jestliže vzhledem k okolnostem v zákoně vymezeným není třeba jeho výkonu³⁹². Soud zde dává odsouzenému možnost, aby svým vzorným chováním předešel výkonu trestu ve věznici. Je-li třeba zvýšeně sledovat a kontrolovat chování pachatele a poskytnout mu ve zkušební době potřebnou péči a pomoc, stanoví soud nad pachatelem zároveň *dohled*³⁹³. Vedl-li odsouzený ve zkušební době řádný život a vyhověl-li stanoveným podmínkám, vysloví soud, že se osvědčil; jinak rozhodne, a to popřípadě již během zkušební doby, že se trest vykoná; výjimečně může soud podmíněné odsouzení ponechat v platnosti, i když odsouzený zavinil příčinu k nařízení výkonu trestu, a stanovit nad odsouzeným dosud neuložený dohled, přiměřeně prodloužit zkušební dobu (maximálně o 2 roky), nebo stanovit dosud neuložená přiměřená omezení a přiměřené povinnosti; nerozhodne-li soud do 1 roku od uplynutí zkušební doby, že se odsouzený osvědčil, resp. že se trest vykoná, má se zato, že se podmíněně odsouzený osvědčil³⁹⁴. V případě *podmíněného odsouzení* mladistvého pachatele, resp. v případě jeho *podmíněného odsouzení s dohledem* stanoví soud pro mládež zkušební dobu na jeden 1 rok až 3 léta³⁹⁵. Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody (s dohledem) právnické osobě uložit nelze³⁹⁶;
- *Trest zákazu činnosti* spočívá v tom, že se odsouzenému po dobu výkonu trestu zakazuje výkon určitého zaměstnání, povolání, funkce nebo činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení, nebo jejíž výkon upravuje jiný právní předpis. Trest zákazu činnosti lze uložit na 1

---

³⁸⁷ § 58 odst. 5 TrZ

³⁸⁸ § 58 odst. 6 TrZ

³⁸⁹ § 40 TrZ

³⁹⁰ § 31 odst. 1 ZSVM

³⁹¹ § 15 odst. 1 ZTOPO

³⁹² § 81 odst. 1 TrZ, § 82 odst. 1 TrZ,

³⁹³ dle § 49 TrZ

³⁹⁴ § 83 odst. 1, 3 TrZ

³⁹⁵ § 33 odst. 1 ZSVM

³⁹⁶ § 15 odst. 1 ZTOPO

rok až 10 let, dopustil-li se pachatel trestného činu v souvislosti s touto činností³⁹⁷. Typicky bude přicházet v úvahu v situaci, kdy se obviněný prodejem pirátsky zhotovených kopií z originálů dopustil trestného činu dle § 270 TrZ (byť ve stadiu pokusu) v přímé souvislosti s výkonem své obchodní činnosti³⁹⁸. Mladistvému pachateli lze uložit *trestní opatření zákazu činnosti*, není-li to na překážku přípravě na jeho povolání, přičemž horní hranice sazby nesmí převyšovat 5 let³⁹⁹. Právnícké osobě lze uložit trest zákazu činnosti v rozmezí 1 roku až 20 let⁴⁰⁰;

- *Trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty* může soud uložit v případě, že se jedná o věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která náleží pachateli a která byla určena nebo přímo užita ke spáchání trestného činu, kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj, nebo kterou pachatel nabyl za věc nebo jinou majetkovou hodnotu získanou trestným činem nebo odměnu za něj⁴⁰¹. Drží-li pachatel v rozporu s jiným právním předpisem takovou věc nebo jinou majetkovou hodnotu, uloží se tento trest vždy⁴⁰². Pokud věc či jiná majetková hodnota, kterou soud mohl prohlásit za propadlou, byla pachatelem před uložením trestu zničena, poškozena, spotřebována nebo bylo uložení trestu jinak zmařeno, umožňuje TrZ uložit *trest propadnutí náhradní hodnoty*, a to až do výše odpovídající hodnotě zaniklé věci (či jiné majetkové hodnoty)⁴⁰³. Zmařil-li by pachatel již uložený, avšak dosud nepravomocný trest, bylo by možné uložit *ochranné opatření zabránění náhradní hodnoty*⁴⁰⁴, v případě, že by zmařil trest již pravomocně uložený, přicházel by v úvahu postih za *trestný čin Maření výkonu úředního rozhodnutí*⁴⁰⁵. *Ochranného opatření zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty* by bylo možné využít za podmínek vymezených v § 101 TrZ. Trest propadnutí věci nebo majetkové hodnoty lze uložit i právnícké osobě⁴⁰⁶, mladistvému pachateli by bylo možné uložit *trestní opatření propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty*⁴⁰⁷;
- *Peněžitý trest* v rozmezí 2.000,- Kč až 36.500.000,- Kč lze uložit v případě, že pachatel získal nebo se snažil získat pro sebe nebo jiného majetkový prospěch a není-li tato podmínka splněna, tak i v případech, kdy zákon ve zvláštní části uložení tohoto trestu

---

³⁹⁷ § 73 odst. 1, 3 TrZ

³⁹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 1999, sp. zn. 4 Tz 130/99 (SJ 17/2000/II)

³⁹⁹ § 26 odst. 3 ZSVM

⁴⁰⁰ § 20 odst. 1 ZTOPO

⁴⁰¹ § 70 odst. 1, 2 TrZ

⁴⁰² § 70 odst. 3 TrZ

⁴⁰³ § 71 TrZ

⁴⁰⁴ § 102 TrZ

⁴⁰⁵ § 337 odst. 3 písm. a) TrZ

⁴⁰⁶ § 19 ZTOPO

⁴⁰⁷ § 24 odst. 1 písm. d) ZSVM

dovoluje⁴⁰⁸ (§ 270 odst. 2 TrZ), nebo jedná-li se o přečin a soud zároveň neukládá nepodmíněný trest odnětí svobody⁴⁰⁹. Mladistvému pachateli lze uložit jednak *peněžité opatření* v rozmezí 1.000,-- až 1.825.000,-- Kč (je-li mladistvý výdělečně činný, nebo to dovolují jeho majetkové poměry⁴¹⁰), případně též *peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu*⁴¹¹. Právnícké osobě lze uložit peněžitý trest taktéž, a to v rozmezí 20.000,-- Kč až 1.460.000.000,-- Kč⁴¹²;

Kromě sankcí explicitně vymezených v § 270 TrZ by bylo možné *samostatně* uložit i některé tresty další, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba⁴¹³. Konkrétně se jedná o:

- *trest peněžitý* za podmínek výše vymezených i v případech § 270 odst. 1, 3 TrZ;
- *trest domácího vězení*, spočívající v tom, že odsouzený je povinen zdržovat se po dobu jeho výkonu v určeném obydlí v soudem stanoveném časovém období, ledaže by tomu bránily důležité důvody. Soud jej může uložit až na dvě léta, odsuzuje-li pachatele, který spáchal přečin a který se zároveň písemně zavázal, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a že při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost a má-li soud důvodně za to, že uložení tohoto trestu bude dostačující⁴¹⁴. Mladistvému pachateli lze uložit *trestní opatření domácího vězení* až na 1 rok⁴¹⁵, právnícké osobě trest domácího vězení s ohledem na jeho povahu uložen být nemůže⁴¹⁶;
- *trest obecně prospěšných prací*, záležející v povinnosti odsouzeného provést ve stanoveném rozsahu (50 až 300 hodin) práce k obecně prospěšným účelům, a to osobně, bezplatně, ve svém volném čase a nejpozději do dvou let ode dne nařízení výkonu trestu, může soud uložit, odsuzuje-li pachatele za přečin⁴¹⁷. V případě mladistvého pachatele lze uložit *trestní opatření obecně prospěšných prací* v rozmezí 50 až 150 hodin, nebude-li tím ohroženo zdraví, bezpečnost nebo mravní vývoj mladistvého⁴¹⁸. Trest obecně prospěšných prací není možné uložit právnícké osobě⁴¹⁹;

---

⁴⁰⁸ § 67 odst. 2 písm. a) TrZ

⁴⁰⁹ § 67 odst. 1, 2b TrZ, § 68 odst. 1, 2 TrZ

⁴¹⁰ § 27 odst. 1, 2, 3 ZSVM

⁴¹¹ § 28 ZSVM

⁴¹² § 18 odst. 1, 2 ZOTOPO

⁴¹³ § 53 odst. 2 TrZ, 60 odst. 2 TrZ, 62 odst. 1 TrZ, 67 odst. 3 TrZ, 76 odst. 2 TrZ, 80 odst. 1 TrZ, 75 odst. 2 TrZ

⁴¹⁴ § 60 odst. 1, 3 TrZ

⁴¹⁵ § 26 odst. 2 ZSVM

⁴¹⁶ § 15 odst. 1 ZOTOPO

⁴¹⁷ § 62 odst. 1, 3 TrZ, § 63 odst. 1 TrZ, 65 odst. 1 TrZ

⁴¹⁸ § 26 odst. 1 ZSVM

⁴¹⁹ § 15 odst. 1 ZOTOPO

- *trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce*, který lze uložit až na 10 let, byl-li čin spáchán v souvislosti s návštěvou takové akce; jako trest samostatný může být uložen pouze u přečinů⁴²⁰. Jeho uložení v souvislosti se spácháním trestného činu dle § 270 TrZ by tak přicházelo uložit jen ve výjimečných případech. Mladistvému pachateli lze uložit trestní opatření zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce až na 5 let, právnické osobě jej uložit nelze⁴²¹;
- *trest vyhoštění z území České republiky* může být uložen pachateli, který není občanem České republiky, a to na dobu 1 až 10 let nebo na dobu neurčitou (v případě mladistvých na 1 až 5 let), vyžaduje-li to bezpečnost lidí, majetku nebo jiný obecný zájem⁴²², přičemž TrZ zároveň vymezuje řadu případů, kdy naopak jeho uložení možné není⁴²³. Mladistvému pachateli lze uložit *trestní opatření vyhoštění* ve výměře od 1 do 5 let za poněkud zpřísněných podmínek⁴²⁴, právnické osobě jej uložit nelze⁴²⁵;
- *trest zákazu pobytu*, tzn. trest spočívající v tom, že odsouzený se nesmí po dobu jeho výkonu zdržovat na určitém místě nebo v určitém obvodu, přičemž k přechodnému pobytu na takovém místě nebo v takovém obvodu v nutné osobní záležitosti je povinen obstarat si povolení, lze uložit v rozmezí 1 roku až 10 let, vyžaduje-li to se zřetelem na dosavadní způsob života pachatele a místo spáchání činu ochrana veřejného pořádku, rodiny, zdraví, mravnosti či majetku, přičemž jako trest samostatný může být uložen pouze za trestný čin, na který TrZ stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice trestní sazby nepřevyšuje 3 roky. Mladistvému pachateli ani právnické osobě jej uložit nelze⁴²⁶. I zde si dovoluji konstatovat, že podmínky pro jeho uložení budou v souvislosti s trestným činem dle § 270 TrZ naplněny pouze ve zvlášť výjimečných případech.

Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob umožňuje uložit právnické osobě jakožto pachateli trestného činu dle § 270 TrZ kromě již zmíněného peněžitého trestu, trestu zákazu činnosti, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty taktéž:

- *trest zrušení právnické osoby* záležející v tom, že právní mocí rozhodnutí o jeho uložení ex lege vstupuje právnická osoba do likvidace; lze jej uložit právnické osobě se sídlem v ČR,

⁴²⁰ § 76 odst. 1, 2, 3 TrZ

⁴²¹ § 15 odst. 1 ZTOPO

⁴²² § 80 odst. 1, 2 TrZ

⁴²³ § 80 odst. 3 písm. a) - g) TrZ

⁴²⁴ § 26 odst. 4 ZSVM

⁴²⁵ § 15 odst. 1 ZTOPO

⁴²⁶ § 75 odst. 1, 2, 6 TrZ, 24 odst. 1 ZSVM, § 15 odst. 1 ZTOPO

pokud její činnost spočívala zcela nebo převážně v trestných činech, ledaže by uložení tohoto trestu vylučovala povaha právnické osoby⁴²⁷;

- *trest zákazu plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži*, který lze uložit v rozmezí 1 až 20 let, dopustila-li se právnická osoba trestného činu v souvislosti s uzavíráním smluv na plnění veřejných zakázek nebo s jejich plněním, s účastí v zadávacím řízení o veřejných zakázkách, koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži⁴²⁸;
- *trest zákazu přijímání dotací a subvencí*, spočívající v tom, že se právnické osobě po dobu výkonu tohoto trestu (1 až 20 let) zakazuje v soudem stanoveném rozsahu ucházet se či přijímat dotace, subvence, návratné finanční výpomoci nebo jakékoliv jiné veřejné podpory; zmíněný trest může být uložen, byl-li čin spáchán v souvislosti s žádostí, poskytnutím či využitím těchto podpor⁴²⁹;
- *trest uveřejnění rozsudku*, který může být uložen, je-li třeba veřejnost seznámit s odsuzujícím rozsudkem s ohledem na povahu a závažnost činu, nebo vyžaduje-li to bezpečnost lidí, majetku, resp. společnosti; odsouzená právnická osoba je v takovém případě povinna nechat na své náklady pravomocný rozsudek nebo jeho část uveřejnit v soudem stanoveném veřejném sdělovacím prostředku⁴³⁰.

4.4 Správně-právní ochrana

Obecně lze trestání, tzn. rozhodování o vině a trestu za porušení práva, členit na *soudní trestání*, kdy o trestech za spáchání *soudního deliktu* (trestného činu) rozhodují soudy, a *správní trestání*, kdy o trestech za spáchání *správního deliktu* rozhodují správní úřady⁴³¹. Rozdíly mezi soudními delikty (trestnými činy) a správními delikty lze shledávat v řadě aspektů⁴³²:

- 1) *v závažnosti deliktu*, kdy těžší delikty spadají do kategorie soudních deliktů, zatímco méně závažné prohřešky do kategorie deliktů správních;
- 2) *v míře společenské škodlivosti*, jakožto materiálního korektivu jinak formálního pojetí trestných činů;
- 3) *ve stupni společenského odsouzení*, které je ve větší míře spojeno se spácháním deliktů soudních, což reflektuje pozitivní právo např. prostřednictvím evidence Rejstříku trestů;

---

⁴²⁷ § 16 ZTOPO

⁴²⁸ § 21 ZTOPO

⁴²⁹ § 22 ZTOPO

⁴³⁰ § 23 ZTOPO

⁴³¹ viz např. SLÁDEČEK, V. Obecné správní právo. 2. vydání. Praha: ASPI - Wolters Kluwer. 2009. ISBN: 987-80-7357-382-9. str. 184

⁴³² viz např. HENDRYCH, D. - KOLEKTIV. Správní právo. Obecná část. 8. vydání. Praha: C.H. Beck. 2012. ISBN: 978-80-7179-254-3, str. 416 a násl

- 4) *v právních následcích (sankcích)*, kdy rozsah a intenzita sankcí ukládaných za spáchání soudních deliktů je podstatně širší, než je tomu v případě deliktů správních;
- 5) *v zakotvení a vymezení skutkových podstat*. Při formulaci skutkových podstat správních deliktů bývá mnohdy využíváno generálních klausulí, demonstrativních výčtů možných forem protiprávního jednání, neurčitých právních pojmů, jakož i blanketních či odkazovacích dispozic. Skutkové podstaty správních deliktů navíc nejsou, na rozdíl od trestných činů, kodifikovány v jednom právním předpise;
- 6) *v charakteru právní úpravy*. Kromě odpovědnosti za přestupky je pro správní delikty charakteristická roztržičnost norem do řady právních předpisů, komplikovanost, jakož i teoretická nejasnost jejich postihu. Právní úprava deliktů soudních, jakož i procesního postupu jejich trestání, je upravena relativně komplexně (TrZ, TrŘ, ZSVM, ZTOPO) a je do značné míry podrobnější;
- 7) *v objektu deliktu*.

Správním deliktem je protiprávní jednání, jehož znaky jsou stanoveny zákonem a za které ukládá správní orgán trest stanovený normou správního práva; v systému správních deliktů pak lze rozlišovat⁴³³:

- *přestupky,*
- *jiné správní delikty, zejména*
  - *jiné správní delikty fyzických osob,*
  - *správní delikty právnických osob,*
  - *správní delikty právnických osob a fyzických podnikajících osob,*
- *správní disciplinární delikty,*
- *správní pořádkové delikty.*

Správně-právní postih méně závažných forem softwarového pirátství, resp. jemu příbuzných forem protiprávních činností, je možný zejm. na podkladě ustanovení § 105a - § 105c AutZ. Tato ustanovení zakotvují jednak právní odpovědnost za přestupky (fyzických osob) a jednak právní odpovědnost za správní delikty právnických osob a fyzických osob - podnikatelů.

4.4.1 Odpovědnost za přestupek.

Právní úprava obsažená v AutZ vystupuje jako *lex specialis* ve vztahu k obecné úpravě obsažené v PřeZ. Samotný PřeZ vymezuje *přestupek* jako *zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v PřeZ nebo jiném zákoně,*

---

⁴³³ HENDRYCH, D. - KOLEKTIV. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Praha: C.H. Beck. 2012. ISBN: 978-80-7179-254-3, str. 429

*nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů nebo trestný čin*⁴³⁴. Pojem přestupku je tedy koncipován na kombinaci materiálního znaku⁴³⁵ a formálních znaků⁴³⁶ a na kombinaci pozitivního vymezení⁴³⁷ a negativního vymezení⁴³⁸. Z naznačeného tedy vyplývá, že přestupky jsou ve vztahu k trestným činům, resp. jiným správním deliktům, ve vztahu subsidiarity. V případech, kdy se skutkové podstaty přestupků se skutkovými podstatami trestných činů překrývají, což je do určité míry i případ porušování autorskoprávních norem vztahujících se k počítačovým programům, bude významným interpretačním hlediskem pro rozlišení, zda jde o jednání trestné či nikoliv, společenská škodlivost činu, resp. zásada subsidiarity trestní represe, jak byla popsána výše.

Fyzická osoba se v souvislosti se softwarovým pirátstvím může dopustit přestupku tím, že:

- a) *neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi, za což AutZ umožňuje uložit pokutu až do výše 150.000,-- Kč*⁴³⁹, nebo
- b) *neoprávněně zasahuje do práva autorského způsobem uvedeným v § 43 odst. 2 AutZ nebo v § 44 odst. 1 AutZ, za což AutZ umožňuje uložit pokutu do 100.000,-- Kč*⁴⁴⁰

Pachatelem takto vymezených přestupků může být pouze deliktně způsobilá osoba, tzn. *fyzická osoba*, která v době spáchání přestupku dovršila 15. rok svého věku a byla *příčetná*⁴⁴¹. Zvláštní vlastnost, způsobilost či postavení se nevyžaduje. Jednání FO však nesmí být učiněno v rámci její podnikatelské aktivity, nebo v přímé souvislosti s ní, protože v takovém případě by se z hlediska právní kvalifikace nejednalo o přestupek, ale o tzv. jiný správní delikt fyzické podnikající osoby postižitelný dle ust. § 105b AutZ.

Z hlediska *zavinění* pachatele zakotvil PřeZ významnou odlišnost oproti trestnímu právu, a totiž pravidlo, že k dovození odpovědnosti za přestupek dostačuje *zavinění z nedbalosti* (nevědomé), nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění⁴⁴². Není tedy relevantní, nevěděl-li pachatel, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, jestliže to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

Jednání pachatele (softwarového piráta) naplňující skutkovou podstatu přestupku dle § 105a AutZ může spočívat v

---

⁴³⁴ § 2 odst. 1 PřeZ

⁴³⁵ „jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti“

⁴³⁶ jednak obecné znaky přestupku, společné pro všechny přestupky, a jednak typové znaky, tvořící skutkovou podstatu přestupku

⁴³⁷ „je za přestupek výslovně označeno v PřeZ nebo jiném zákoně“

⁴³⁸ „nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů nebo trestný čin“

⁴³⁹ § 105a odst. 1 písm. a), odst. 2 AutZ

⁴⁴⁰ § 105a odst. 1 písm. b), odst. 2 AutZ ve spojení s § 66 odst. 7 AutZ

⁴⁴¹ § 5 odst. 1, 2 PřeZ

⁴⁴² § 3 PřeZ

- v neoprávněném užití počítačového programu;
- v jednání souvisejícím s obcházením účinných technických prostředků ochrany práv (nekalé pomůckářství ve smyslu ust. § 43 odst. 2 AutZ);
- v neoprávněném pozměňování elektronických informací o správě práv k dílu, resp. v neoprávněném nakládání s dílem, ze kterého byla informace o správě práv odstraněna nebo změněna, jak je vymezeno v ust. § 44 odst. 1 AutZ.

Odpovědnost za přestupek mj. zaniká, uplynul-li od jeho spáchání 1 rok, přičemž do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou se pro týž skutek vedlo trestní řízení⁴⁴³. Uvedená roční lhůta má jednak hmotněprávní charakter (jejím uplynutím zaniká odpovědnost za přestupek), jakož i charakter procesněprávní (jejím uplynutím zaniká právo, resp. povinnost příslušného správního orgánu přestupek projednat)⁴⁴⁴. Ve lhůtě 1 roku od spáchání přestupku musí být rozhodnutí o přestupku nejen vydáno, ale musí zároveň nabýt právní moci⁴⁴⁵.

Přestupky dle AutZ v přenesené působnosti projednává v prvním stupni obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož územním obvodu byl přestupek spáchán; pokuty vybírá a vymáhá orgán, který je uložil⁴⁴⁶. Právní úprava přestupkového řízení je upravena v PřeZ, přičemž zároveň platí, že není-li v PřeZ stanoveno jinak, vztahují se na řízení o přestupcích obecná ustanovení obsažená ve SprŘ⁴⁴⁷.

4.4.2 Odpovědnost za správní delikt právnické a fyzické podnikající osoby

Formulace skutkových podstat *správních deliktů právnických osob a fyzických podnikajících osob* je v § 105b AutZ v podstatě totožná s vymezením přestupků dle AutZ, ve stejné výši jsou stanoveny i sankce (pokuty). V souvislosti se softwarovým pirátstvím tak právnická osoba, resp. podnikající fyzická osoba, může spáchat správní delikt, pokud:

- neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi, za což AutZ umožňuje uložit pokutu až do výše 150.000,-- Kč⁴⁴⁸, nebo*
- neoprávněně zasahuje do práva autorského způsobem uvedeným v § 43 odst. 2 AutZ nebo v § 44 odst. 1 AutZ, za což zákon umožňuje uložit pokutu do 100.000,-- Kč⁴⁴⁹.*

⁴⁴³ § 20 PřeZ

⁴⁴⁴ JEMELKA, L. - VETEŠNÍK, P. Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2011. ISBN: 978-80-7400-355-4. str. 107

⁴⁴⁵ viz např. rozsudek nejvyššího správního soudu ze dne 15.12.2005, sp. zn. 3 As 57/2004

⁴⁴⁶ § 105c odst. 4, 6 AutZ

⁴⁴⁷ § 51 PřeZ

⁴⁴⁸ § 105b odst. 1 písm. a), odst. 2 AutZ

⁴⁴⁹ § 105b odst. 1 písm. b), odst. 2 AutZ ve spojení s § 66 odst. 7 AutZ

Zatímco v případě přestupků je možné užít subsidiárně zakotvenou hmotněprávní i procesněprávní úpravu obsaženou v PřeZ, v případě správních deliktů právnických osob a fyzických osob - podnikatelů to možné není. PřeZ se na tyto delikty nevztahuje a žádný jiný, obecně koncipovaný právní předpis vztahující se na tuto kategorii deliktů není v právním řádu ČR zakotven, samozřejmě s výjimkou SprŘ jakožto obecného procesního předpisu pro oblast veřejné správy.

Pachatelem může být jednak právnická osoba (bez dalšího), jakož i fyzická osoba, avšak pouze za předpokladu, spáchala-li delikt v rámci své podnikatelské činnosti nebo v přímé souvislosti s ním. V případě fyzických osob je tedy znakem deliktu charakter činnosti, nikoliv povaha osoby, vyžaduje se zvláštní postavení pachatele.

Odpovědnost za správní delikty právnických a fyzických podnikajících osob je koncipována jako objektivní, zavinění se nevyžaduje. Zprostit odpovědnosti by se daná osoba mohla pouze v případě, že prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno po ní požadovat, aby porušení své právní povinnosti zabránila⁴⁵⁰.

Odpovědnost za správní delikt zaniká, jestliže správní orgán ne zahájí řízení o něm do 1 roku ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy byl čin spáchán⁴⁵¹.

V řízení se postupuje dle SprŘ, což je řešení nevhodné nejen pro samotného stíhaného, ale i poškozeného (vzhledem k absenci alespoň minimálních záruk řádného „trestního řízení“, úpravy adhezního řízení apod.). Pravidla pro určení příslušnosti k projednávání správních deliktů právnických a fyzických podnikajících osob, jakož i pro vybírání a vymáhání pokut, jsou v AutZ stanovena obdobně, jako v případě přestupků⁴⁵².

---

⁴⁵⁰ § 105c odst. 1 AutZ

⁴⁵¹ § 105c odst. 3 AutZ

⁴⁵² § 105c odst. 4, 6 AutZ

5 Odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti

Pro neoprávněné zásahy do práva autorského, zejm. pak v digitálním prostředí, jsou obvykle využívány služby informační společnosti. K zamezení či prevenci takto páchané autorskoprávní delikvence by bylo mnohdy nejefektivnějším řešením využít možností, které mají k dispozici přímo poskytovatelé těchto služeb⁴⁸¹. Takový přístup by však mohl vést k neúměrným zásahům do práv třetích osob, negativně by mohla být ovlivněna i samotná existence a rozvoj služeb informační společnosti a ve svých důsledcích tak i rozvoj na technologické a socioekonomické úrovni vůbec. Z tohoto důvodu bylo přistoupeno k právní regulaci, v níž se promítá jistý „opatrný“ přístup zohledňující partikulární zájmy dílčích subjektů a jejich základní práva. Na jedné straně pomyslné „barikády“ stojí nositelé autorských práv. Jejich základní práva, zejm. pak právo na ochranu výsledků tvůrčí činnosti spolu s právem na účinnou soudní ochranu, může se lehce dostat do kolize se základními právy a svobodami ostatních subjektů informační společnosti. V případě poskytovatelů služeb půjde zejm. o svobody podnikání a provozování obdobných hospodářských činností, v případě samotných uživatelů pak o práva na ochranu soukromí, osobních údajů či práva na svobodu informací a jejich nerušeného přijímání a rozšiřování. Právní úprava sekundární odpovědnosti poskytovatelů služeb, v jejím rámci pak i rozhodování příslušných orgánů, se snaží zajistit spravedlivou rovnováhu mezi účinnou ochranou autorského práva na straně jedné a dílčími omezeními základních práv a svobod, které jsou právě v souvislosti s ochranou autorského práva ukládány, na straně druhé⁴⁸².

Ve výše naznačeném duchu je koncipována specifická veřejnoprávní úprava odpovědnosti poskytovatelů služeb informační společnosti za zprostředkovatelské služby, obsažená v zák. 480/2004. Tento zákon, transponující příslušná ustanovení evropského práva⁴⁸³, mj. upravuje:

- 1) odpovědnost poskytovatelů služeb za obsah přenášených informací;
- 2) odpovědnost poskytovatelů služeb za obsah automaticky dočasně meziukládaných informací;
- 3) odpovědnost poskytovatelů služeb za ukládání obsahu informací poskytovaných uživatelem.

„Službou informační společnosti“ dle zák. 480/2004 je jakákoliv služba poskytovaná elektronickými prostředky na individuální žádost uživatele podanou elektronickými prostředky,

---

⁴⁸¹ viz bod 59 odůvodnění směrnice 2001/29/ES

⁴⁸² rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 29. ledna 2008, Productores de Música de España (Promusicae) proti Telefónica de España SAU - věc C-275/06 - zejm. bod 68 jeho odůvodnění

⁴⁸³ směrnice 2000/31/ES

poskytovaná zpravidla za úplatu“; služba je poskytnuta elektronickými prostředky, pokud je odeslána prostřednictvím sítě elektronických komunikací a vyzvednuta uživatelem z elektronického zařízení pro ukládání dat⁴⁸⁴. Jedná se o formulační odchylku od původního vymezení ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 2000/31/ES⁴⁸⁵, dle kterého se *službou informační společnosti* rozumí každá služba poskytovaná zpravidla za úplatu, na dálku, elektronicky a na individuální žádost příjemce služeb; „*službou poskytovanou na dálku*“ směrnice přitom rozumí službu poskytovanou bez současné přítomnosti stran, „*službou poskytovanou elektronicky*“ pak službu odeslanou z výchozího místa a přijatou v místě jejího určení prostřednictvím elektronického zařízení pro zpracování a uchovávání dat (včetně digitální komprese) a jako celek odeslanou, přenesenou nebo přijatou drátově, rádiově, opticky nebo jinými elektromagnetickými prostředky a konečně „*službou na individuální žádost příjemce služeb*“ službu poskytovanou přenosem dat na individuální žádost; službou informační společnosti se však nerozumí např. služby rozhlasového a televizního vysílání⁴⁸⁶, neboť nejsou poskytovány na individuální žádost⁴⁸⁷, přičemž pod pojem televizní vysílání (audiovizuální mediální službu ve smyslu směrnice o audiovizuálních mediálních službách⁴⁸⁸) je zahrnuto analogové i digitální televizní vysílání, vč. vysílání přes internet, jakož i časové video (near video on demand). Naopak službami informační společnosti jsou služby, které jsou poskytovány z místa na místo, jako je video na přání nebo poskytování obchodního sdělení elektronickou poštou⁴⁸⁹.

„*Za poskytovatele služby*“ pak zákon rozumí „*každou fyzickou nebo právnickou osobu, která poskytuje některou ze služeb informační společnosti*“⁴⁹⁰. Z teoretického hlediska by bylo možné mezi poskytovatele informačních služeb zařadit např. osoby zajišťující přístup uživatelů k počítačové síti (access provider), osoby poskytující komunikační zařízení či síť (communication provider), osoby poskytující jednotlivé služby na síti internet (service provider) nebo osoby poskytující úložný prostor přístupný ze sítě internet koncovým uživatelům (hosting provider)⁴⁹¹.

---

⁴⁸⁴ § 2 písm. a) zák. 480/2004 Sb.

⁴⁸⁵ ve spojení s čl. 1 odst. 2 směrnice 98/34/ES ve znění směrnice 98/48/ES

⁴⁸⁶ čl. 1 odst. 2 a příloha V směrnice 98/34/ES ve znění směrnice 98/48/ES

⁴⁸⁷ viz bod 18 odůvodnění směrnice 2000/31/ES

⁴⁸⁸ směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU ze dne 10. března 2010 o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (směrnice o audiovizuálních mediálních službách)

⁴⁸⁹ bod 18 odůvodnění směrnice 2000/31/ES

⁴⁹⁰ § 2 písm. d) zák. 480/2004 Sb.

⁴⁹¹ TELEČ, I. – TŮMA, P. Autorský zákon, komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4. str. 230

5.1 Odpovědnost poskytovatele služby za obsah přenášovaných informací dle § 3 zákona 480/2004 Sb. (a čl. 12 směrnice 2000/31/ES)

V případě služeb spočívajících v *přenosu informací poskytnutých uživatelem prostřednictvím sítí elektronických komunikací*, nebo služeb spočívajících ve *zprostředkování přístupu k sítím elektronických komunikací za účelem přenosu informací* (vč. automatického krátkodobě dočasného ukládání přenášovaných informací)⁴⁹², zásadně poskytovatel takových služeb neodpovídá za obsah přenášovaných informací, ledaže jde o výjimky v zákoně výslovně uvedené. – *takto je ve směrnici (vědomá nedablost), zákon 480 je založen na koncepci nevědomé nedbalosti* Dovožovat odpovědnost poskytovatelů těchto služeb za obsah jimi přenášovaných informací (odpovědnost typu mere conduit) by tak bylo možné pouze v případech, kdy poskytovatel služby:

- a) přenos sám iniciuje, nebo
- b) zvolí uživatele přenášené informace, nebo
- c) zvolí nebo změní obsah přenášené informace.

Mezi poskytovatele služeb zprostředkovávající tzv. „prostý přenos“ ve smyslu čl. 12 směrnice 2000/31/ES lze dle judikatury SDEU⁴⁹³ řadit např. poskytovatele internetového připojení (Internet service provider - ISP). Okrajově lze v této souvislosti zmínit též probíhající řízení o předběžné otázce ve věci C-291/13 (Papasavvas a další), týkající se pomluvy, které se žalovaní dopustili prostřednictvím tisku tím, že šířili spornou informaci na internetové stránce vydavatele novin.

5.2 Odpovědnost poskytovatele služby za obsah automaticky dočasně meziukládaných informací dle § 4 zák. 480/2004 Sb. (a čl. 13 směrnice 2000/31/ES)

V případě služeb spočívajících v *přenosu informací poskytnutých uživatelem* obdobně platí, že poskytovatel takových služeb zásadně neodpovídá za obsah informací automaticky dočasně meziukládaných (za ukládání do vyrovnávací paměti - tzv. caching), krom výjimek v zákoně uvedených. Dovožovat odpovědnost poskytovatele těchto služeb za obsah takto automaticky dočasně meziukládaných informací by bylo možné pouze pokud:

---

⁴⁹² § 3 odst. 1, 2 zák. 480/2004

⁴⁹³ rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 24. listopadu 2011, Scarlet Extended SA proti Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) - věc C-70/10 - např. bod 40 jeho odůvodnění

- a) *změní obsah informace,*
- b) *nevyhoví podmínkám přístupu k informaci,*
- c) *nedodržuje pravidla o aktualizaci informace, která jsou obecně uznávána a používána v příslušném odvětví,*
- d) *překročí povolené používání technologie obecně uznávané a používané v příslušném odvětví s cílem získat údaje o užívání informace, nebo*
- e) *ihned nepřijme opatření vedoucí k odstranění jím uložené informace nebo ke znemožnění přístupu k ní, jakmile zjistil, že informace byla na výchozím místě přenosu ze sítě odstraněna nebo k ní byl znemožněn přístup nebo soud nařídil stažení či znemožnění přístupu k této informaci.*

5.3 Odpovědnost poskytovatele služby za ukládání obsahu informací poskytovaných uživatelem dle § 5 zák. 480/2004 Sb. (a čl. 14 směrnice 2000/31/ES)

V případě služeb spočívajících v *ukládání informací poskytnutých uživatelem* (hostingové služby) obdobně platí pravidlo, že poskytovatel těchto služeb odpovídá za obsah informací uložených na žádost uživatele pouze v případech výslovně v zákoně vymezených, konkrétně pak:

- a) *Mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní. Zanedbal-li tedy poskytovatel uvedených služeb povinnou míru opatrnosti při své činnosti takovým způsobem, že sice nevěděl o protiprávnosti obsahu ukládaných informací nebo o protiprávnosti jednání uživatelů, ačkoliv to vědět měl a mohl (s ohledem na okolnosti případu a předmět jeho činnosti), nebude toto jeho nevědomí překážkou k dovození odpovědnosti za zmíněná protiprávní jednání;*
- b) *Dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo znepřístupnění takovýchto informací. Daný případ je (spolu s ust. § 4 písm. e) zák. 480/2004) svým způsobem legislativním vyjádřením procedury označované jako „Notice nad Takedown“. Poskytovatelé uvedených služeb nejsou odpovědní za obsah informací uložených na žádost uživatele pouze po dobu, po kterou prokazatelně o ilegálním charakteru obsahu ukládaných informací nebo protiprávnosti jednání uživatelů nevěděli. Jakmile se však takové protiprávnosti dozví (typicky*

z podnětu třetí osoby - notice), jsou povinni neprodleně jednat s cílem takové informace odstranit, či alespoň znepřístupnit (takedown). Opominul-li by poskytovatel tak učinit, bylo by možné dovozovat jeho právní odpovědnost na základě takovéto jeho nečinnosti.

c) *Vykonává-li přímo nebo nepřímý rozhodující vliv na činnost uživatele*⁴⁹⁴.

Čl. 14 směrnice 2000/31/ES dává možnost členským státům zvolit jednu ze dvou variant přístupu k odpovědnosti ISP za hostingové služby - odpovědnost může být založena buď na nedbalosti vědomé, nebo na nedbalosti nevědomé. Právní úprava obsažená v § 5 zák. 480/2004 se přiklonila ke koncepci založené nevědomosti nedbalé, a to s ohledem k formulaci „*mohl-li ... vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní*“⁴⁹⁵.

Právní úprava odpovědnosti poskytovatelů služeb za obsah informací uložených na žádost uživatele ve výše naznačeném smyslu se tak dle judikatury SDEU vztahuje např.:

- *na provozovatele platformy sociální sítě dostupné na internetu*, který ukládá na svých serverech informace dodávané uživateli této platformy⁴⁹⁶.
- *na poskytovatele optimalizace pro vyhledávání na internetu* za předpokladu, že tento poskytovatel nehrál aktivní roli takové povahy, že by bylo možné konstatovat, že uložená data zná nebo kontroluje. Jestliže takovou roli nehrál, uvedený poskytovatel dle soudního dvora nemůže být odpovědný za data, která uložil na žádost inzerenta, s výjimkou případu, kdy poté, co se dozvěděl o protiprávním charakteru těchto dat nebo činnosti tohoto inzerenta, uvedená data neprodleně neodstranil nebo k nim neznemožnil přístup⁴⁹⁷,
- *na provozovatele on-line tržiště* za obdobného předpokladu, že uvedený provozovatel nehrál aktivní roli takové povahy, že by bylo možné konstatovat, že uložená data zná nebo kontroluje. Aktivní roli může provozovatel on-line tržiště hrát v případě, kdy poskytuje pomoc, která spočívá zejména v optimalizaci prezentace dotčených nabídek k prodeji nebo jejich propagaci. I v případech, kdy provozovatel on-line tržiště nehrál aktivní roli ve výše naznačeném smyslu, nemůže se dovolávat výjimky z odpovědnosti, jestliže byl seznámen se skutečnostmi nebo okolnostmi, na základě kterých by hospodářský subjekt postupující s řádnou péčí musel konstatovat protiprávnost dotčených

---

⁴⁹⁴ § 5 odst. 2 zák. 480/2004 Sb.

⁴⁹⁵ § 5 odst. 1 písm. a) zák. 480/2004

⁴⁹⁶ rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) z 16. února 2012, Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) proti Netlog NV - věc C-360/10

⁴⁹⁷ rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) z 23. března 2010, Google France SARL a Google Inc. proti Louis Vuitton Malletier SA (C-236/08), Google France SARL proti Viaticum SA a Luteciel SARL (C-237/08) a Google France SARL proti Centre national de recherche en relations humaines (CNRRH) SARL a další (C-238/08) - spojené věci C-236/08 až C-238/08

nabídek k prodeji, a v případě takového seznámení se, neučinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo znepřístupnění takovýchto nabídek⁴⁹⁸.

5.4 Vyloučení obecné povinnosti dohledu dle § 6 zák. 480/2004 Sb (a čl. 15 směrnice 2000/31/ES)

Omezení odpovědnosti poskytovatelů služeb ve třech výše naznačených případech nic nemění na možnosti oprávněné osoby domáhat se u soudu zdržení se jednání prostřednictvím zvláštních záporných nároků. Dle AutZ půjde konkrétně o nároky dle § 40 písm. b) a f), tzn. nároky, jimiž se oprávněná osoba domáhá vyslovení zákazu neoprávněných zásahů či ohrožení práv autora, resp. zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora⁴⁹⁹. Pravomoc vnitrostátních soudů zahrnuje nejen možnost nařídít poskytovatelům „závadných“ služeb, aby přijali opatření, která účinně přispívají k *ukončení* porušování autorských práv prostřednictvím takové služby, ale také k *předcházení* dalším porušováním⁵⁰⁰. Veškerá taková opatření musí být účinná, přiměřená a odrazující, ale zároveň též spravedlivá, nestranná a nesmějí být nadměrně složitá nebo nákladná⁵⁰¹.

Poskytovatelé služeb ve třech výše naznačených případech však *nemají obecnou povinnost dohlížet na obsah jimi přenášených nebo ukládaných informací*, ani *aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní obsah informace*⁵⁰². Takto formulované vyloučení povinnosti dohledu se vztahuje pouze na povinnosti obecné povahy, zmíněný zákaz se již nedotýká povinnosti dohledu ve zvláštních případech, ani nebrání rozhodnutím vnitrostátních orgánů přijímaným v souladu s vnitrostátními předpisy⁵⁰³. Směrnicí tak není dotčena ani možnost členských států požadovat od poskytovatelů služeb, aby jednali se zabezpečením, které

⁴⁹⁸ rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) z 12. července 2011, L'Oréal SA, Lancôme parfums et beauté & Cie SNC, Laboratoire Garnier & Cie, L'Oréal (UK) Ltd proti eBay International AG, eBay Europe SARL, eBay (UK) Ltd, Stephenu Pottsovi, Tracy Ratchford, Marii Ormsby, Jamesovi Clarkovi, Joanně Clarke, Glenovi Foxovi, Rukhsaně Bi - věc C-324/09

⁴⁹⁹ čl. 12 odst. 3, 13 odst. 3, 14 odst. 3 směrnice 2000/31/ES, bod 45 odůvodnění téže směrnice

⁵⁰⁰ viz bod 131 odůvodnění rozsudku Soudního dvora (velkého senátu) z 12. července 2011, L'Oréal SA, Lancôme parfums et beauté & Cie SNC, Laboratoire Garnier & Cie, L'Oréal (UK) Ltd proti eBay International AG, eBay Europe SARL, eBay (UK) Ltd, Stephenu Pottsovi, Tracy Ratchford, Marii Ormsby, Jamesovi Clarkovi, Joanně Clarke, Glenovi Foxovi, Rukhsaně Bi - věc C-324/09

⁵⁰¹ čl. 3 odst. 1, 2 směrnice 2004/48/ES

⁵⁰² § 6 zák. 480/2004 Sb. ve spojení s čl. 15 směrnice 2000/31/ES, přičemž v § 6 zák. 480/2004 Sb. není, na rozdíl od čl. 15 a bodu 47 odůvodnění směrnice 2000/31/ES, výslovné uvedení, že neexistence povinnosti dohledu se vztahuje pouze na *obecnou* povinnost, a že tím není dotčena možnost uložení sankcí a ochranných opatření v konkrétním případě porušení

⁵⁰³ bod 47 odůvodnění směrnice 2000/31/ES

lze od nich rozumně vyžadovat a které je vymezeno ve vnitrostátních právních předpisech, s cílem odhalit některé druhy protiprávní činnosti a zamezit jim⁵⁰⁴.

V rozporu s evropským právem by v této souvislosti bylo např. opatření vnitrostátního soudu, kterým by byla uložena poskytovateli internetového připojení povinnost obecného dohledu spočívající v aktivním sledování veškerých přenášených informací (elektronických sdělení) ve vztahu ke všem zákazníkům dotyčného poskytovatele internetového připojení a jejich následné filtrování dle stanovených kritérií za účelem předcházení porušení práv duševního vlastnictví. Tato skutečnost byla potvrzena SDEU rozhodnutím ve věci C-70/10⁵⁰⁵, dle kterého příslušné evropské směrnice⁵⁰⁶ brání tomu, aby byla poskytovateli internetového připojení uložena povinnost zavést systém filtrování (a) všech elektronických sdělení přenášených prostřednictvím jeho služeb, zejména s využitím programů „peer-to-peer“, (b) použitelný vůči všem jeho zákazníkům bez rozdílu, (c) preventivně, (d) výlučně na jeho náklady a (e) bez časového omezení, způsobilý identifikovat pohyb elektronických souborů obsahujících autorská díla v síti tohoto poskytovatele za účelem zablokování přenosu souborů, jejichž výměna porušuje autorská práva.

Ve věci C-360/10⁵⁰⁷ byl obdobný právní názor týkající se „sporného systému filtrování“ vysloven ve vztahu k poskytovateli hostingových služeb (v konkrétním případě provozovateli platformy sociální sítě Netlog). Dle zmíněného rozhodnutí příslušné směrnice⁵⁰⁸ brání tomu, aby byl vnitrostátním soudem ve vztahu k poskytovateli hostingových služeb vydán příkaz zavést systém filtrování (a) informací ukládaných na jeho serverech uživateli jeho služeb, (b) který se vztahuje na všechny tyto uživatele bez rozdílu, (c) preventivně, (d) výlučně na vlastní náklady a (e) bez časového omezení, způsobilý identifikovat počítačové soubory obsahující autorská díla za účelem blokování zpřístupňování uvedených děl veřejnosti, pokud je jím porušováno autorské právo.

Čl. 15 odst. 2 směrnice 2001/31/ES deklaratorně stanoví, že členské státy mohou zároveň poskytovatelům služeb uložit povinnost informovat příslušné orgány veřejné moci o pravděpodobných protiprávních činnostech vykonávaných poskytovateli služeb, o protiprávních informacích, které tyto poskytovatelé poskytují, nebo aby na žádost sdělili příslušným orgánům

---

⁵⁰⁴ bod 48 odůvodnění směrnice 2000/31/ES

⁵⁰⁵ rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 24. listopadu 2011, Scarlet Extended SA proti Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) - věc C-70/10

⁵⁰⁶ směrnice 2000/31/ES, 2001/29/ES, 2004/48/ES, 95/46/ES, 2002/58/ES

⁵⁰⁷ rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) z 16. února 2012, Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) proti Netlog NV - věc C-360/10

⁵⁰⁸ směrnice 2000/31/ES, 2001/29/ES, 2004/48/ES

informace, na jejichž základě lze zjistit totožnost příjemců služeb⁵⁰⁹. Je tedy na uvážení členských států, zda zakotví informační povinnosti ve výše naznačeném smyslu. Tato skutečnost byla potvrzena SDEU např. ve věci C-275/06⁵¹⁰, ve kterém se původně sdružení Promusicae (sdružující výrobce a vydavatele hudebních a audiovizuálních nahrávek) domáhalo, aby bylo obchodní společnosti Telefonica (poskytovatel internetového připojení) uložena povinnost odhalit totožnost a adresu bydliště osob využívajících peer-to-peer sítí ke sdílení autorsky chráněných děl (hudebních souborů prostřednictvím programu KaZaA). Procesní obrana společnosti Telefonica byla založena zejm. na tvrzení, že dle LSSI (příslušný vnitrostátní zákon o službách informační společnosti) je sdělení požadovaných údajů povoleno pouze v rámci šetření trestné činnosti nebo za účelem veřejné bezpečnosti, nikoliv však v rámci občanskoprávního řízení. V průběhu následujícího řízení byla v této souvislosti položena Soudnímu dvoru předběžná otázka⁵¹¹, na kterou byla následně zodpovězeno tak, že příslušné směrnice⁵¹² neukládají členským státům, aby v takové situaci, jako je situace ve věci v původním řízení, stanovily povinnost sdělit osobní údaje za účelem zajištění účinné ochrany autorského práva v rámci občanskoprávního řízení.

---

⁵⁰⁹ viz čl. 16 odst. 2 směrnice 2000/31/ES

⁵¹⁰ rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 29. ledna 2008, Productores de Música de España (Promusicae) proti Telefónica de España SAU - věc C-275/06

⁵¹¹ Umožňuje právo Společenství, a zejména čl. 15/2 a článek 18 směrnice [2000/31], čl. 8/1, 2 směrnice [2001/29], článek 8 směrnice [2004/48], jakož i čl. 17/2 a článek 47 Listiny [...], členským státům omezit povinnost uchovávat a poskytovat údaje o připojení a provozní údaje vytvářené v rámci komunikace navázané během poskytování služby informační společnosti, která přísluší provozovatelům sítí a poskytovatelům služeb elektronických komunikací, poskytovatelům přístupu k telekomunikačním sítím a poskytovatelům služeb uchovávání dat, na případy šetření trestné činnosti nebo na požadavky zajištění veřejné bezpečnosti a obrany státu, a tedy s vyloučením občanskoprávního řízení?

⁵¹² směrnice 2000/31/ES, 2001/29/ES, 2004/48/ES, 2002/58/ES

6 Závěr a shrnutí

Softwarové pirátství je jedním ze závažných problémů, který s sebou přináší rozvoj informační společnosti. Cílem mé práce bylo popsat tento společenský fenomén v základních rysech, charakterizovat některé právní i mimoprávní aspekty s ním spojené a poskytnout bližší pohled do „zákulisí“ softwarového pirátství.

Samotná práce je rozdělena do čtyř tematických okruhů. Prvá část (kapitola 2) poskytuje úvod do tématu a je věnována právní úpravě počítačových programů dle relevantních ustanovení českého autorského zákona (zák. 121/2000 Sb.). Druhá část (kapitola 3) se týká samotné charakteristiky fenoménu softwarového pirátství. Mou snahou zde bylo nalézt vhodnou definici tohoto pojmu, nastínit možné příčiny a důsledky softwarového pirátství a vymezit prostředky, jež jsou k digitální distribuci pirátského materiálu využívány. Vedle popisu warez scény jakožto pirátského společenství *sui generis* tato kapitola obsahuje i subkategorii, zabývající se příbuznými formami protiprávního jednání, jako je např. hacking, phishing, spamming či cybersquatting. Třetí část mé práce (kapitola 4) je věnována právní odpovědnosti dle trestního, správního, občanského a autorského práva. Konečně poslední, čtvrtá část, nastiňuje základy sekundární právní odpovědnosti ISP v závislosti na poskytovaných službách a s přihlédnutím k relevantní judikatuře Soudního dvora Evropské unie.

7 Conclusion and summary

Software piracy is one of the serious problems related to the development of information society. Aim of my thesis was to describe basic attributes of this social phenomenon, characterize some of the legal and extralegal aspects associated with it and provide closer insight to „behind the scenes“ of software piracy.

The paper itself is composed of four thematic areas. First part (chapter 2) provides introduction to the theme and is devoted to legal protection of computer programs provided by relevant provisions of Czech Copyright Act (No 121/2000). Second part (chapter 3) addresses the actual characteristics of the software piracy phenomenon. My effort here was focused on finding a suitable definition of this term, outlining possible causes and effects of software piracy and describing some of the means used for distribution of pirated digital goods. Besides the description of warez scene as a pirate community *sui generis*, this chapter also includes subsection devoted to related illegal activities, such as hacking, phishing, spamming and cybersquatting. Third part of my thesis (chapter 4) analyzes the liability under criminal, administrative, civil and copyright law. Finally the fourth and final part (chapter 5) covers the basics of secondary liability of internet service providers, based on type of rendered services and taking into account relevant cases of Court of Justice of the European Union.

8 Použitá literatura

Česká literatura

1.1 Právní předpisy

1.2 Učebnice

- ŠVESTKA, J. – DVOŘÁK, J. – KOLEKTIV. *Občanské právo hmotné, svazek II.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN: 978-80-7357-473-4.
- ŠVESTKA, J. – DVOŘÁK, J. – KOLEKTIV. *Občanské právo hmotné, svazek III.* 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN: 978-80-7357-466-6.
- JELÍNEK, J. – KOLEKTIV. *Trestní právo hmotné*, 1. vydání. Praha: Leges, 2009. ISBN: 978-80-87212-24-0.
- NOVOTNÝ, O. – VANTUCHOVÁ, M. – ŠÁMAL, P. – KOLEKTIV. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer. 2010. ISBN: 978-80-7357-509-0.
- NOVOTNÝ, O. – VANTUCHOVÁ, M. – ŠÁMAL, P. – KOLEKTIV. *Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer. 2010. ISBN: 978-80-7357-509-0
- SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI - Wolters Kluwer. 2009. ISBN: 978-80-7357-382-9
- HENDRYCH, D. - KOLEKTIV. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Praha: C.H. Beck. 2012. ISBN: 978-80-7179-254-3

1.3 Komentáře

- TELEC, I. – TŮMA, P. *Autorský zákon, komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-608-4.
- CHALOUPKOVÁ, H. – HOLÝ, P. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související*. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-7179-586-5.
- KRÍŽ, J. – HOLCOVÁ, I. – KORDAČ, J. – KŘEŠŤANOVÁ, V. *Autorský zákon: Komentář a předpisy související*. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2005. ISBN: 80-7201-546-X
- ŠVESTKA, J. - HULMÁK, M. - ŠKÁROVÁ, M. - SPÁČIL, J. - KOLEKTIV. *Občanský zákoník, komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN: 9788074001086

- ŠÁMAL, P. - KOLEKTIV. *Trestní zákoník*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN: 978-80-7400-428-5
- ŠTENGLOVÁ, I. - PLÍVA, S. - TOMSA, M. - KOLEKTIV. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, ISBN: 978-80-7400-354-7
- JEMELKA, L. - VETEŠNÍK, P. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2011. ISBN: 978-80-7400-355-4

1.4 Ostatní knižní publikace

- JIROVSKÝ, V. *Kybernetická kriminalita*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. ISBN: 978-80-247-1561-2.
- ŠTĚDRONĚ, B. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN: 978-80-7357-555-7.
- GRIVNA, T. – POLČÁK, R. – KOLEKTIV. *Kyberkriminalita a právo*. Praha: Auditorium s.r.o., 2008. ISBN: 978-80-903786-7-4.
- POLČÁK, R – ŠKOP, M. – MACEK, J. *Normativní systémy v kyberprostoru*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005. ISBN: 80-210-3779-2.
- ČERMÁK, J. *Internet a autorské právo*. 2. vydání. Praha: Linde, 2003. ISBN: 80-7201-423-4.
- SMEJKAL, V. – KOLEKTIV. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN: 80-7179-765-0.
- KŘÍŽ, J. *Ochrana autorských práv v informační společnosti*. Praha: Linde, 1999. ISBN 80-720-1190-1
- MATZNER, J. *Právní úprava počítačového programu z pohledu autorského práva*. Ostrava: KEY Publishing, 2010. ISBN: 978-80-7418-057-6.

1.5 Články

- Čermák, J. *Ochrana autorského práva v prostředí peer to peer sítí typu BitTorrent s přihlédnutím k rozsudku ve věci The Pirate Bay*. Právní rozhledy 8/2010, str. 272. Praha: C.H.BECK.
- Herczeg, J. - Grivna, T. *Právo na přístup k Internetu, blokace stránek a digitální gilotina*. Trestněprávní revue 05/2010, str. 141. Praha: C.H.BECK.
- Polčák, R. *Internet, technologické trhy a tržní dominance*. Jurisprudence 04/2006, str. str. 3. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- Polčák, R. *Odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti*. Právní rozhledy 23/2009, str. 837. Praha: C.H.BECK.

- Polčák, R. *K otázce působnosti práva na internetu*. Jurisprudence 03/2007. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- Polčák, R. *Nekalosoutěžní agrese na internetu*. Právní rozhledy č. 13/2005, s. 473-477. Praha: C.H. BECK
- Otevřel, P. *Vyčerpání práva na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny autorského díla*. Právní rozhledy 03/2005, str. 89, Praha: C.H. BECK.

2. Zahraniční literatura

- CRAIG, P. – HONICK, R. – BURNETT, M. *Software piracy exposed*. Syngress Publishing, Inc. 2005. ISBN: 1-93226-698-4.
- OECD (Stryszowski, P - Scorpecci, D.). *Piracy of digital content*. OECD Publishing, 2009. ISBN: 978-92-64-06450-8.
- OECD (Hübner, W - kolektiv). *The Economic Impact of Counterfeiting and Piracy*. OECD Publishing, 2008. ISBN: 978-92-64-04551-4.
- Johns, A. *Piracy: the intellectual property wars from Gutenberg to Gates*. The University of Chicago Press, 2009. ISBN: 978-0-226-40118-8.
- Benkler, Y. *The Wealth of Networks – How social production transforms markets and freedom*. Yale University Press, 2006. ISBN: 978-0-300-11056-2.
- *Media Piracy in Emerging Economies*, ed. Joe Karaganis. Social Science Research Council, 2011. ISBN: 978-0-98412574-6. Web: <http://piracy.ssrc.org>

9 Seznam použitých zkratk

AutZ - zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů;

ObčZ 1964 - zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů;

NOZ, Nový ObčZ 1964, ObčZ 1964 2012 - zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů;

TrZ - zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů;

TrŘ - zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů;

ZSVM - zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

ZTOPO - zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů;

PřeZ - zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů;

Zákon o elektronických komunikacích - zák. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů;

ZoUS - zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů;

LZPS - ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů;

OSŘ - zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů;

Zák. 480/2004 - zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti);

ESD - Evropský soudní dvůr;

SDEU - Soudní dvůr Evropské unie;

ISP - Internet service provider

10 Klíčová slova / keywords

Klíčová slova: softwarové pirátství, warez, peer-2-peer

Keywords: software piracy, warez, peer-2-peer